

**Vilniaus universiteto Teisės fakulteto  
Privatinės teisės katedra**

Irmos Gudžiūnaitės  
V kurso, komercinės teisės  
studijų šakos studentės

**Magistro darbas**

**Grupės ieškinys.**

**Teisinio reglamentavimo koncepcija civiliniame procese**

Vadovas: prof. habil. dr. Valentinas Mikelėnas

Recenzentas: doc. dr. Rimantas Simaitis

Vilnius 2012

## TURINYS

IŽANGA.....	3
I. GRUPĖS IEŠKINYS SKIRTINGOSE JURISDIKCIJOSE IR GRUPĖS IEŠKINIO SAŲOKA.....	5
<b>1.1. Grupės ieškinio instituto atsiradimas</b> .....	6
<b>1.2. Klasikinis grupės ieškiny – JAV</b> .....	7
Dalyvavimo (angl. – <i>opt-in</i> ) sistema <i>versus</i> atsisakymo (angl. – <i>opt-out</i> ) sistema .....	7
Būtinieji grupės ieškinio požymiai pagal JAV teisę .....	8
<b>1.3. Kolektyvinių ginčų sprendimo būdų iniciatyvos Europos Sąjungoje</b> .....	10
Vieningo Europos kolektyvinio ieškinio iniciatyva .....	11
Kolektyvių ginčų neteisminių sprendimo būdų iniciatyvos .....	13
<b>1.4. Grupės ieškinio reglamentavimas Švedijoje, Suomijoje, Norvegijoje</b> .....	15
Švedijos jurisdikcija .....	16
Suomijos jurisdikcija .....	17
Norvegijos jurisdikcija .....	18
<b>1.5. Pirmosios Rašto darbo dalies apibendrinimas ir grupės ieškinio sąvoka</b> .....	20
II. GRUPĖS IEŠKINIO REGLAMENTAVIMO INICIATYVOS LIETUVOS RESPUBLIKOJE .....	23
<b>2.1. Grupės ieškinio reglamentavimo problemos</b> .....	23
<b>2.2. Grupės ieškinio reglamentavimo iniciatyva 2006 metais</b> .....	26
Grupės ieškiny – ieškiny ginti išimtinai viešąjį interesą? .....	27
Reikalavimai, kuriuos galima reikšti grupės ieškiniu pagal 2006 metų įstatymo projektą .....	29
Grupės ieškiny ir procesinis bendrininkavimas.....	30
2006 metų reglamentavimo iniciatyvos apibendrinimas .....	32
<b>2.3. Grupės ieškinio reglamentavimo iniciatyva 2010–2012 metais</b> .....	33
<b>2.3.1. Grupės ieškinio koncepcija</b> .....	34
Grupės ieškinio privalumai ir trūkumai.....	35
Pagrindiniai grupės ieškinio elementai.....	37
<b>2.3.2. 2012 metų įstatymo projektas – Grupės ieškinio koncepcijos įgyvendinimas</b> .....	46
Grupės atstovo samprata.....	47
Grupės ieškinio priėmimas .....	49
Grupės sertifikavimas – narių įstojimas į grupę ir pasitraukimas iš jos .....	51
Sritis, kuriose galimas grupės ieškiny, ir galimi reikalavimai.....	52
Grupės ieškinio įgyvendinimo procesinės sąlygos .....	54
2012 metų reglamentavimo iniciatyvos apibendrinimas.....	58
III. PASIŪLYMAI ĮSTATYMŲ LEIDĖJUI .....	59
IŠVADOS .....	61
LITERATŪROS SĄRAŠAS .....	62
SANTRAUKA .....	70
SUMMARY .....	72
Priedas Nr. 1.....	74
Priedas Nr. 2.....	85

## IŽANGA

Magistro rašto darbas „Grupės ieškinys. Teisinio reglamentavimo koncepcija civiliniame procese“ (toliau – Rašto darbas) yra grupės ieškinio institutą ir jo reglamentavimo galimybes Lietuvoje nagrinėjantis analitinis tyrimas. Rašto darbe siekiama sukurti mokslinę platformą grupės ieškinio institutui Lietuvoje praktiškai įtvirtinti, pateikiant konkrečius pasiūlymus Lietuvos Respublikos įstatymų leidėjui.

Rašto darbo aktualumas grindžiamas 2010 metais prasidėjusiomis visuomenės ir teisininkų diskusijomis dėl grupės ieškinio instituto, lakoniškai įtvirtinto Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekse<sup>1</sup>, išsamaus reglamentavimo<sup>2</sup>. Teisingumo ministerija, įgyvendindama Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. liepos 13 d. nutarimą Nr. 885 „Dėl grupės ieškinio koncepcijos patvirtinimo“, 2012 m. sausio 23 d. parengė grupės ieškinio institutą įgyvendinančius teisės aktų projektus, tačiau teisės aktai, reglamentuojantys grupės ieškinio institutą, įstatymų leidžiamosios valdžios iki šiol nėra priimti. Tuo tarpu Civilinio proceso kodekso 49 straipsnio 6 dalyje įtvirtinta: „viešajam interesui ginti įstatymų nustatyta tvarka gali būti pareiškiamas grupės ieškinys“, tačiau šiuo metu nėra procesinių galimybių nei grupės ieškinį pareikšti, nei jį išnagrinėti.

Pagrindinis Rašto darbo tikslas yra, įvertinus grupės ieškinio instituto reguliavimą kitose jurisdikcijose ir išanalizavus grupės ieškinio reglamentavimo iniciatyvas Lietuvos Respublikoje, suformuluoti konkrečius pasiūlymus Lietuvos Respublikos įstatymų leidėjui dėl grupės ieškinio reglamentavimo. Siekiant šio Rašto darbo tikslo, tyrimui keliami tokie uždaviniai: (1) išanalizuoti ir įvertinti grupės ieškinio instituto modelius skirtingose jurisdikcijose ir suformuluoti Lietuvos jurisdikcijai tinkantį grupės ieškinio apibrėžimą, (2) išanalizuoti ir įvertinti esamą grupės ieškinio reglamentavimą Lietuvos Respublikoje ir grupės ieškinio reglamentavimo iniciatyvas Lietuvos Respublikoje, siūlant alternatyvas, (3) suformuluoti konkrečius grupės ieškinio reglamentavimo pasiūlymus įstatymų leidėjui.

Lietuvoje grupės ieškinio tradicijų nėra, todėl Rašto darbe yra analizuojami kitų šalių jurisdikcijų grupės ieškinio modeliai. Orientuojamasi į Jungtinių Amerikos Valstijų (toliau – JAV) grupės ieškinio modelį (klasikinis grupės ieškinys), Lietuvos teisinei sistemai artimų jurisdikcijų (Norvegija, Suomija, Švedija) grupės ieškinio modelius, taip pat analizuojami kolektyviniai ginčų sprendimo būdai, inicijuojami Europos Sąjungos institucijų. Rašto darbe laikomasi nuomonės, kad šios skirtingos

---

<sup>1</sup> Valstybės žinios, 2002, Nr. 36-1340

<sup>2</sup> Diskusijos prasidėjo po to, kai Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija 2010 m. rugsėjo 1 d. parengė Grupės ieškinio koncepcijos projektą ir pateikė jį derinti su visuomene ir suinteresuotomis institucijomis.

jurisdikcijos atskleidžia įvairias galimas grupės ieškinio sampratas, todėl kitos jurisdikcijos nėra analizuojamos.

Rašto darbo objektas yra grupės ieškinio instituto reglamentavimo modeliai skirtingose jurisdikcijose ir grupės ieškinio reglamentavimo iniciatyvos Lietuvos Respublikos civilinio proceso teisėje. Siekiant atskleisti grupės ieškinio reguliavimo galimybes Lietuvoje, analizuojami pagrindiniai grupės ieškinio elementai: sistemos modelis, subjektai, sritys, ieškinio dalykas, teismo sprendimo galiojimas, grupės ir grupės vedlio samprata, *res judicata* principas, neteismo grupės ginčo sprendimo galimybės, tačiau nenagrinėjamas grupės ieškinio finansavimo ir bylinėjimosi išlaidų paskirstymo klausimas – šio klausimo analizei reikalingas išsamus, skaičiavimais pagrįstas tyrimas.

Pirmojoje Rašto darbo dalyje, naudojant lyginamąjį tyrimo metodą (lyginamos skirtingos jurisdikcijos, siekiant atskleisti grupės ieškinio sampratą), kuris derinamas su istorinės, lingvistinės, loginės ir sisteminės analizės tyrimo metodais, analizuojama ir apibendrinama kitų šalių praktika bei patirtis grupės ieškinio instituto reglamentavimo srityje, kas sukuria pagrindą antrai ir trečiai Rašto darbo dalims. Antrojoje Rašto darbo dalyje yra analizuojamos grupės ieškinio instituto reguliavimo iniciatyvos Lietuvos Respublikoje. Šioje dalyje lyginamosios, sisteminės ir loginės analizės tyrimo metodais nagrinėjamas Lietuvos Respublikoje šiuo metu galiojantis grupės ieškinio instituto reguliavimas. Be to, lyginamos grupės ieškinio reglamentavimo iniciatyvos Lietuvos Respublikoje (lyginamasis tyrimo metodas), parengtos įstatymų iniciatyvos teisę turinčių subjektų, o naudojant sisteminės, loginės analizės ir lyginamosios teisėtyros metodus šios iniciatyvos įvertinamos ir joms siūlomos alternatyvos. Trečiojoje Rašto darbo dalyje suformuluoti konkretūs pasiūlymai Lietuvos Respublikos įstatymų leidėjui dėl grupės ieškinį reglamentuojančio įstatymo projekto, o Rašto darbo prieduose pateikiamas grupės ieškinį reglamentuojančio įstatymo projektas ir projekto lyginamasis variantas. Formuluoiant konkrečias siūlomo grupės ieškinio reglamentavimo nuostatas naudojamas sisteminės analizės metodas, kuriuo naudojantis įvertinamos pirmojoje ir antrojoje Rašto darbo dalyse padarytos išvados.

Rašto darbo originalumą pabrėžia tai, kad Lietuvos teisės doktrinoje grupės ieškinys mažai tyrinėtas ir analizuotas. Dr. Egidijus Krivka yra vienas iš nedaugelio mokslininkų, tyrusių grupės ieškinio galimybes Lietuvos Respublikoje (daktaro disertacija), tačiau tyrimą atliko išimtinai viešojo intereso gynimo apimtimi. Poziciją, kurios laikomasi Rašto darbe, padėjo formuoti Vilniaus universiteto Teisės fakulteto teisės mokslininkų ir ekspertų taikomasis mokslinis tyrimas, atliktas 2008 metais.

## I. GRUPĖS IEŠKINYS SKIRTINGOSE JURISDIKCIJOSE IR GRUPĖS IEŠKINIO SAŲOKA

Nuo senovės Romos laikų asmens teisių gynimas buvo siejamas su savigyna, t. y. kai asmuo, kurio teisės ar interesai pažeidžiami, pats arba savo gentainių pagalba priversdavo asmenį, kuris pažeidė jo teises ar interesus, laikytis nusistovėjusių papročių ir taisyklių. Teisių gynimas būdavo suprantamas išimtinai tik kaip savo teisių gynimas, aiškiai įvardijant teisinio santykio subjektus.<sup>3</sup> Bendriausia prasme, šiuolaikinis civilinio proceso modelis, be kitų jam būdingų bruožų ir reikalavimų taip pat pasižymi kiekvieno proceso dalyvio tikslaus įvardijimo, proceso dalyvių aktyvumo, aktyvaus valios išreiškimo, aktyvios savo teisių gynybos reikalavimais (pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 42 straipsnyje įtvirtintos proceso dalyvių teisės ir pareigos, tarp kurių nustatyta ir pareiga šalims būti aktyviomis, dalyvauti teismo posėdžiuose, teikti įrodymus).

Šiame kontekste svarbu atkreipti dėmesį į situacijas, kai viena teisė ar pareiga priklauso daugiau negu vienam asmeniui arba daugiau negu vienas asmuo siekia pareikšti (arba reiškia) tapačius reikalavimus arba yra traukiami į ginčą, kad atsakytų pagal tapačius reikalavimus. Modernėjant teisinei sistemai ir įvairėjant visuomeniniams santykiams iškilo būtinybė įstatymuose nustatyti institutą, reguliuojantį situacijas, kai viename procese dalyvauja keletas ieškovų (arba atsakovų)<sup>4</sup>. Minėtas institutas vadinamas procesinio bendrininkavimo institutu, tačiau, nepaisant kelių asmenų dalyvavimo ieškovo ar atsakovo pusėje, bendrininkavimui būdingi šalių aktyvumo, valios dėl teisių gynimo išreiškimo ir aiškaus šalių įvardijimo reikalavimai. Be to, „kuo daugiau bendrininkų, tuo procesinis bendrininkavimas yra mažiau veiksmingas, o peržengus tam tikrą jų skaičiaus ribą, procesinis bendrininkavimas tampa beveik neįmanomas. Kai dėl didelio asmenų skaičiaus procesinis bendrininkavimas yra neįmanomas, civilinio proceso teisės teorija ir praktika siūlo taikyti grupės ieškinio institutą, kuris įveikia procesinio bendrininkavimo instituto trūkumus ir išsaugo šio instituto pranašumus.“<sup>5</sup>

<sup>3</sup> NEKROŠIUS, I.; NEKROŠIUS, V.; VĖLYVIS, S. *Romėnų teisė*. Vilnius: Justitia, 1999.

<sup>4</sup> BURBANK, S. B. The class action fairness act of 2005 in historical context: a preliminary view. *In* University of Pennsylvania Law Review, vol.156, No. 6. 2006, p. 1484–1485.

<sup>5</sup> KRIKVKĀ, E. Grupės ieškinys – veiksminga teisės į teisminę gynybą įgyvendinimo priemonė. *Jurisprudencija*, Nr. 4(94), 2007, p. 33.

## 1.1. Grupės ieškinio instituto atsiradimas

Analizuojant su grupės ieškinio instituto atsiradimu siejamos viduramžių Anglijos istoriją, neabejotina, kad į grupę susijungusių asmenų ginčų sprendimas arba teisminis bylinėjimasis buvo itin paplitęs XIII amžiuje. Grupės ieškinio institutu buvo naudojama kai grupė būdavo tiek ieškovas, tiek atsakovas. Grupė būdavo sudaroma be išskirtinės atrankos, užtekdamo tiesiog priklausyti vienai ar kitai socialinei grupei ir asmuo iš karto tapdavo grupės nariu, t. y. grupę sudarydavo, pavyzdžiui, vienas kaimas, miestas, parapija, gildija. Stebina faktas, kad teismas iš esmės niekuomet nekvestionuodavo grupės atstovo tinkamumo klausimo. Tai aiškinama tuo, kad viduramžių Anglijos karalystės valdymo sistema buvo paremta socialiniais sluoksniais, kurių kiekvienas narys turėdavo prisiimti atsakomybę už savo arba žemesnį socialinį sluoksnį, todėl galėdavo atstovauti tai socialinei grupei priklausantiems asmenims, o visuomenės suskirstymas į tam tikras iš anksto aiškias (paprastai dar net nekilus ginčui) struktūras jos valdymą padarydavo paprastesnį. Be to, grupės narių neindividualizavimas yra sietinas ir su neišvystytomis viduramžių Anglijos komunikacijos, transporto priemonių ir administracinio valdymo sistemomis, todėl teisėjai ir karaliaus administracijos pareigūnai neskirdavo dėmesio grupės apibrėžimui<sup>6</sup>.

Nuo 1400 metų grupės interesus atstovaujančiųjų ieškiniai Anglijoje darėsi vis mažiau populiarūs. Tuo metu pradėjo vystytis korporacijos, kurios buvo remiamos turtingųjų, ir kėlė visų neturtingųjų nepasitikėjimą. Tai nulėmė didžiulį Anglijos visuomenės susiskaldymą, o XV amžiuje kilę pilietiniai karai (Rožių karai), taip pat kiti 1400–1700 metų Anglijos politiniai įvykiai sukėlė savotišką Anglijos bendrųjų teismų paralyžių ir vienintelis vadinamasis „The Star Chamber“ (t. p. *The Court of Equity*, angl.; Teisingumo teismas) tebeturėjo jurisdikciją nagrinėti ginčus, kuriuose viena iš šalių būdavo grupė asmenų. Tuometinio Anglijos Teisingumo teismo praktika grupės ieškinio pobūdžio bylose tapo itin dviprasmiška ir nenuosekli. Tai, be abejo, kėlė nepasitikėjimą grupės ieškinio institutu ir didino „individualistinio“ ieškinio populiarumą. Itin daug klausimų ir neaiškumų kėlė grupės intereso ir viešojo intereso sąvokos ir jų samprata.

Iki XIX amžiaus antrosios pusės Anglijos parlamentas priėmė keletą teisės aktų dėl grupės interesų atstovavimo, reguliuodamas pavienius atvejus, susijusius su tam tikromis organizacijomis, pavyzdžiui, akcinėmis bendrovėmis, taip užkirsdamas kelią

---

<sup>6</sup> BURBANK, S. B. The class action fairness act of 2005 in historical context: a preliminary view. *In* University of Pennsylvania Law Review, vol.156, No. 6. 2006, p. 1484–1485.

teisės aktuose nenumatytais grupėms teikti grupės ieškinius. Tokiu būdu buvo itin susiaurintos grupės ieškinių teikimo galimybės, o jurisprudencija grupės ieškinių klausimu menko ir susiaurėjo. Po 1850 metų Anglijos teismuose iš esmės išnyko tokia bylinėjimosi praktika, kai viena iš proceso šalių būdavo grupė. Dėl istorinių aplinkybių ir ne tik kultūrinio, bet ir teisinio paveldo grupės ieškinių institutą perėmė JAV.

## 1.2. Klasikinis grupės ieškinytis<sup>7</sup> – JAV

JAV teisininkas William R. Weinstein, 18 pastarųjų savo karjeros metų besispecializuojantis grupės ieškinių bylose, rašo<sup>8</sup>, kad grupės ieškinių kilmė JAV yra sietina su JAV Aukščiausiojo Teismo teisėjo Joseph Story suformuluota grupės ieškinių sampratos užuomazga 1820 metų byloje (West v. Randall): „Remiantis bendrąja teisingumo taisykle, visi konkretaus materialinio santykio bendrą interesą turintys dalyviai, nesvarbu, ar tai ieškovai, ar atsakovai, gali ginti savo bendrą interesą vienoje byloje kartu, nepaisant to, kiek daug byloje dalyvaujančių asmenų būtų.“

### **Dalyvavimo (angl. – *opt-in*) sistema versus atsisakymo (angl. – *opt-out*) sistema**

1938 metais JAV Kongresas įtvirtino grupės ieškinius dėl žalos atlyginimo, o iki 1966 metų grupės ieškinių institutas JAV buvo siejamas su įstojimo (angl. – *opt-in*) sistema, reiškusia, kad grupės ieškinių procese norintys dalyvauti asmenys turėjo pareikšti norą prisijungti prie grupės. Pagal tuometinius JAV įstatymus grupės ieškinytis turėjo atitikti dvi sąlygas: grupės ieškiniu keliamas reikalavimas (arba visi grupės ieškiniu keliami reikalavimai) turi būti bendras (bendri) didelei asmenų grupei, ir tiems asmenims kiekvienam kreiptis į teismą atskirai būtų neekonomiška ir mažiau efektyvu, todėl tikslingiau visų asmenų tapačius ar labai panašius reikalavimus negrinėti vienoje – grupės ieškinių – byloje.<sup>9</sup> 1966 metais JAV Kongresas, patvirtindamas Federalinių civilinio proceso taisyklių 23 taisyklę<sup>10</sup> (toliau – JAV 23 Taisyklė), pakeitė grupės ieškinių sampratą ir teisės doktrinoje įteisino vadinamojo klasikinio grupės ieškinių institutą,

<sup>7</sup> Angl. *Class action* – tradicinis (klasikinis) grupės ieškinytis.

<sup>8</sup> William R. Weinstein biuro svetainė [interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-01-03]. Prieiga per internetą: <<http://www.weinsteinlaw.com/index.htm>> [žiūrėta 2012-01-03].

<sup>9</sup> *Federal Rules of Civil Procedure, February 1, 2010, p. 150* [interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-01-09]. Prieiga per internetą: <[http://judicial-discipline-reform.org/docs/FedR\\_CivP\\_1dec9.pdf](http://judicial-discipline-reform.org/docs/FedR_CivP_1dec9.pdf)> [žiūrėta 2012-01-09].

<sup>10</sup> Jungtinių Amerikos Valstijų Federalinės civilinio proceso taisyklės, 23 taisyklė [interaktyvus]. [Žiūrėta 2011-12-28]. Prieiga per internetą: <[http://www.law.cornell.edu/rules/frcp/rule\\_23](http://www.law.cornell.edu/rules/frcp/rule_23)> [žiūrėta 2011-12-28].

nustatydamas pasitraukimo (angl. – *opt-out*) sistemą. Taip pat buvo atsisakyta sričių, dėl kurių gali būti reiškiamas grupės ieškinys, apribojimo ir buvo nustatyta, kad grupės ieškinys gali būti reiškiamas ne tik dėl žalos atlyginimo, bet ir dėl uždraudimo ir pripažinimo.

Pasitraukimo (angl. – *opt-out*) sistema reiškia, kad po to, kai vienas ieškovas (arba keli ieškovai) pateikia ieškinį teismui ir pateikia jį grupės vardu, o teismas patvirtina grupės teisę reikšti grupės ieškinį, yra išplatinamas pranešimas, kuriame aiškiai nurodoma, kaip ir iki kada apibūdintai grupei priskirtini asmenys gali pareikšti nedalyvaujantys grupės ieškinio byloje. Vis dėlto JAV 23 Taisyklėje yra išskiriami keli atvejai, kuomet atsisakymas dalyvauti grupės ieškinio byloje yra negalimas: kai grupės ieškinys yra reiškiamas dėl uždraudimo atlikti tam tikrus veiksmus, taip pat kai atsisakymas dalyvauti grupės ieškinio byloje (arba individualaus ieškinio tuo pačiu kaip ir grupės ieškinio pagrindu ir dėl to paties dalyko pareiškimas) pažeistų kitų grupei priskiriamų asmenų interesus.<sup>11</sup>

### **Būtinieji grupės ieškinio požymiai pagal JAV teisę**

Pagal JAV 23 Taisyklę galima išskirti keturis būtinuosius grupės ieškinio požymius, kuriuos ieškinys turi atitikti, kad būtų nagrinėjamas pagal grupės ieškinio taisykles. Pirmasis požymis, kurį turi atitikti grupės ieškinys, yra bendrumas – grupę turi vienyti teisės ar fakto bendrumas, tapatus visų grupės narių atžvilgiu. Tam tikrais atvejais įrodinėjant bendrumą gali būti būtina teismui įrodyti, kad bendri grupės interesai yra svarbesni, didesni ir materialiai brangesni negu vieno asmens interesas – tai svarbu, kai reiškiamas grupės ieškinys dėl žalos atlyginimo. Teismas grupės ieškinio byloje nagrinėja būtent visą grupę vienijančius klausimus dėl fakto ar teisės ir dėl jų priima sprendimą grupės ieškinio byloje, bendrą visiems grupės nariams.

Antrasis požymis, kurį turi atitikti grupės ieškinys, yra atstovavimo tinkamumas arba tinkamas atstovavimas. Teismas turi įsitikinti, kad grupei bus tinkamai atstovaujama jos atstovo, todėl patikrina atstovo finansinį pajėgumą, įsitikina grupės narių ir grupės atstovo interesų priešpriešos nebuvimu, pasveria grupės atstovo patirtį grupės ieškinio bylose, įvertina grupės atstovo asmenines savybes, kvalifikaciją, reputaciją; jeigu grupės nariai patirtų neigiamas pasekmes dėl grupės ieškinio proceso, patikrina, ar atstovas patirtų tokias pačias neigiamas pasekmes, t. y. teismas įvertina, ar atstovas būtų

---

<sup>11</sup> Jungtinių Amerikos Valstijų Federalinės civilinio proceso taisyklės, 23 taisyklė [interaktyvus]. [Žiūrėta 2011-12-28]. Prieiga per internetą: <[http://www.law.cornell.edu/rules/frcp/rule\\_23](http://www.law.cornell.edu/rules/frcp/rule_23)> [žiūrėta 2011-12-28].



pajėgus tinkamai ir sąžiningai atstovauti visos grupės interesams ir juos ginti. Taip pat pažymėtina, kad tinkamo atstovavimo principas reiškia dar ir tai, kad atstovų skaičius turi būti adekvatus grupės narių skaičiui, t. y. atstovas gali būti ne vienas, atsižvelgiant į atsakingas atstovui tenkančias pareigas ir į tai, kad grupėje yra daug asmenų. Jeigu grupei atstovauja keli atstovai, visi jie turi tokias pačias teises ir pareigas.

Trečiasis požymis, kurį turi atitikti grupės ieškinys, yra grupės dydis, t. y. kiekybės kriterijus. Šis kriterijus reiškia, kad grupė turi būti tokia didelė, kad grupės ieškinio procesas būtų naudingas, efektyvesnis ir tikslingesnis palyginti su galimybe kiekvienam potencialiam grupės nariui kreiptis į teismą reiškiant individualų ieškinį tuo pačiu pagrindu ir dėl to paties dalyko. Grupė JAV pasižymi labai dideliu skaičiumi, pavyzdžiui, tūkstančiu ar daugiau narių.<sup>12</sup> Taip pat svarbu tai, kad JAV nėra nustatyta, koks grupės narių skaičius atitinka minimalaus grupės ieškinio grupės narių skaičiaus normas, t. y. teismas kas kartą sprendžia, ar konkreti asmenų grupė yra pakankamai gausi, kad būtų pripažinta grupe. Pastebėtina, kad valstybės, kurios dar tik pradeda naudoti grupės ieškinio institutą, teisės aktuose paprastai įtvirtina konkretų minimalų asmenų skaičių, kuriam esant teismas gali konstatuoti, kad grupė, kaip ji suprantama pagal grupės ieškinio institutą, tikrai yra.

Ketvirtasis požymis, kurį turi atitikti grupės ieškinys, yra tipiškumo kriterijus, reiškiantis, kad ieškinys (arba gynyba, pavyzdžiui, priešieškinys, jeigu grupė yra atsakovas) turi būti tipiškas visiems grupės nariams. Vadinasi, jeigu kiekvienas grupės narys kreiptųsi į teismą atskirai su individualiais ieškiniu, visi jie savo teises gintų būtent tokiu pačiu būdu, kaip ir kiti grupės nariai. Grupės nariai arba ieškovo atstovas grupės ieškinį turi grįsti ta pačia teisės teorija, o pagrindimas turi kilti iš tos pačios praktikos ar įvykio.<sup>13</sup>

Taigi, grupės ieškinio samprata JAV yra nusistovėjusi ir turi galias tradicijas, tačiau grupės ieškinys yra naujas reiškinys Europos Sąjungoje, kur vengiama sąvokos „grupės ieškinys“ ir paprastai vartojama sąvoka „kolektyviniai ginčų sprendimo būdai“. Kadangi Lietuva yra Europos Sąjungos narė, siekiant visapusiškos grupės ieškinio analizės, svarbu ištirti grupės ieškinio iniciatyvas Europos Sąjungos institucijose.

---

<sup>12</sup> *WAL-MART STORES, INC. v. DUKES* byla, 2011 m. – gausiausia byla per visą grupės ieškinio istoriją JAV. Grupę sudarė 1,5 mln. „Wal-mart“ parduotuvių tinklo darbuotojų moterų, kurios skundėsi, jog yra „Wal-mart“ parduotuvės administracijos ir vadovybės seksualinės-lytinės diskriminacijos aukos ir dėl šios priežasties moterų atlyginimas „Wal-mart“ yra mažesnis nei vyrų, vyrai dažniau nei moterys būna paaukštinti, vadovaujamas pareigas užima daugiausia vyrai, nors apskritai darbuotojų daugumą sudaro moterys. Vis dėlto byla pasibaigė tuo, kad JAV Aukščiausiasis teismas atsisakė pripažinti, jog grupė egzistuoja, mat nėra pakankamai visus grupės narius vienijančių aplinkybių.

<sup>13</sup> NEKROŠIUS V.; MIKELĖNAS, V.; BUBLIENĖ, D.; SIMAITIS, R.; LAUŽIKAS, E. *Grupės ieškinio reguliavimo analizė ir pasiūlymai dėl šio instituto tobulinimo*: taikomasis mokslinis tyrimas. Vilnius. 2008, p. 6.

### 1.3. Kolektyvinių ginčų sprendimo būdų iniciatyvos Europos Sąjungoje

Europos Komisija<sup>14</sup> pažymi, kad Europoje taikomas grupės ieškinys turėtų būti reglamentuojamas taip, kad neliktų galimybių piktnaudžiauti šiuo institutu, be to, pasak Europos Komisijos, Europos grupės ieškinio modelis turėtų būti racionalesnis negu amerikietiškas grupės ieškinio modelis ir orientuotas ne tiek į teisminį procesą, kiek į ginčų, kuriuose viena iš šalių yra grupė, sprendimą neteisiminiu keliu. Tos pačios nuomonės laikosi ir prof. Christopher Hodges<sup>15</sup>, pastaruosius kelerius metus tyrinėjantis grupės ieškinio institutą. Jis teigia<sup>16</sup>, kad Europos Sąjungoje amerikietiškas grupės ieškinio modelis nėra optimalus būdas spręsti ginčus, kur viena šalis yra grupė, nes amerikietiškajame grupės ieškinio modelyje yra pernelyg daug galimybių piktnaudžiauti grupės ieškinio procesu.

Prof. Christopher Hodges 2011 m. gruodžio 13–14 d. dalyvavo Lietuvoje rengiamose tarptautinėse konferencijose „Grupės ieškiniai ir vartotojų teisių pažeidimų alternatyvūs gynimo būdai“ ir „Konkurencijos pažeidimais daroma žala ir jos atlyginimas“<sup>17</sup>, kur skaitė pranešimus grupės ieškinio, vartotojų teisių gynimo, ginčų alternatyvių sprendimo būdų temomis. Prof. Chr. Hodges akcentavo, kad kartu su grupės ieškinio proceso reglamentavimu Europos Sąjungos valstybėse turi būti nuodugnai apgalvotas ir kolektyvinių ginčų alternatyvių sprendimo būdų mechanizmas. Todėl svarbu orientuotis ne į grupių ginčų nagrinėjimą teisme, tačiau siekti užtikrinti efektyvų, ekonomišką ir, kiek įmanoma, taikų grupės ginčų išnagrinėjimą. Prof. Chr. Hodges nuomonei pritarė ir konferencijos Lietuvoje dalyviai – teisininkai, advokatai, teisėjai, teisės mokslininkai, taip pat Grupės ieškinio koncepciją, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. liepos 13 d. nutarimu Nr. 885<sup>18</sup>, įgyvendinančius teisės aktus rengiančios darbo grupės, sudarytos teisingumo ministro 2011 m. rugpjūčio 19 d. įsakymu Nr. 1R-202, nariai.

2011 m. gruodžio 13–14 d. konferencijų dalyviai taip pat sutarė, kad reglamentuojant grupės ieškinį nacionalinėje teisėje svarbu išanalizuoti Europos Sąjungos

---

<sup>14</sup> Komisijos Tarnybų darbinis dokumentas. Viešos konsultacijos. *Vieninga Europos kolektyvinių ieškinių koncepcija*. Europos Komisija, Briuselis, 2011 m. vasario 4 d.

<sup>15</sup> Prof. dr. Christopher Hodges – Oksfordo universiteto Socialinių ir teisinių studijų centro Civilinio teisingumo studijų vadovas, Roterdamo Erasmus universiteto profesorius.

<sup>16</sup> HODGES, Chr. Collective Redress in Europe: The New Model. *Civil Justice Quarterly*, 2010, Issue 3.

<sup>17</sup> Konferencijos „Grupės ieškiniai ir vartotojų teisių pažeidimų alternatyvūs gynimo būdai“ medžiaga [interaktyvus]. [Žiūrėta 2011-12-20]. Prieiga per internetą: <<http://www.tm.lt/renginys/82>> [žiūrėta 2011-12-20]; Konferencijos „Konkurencijos pažeidimais daroma žala ir jos atlyginimas“ medžiaga [interaktyvus] [Žiūrėta 2011-12-20]. Prieiga per internetą: <<http://www.tm.lt/renginys/83>> [žiūrėta 2011-12-20].

<sup>18</sup> Valstybės žinios, 2011, Nr. 92-4386.

institucijų (Europos Parlamento ir Europos Komisijos) užregistruotas grupės ieškinio reglamentavimo iniciatyvas, nes, tikėtina, po kelerių metų Lietuvos Respublika privalės taikyti bendrą Europos grupės ieškinio modelį. Taip pat, tikėtina, iškils vieningo Europos grupės ieškinio ir nacionalinio grupės ieškinio vienodinimo problematika.

### **Vieningo Europos kolektyvinio ieškinio iniciatyva**

Sujudimas dėl kolektyvinių interesų gynimo Europos Sąjungoje prasidėjo 1985 metais, kai Europos Komisijoje ir Europos Parlamente buvo pradėtas kelti kolektyvinių interesų gynimo klausimas, o pirmieji konkretūs atlikti veiksmai yra 1998 m. gegužės 18 d. Europos Parlamento ir Europos Tarybos priimta direktyva Nr. 98/27/EC „Dėl uždraudimų siekiant apsaugoti vartotojų interesus“<sup>19</sup> (valstybės narės buvo pirmą kartą įpareigosios nacionalinėje teisėje numatyti galimybę pareikšti kolektyvinį ieškinį) ir 1998 m. birželio 25 d. priimta Konvencija dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais<sup>20</sup> (valstybės narės įpareigosios nacionalinėje teisėje numatyti galimybę pareikšti kolektyvinį ieškinį dėl įpareigojimo nutraukti veiksmus, susijusius su aplinkos teise).

Šiuo metu Europos Sąjungos Parlamente ir Europos Komisijoje vis aiškiau formuluojamos idėjos dėl bendro Europos Sąjungos grupės ieškinio modelio. Šiuo klausimu 2008 m. balandžio 2 d. Europos Komisija priėmė Baltąją knygą dėl ieškinių atlyginti žalą, patirtą dėl Europos Bendrijos antimonopolinių taisyklių pažeidimo<sup>21</sup>, (toliau – Baltoji knyga). 2008 m. lapkričio 27 d. Europos Komisija priėmė Žaliają knygą dėl kolektyvinio žalos atlyginimo<sup>22</sup> (toliau – Žalioji knyga).

Europos Komisijos Baltojoje knygoje siūloma sukurti mechanizmą, kurį naudojant būtų galima sujungti kelis ieškinius, kuriais šalys, nukentėjusios dėl antimonopolinių taisyklių pažeidimų, galėtų reikšti kolektyvinius reikalavimus. Europos Komisijos nuomone, ginant kolektyvines teises turėtų būti galimi dviejų tipų ieškiniai:

---

<sup>19</sup> *Directive 98/27/EC of the European Parliament and of the Council of 19 May 1998 on injunctions for the protection of consumer's interests* [interaktyvus]. [Žiūrėta 2011-12-09]. Prieiga per internetą: <[http://ec.europa.eu/consumers/policy/developments/acce\\_just/acce\\_just09\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/consumers/policy/developments/acce_just/acce_just09_en.pdf)> [žiūrėta 2011-12-09].

<sup>20</sup> *Convention on access to information, public participation in decision-making and access to justice in environmental matters*. Aarhus, Denmark. 1998 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2011-12-09]. Prieiga per internetą: <<http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/pp/documents/cep43e.pdf>> [žiūrėta 2011-12-09]. Orhuso konvencija, ratifikuota Lietuvos Respublikoje. Valstybės žinios, 2001, Nr. 73-2572.

<sup>21</sup> *White paper on Damages actions for breach of the EC antitrust rules*. Brussels: Commission of the European Communities 2.4.2008, COM(2008) 165 final [interaktyvus]. [Žiūrėta 2011-11-10]. Prieiga per internetą: <[http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/files\\_white\\_paper/whitepaper\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/files_white_paper/whitepaper_en.pdf)> [žiūrėta 2011-11-10].

<sup>22</sup> *Green paper On Consumer Collective Redress*. Brussels: Commission of the European Communities 27.11.2008, COM(2008) 794 final [interaktyvus]. [Žiūrėta 2011-11-11]. Prieiga per internetą: <[http://ec.europa.eu/consumers/redress\\_cons/greenpaper\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/consumers/redress_cons/greenpaper_en.pdf)> [žiūrėta 2011-11-11].

(1) atstovaujantieji, pareiškiami kompetentingų institucijų (jei šioms institucijoms įstatymais pavesta teisė reikšti tokio tipo ieškinius ginant asmenis, nukentėjusius dėl antimonopolinių taisyklių pažeidimo, arba jei valstybės *ad hoc* pagrindu patvirtina organizaciją ieškiniui dėl konkretaus antimonopolinių taisyklių pažeidimo pareikšti), (2) pasirinktiniai, kai nukentėję asmenys sujungia savo individualius ieškinius dėl žalos atlyginimo į vieną ieškinį, t. y. kolektyviniai ieškiniai dėl žalos atlyginimo būtų galimi, jei juos teiktų individualius ieškinius ketinantys reikšti nukentėję asmenys.

Žaliojoje knygoje siekiama sukurti tiek vartotojams, tiek verslo subjektams efektyvius žalos atlyginimo mechanizmus. Šiame dokumente akcentuojama ginčų sprendimo neteisminiais būdais svarba, tačiau tuo pačiu Žaliojoje knygoje valstybės narės yra raginamos užtikrinti, kad vartotojams būtų garantuojama kolektyvinių ginčų sprendimo teisiniu būdu galimybė.

Įdomu tai, jog 2009 m. gegužės 6 d. buvo paskelbta pastabų, pasiūlymų ir nuomonių, gautų dėl kolektyvinių ieškinių reglamentavimo iniciatyvų Europos Sąjungoje, analizė (toliau – 2009 metų analizė „Dėl kolektyvinių teisių gynimo būdų Europoje“)<sup>23</sup>. Remiantis jos išvadomis, galima išskirti kelias kolektyviniais ieškiniiais suinteresuotas grupes: verslo atstovai, vartotojų atstovai, teisės praktikai ir mokslininkai.

Pagal 2009 metų analizę „Dėl kolektyvinių teisių gynimo būdų Europoje“, verslo atstovai siūlo orientuotis ne į teisminį kolektyvinių ginčų nagrinėjimą, bet į neteisminį, jie taip pat nurodo, kad grupės ieškinio pareiškimas teisme turėtų būti galimas tik tada, kai apsiginti individualiais ieškiniiais vartotojai neturi galimybių. Tiek verslo atstovai, tiek vartotojų atstovai, tiek teisininkai sutaria, kad būtina įtvirtinti saugiklius, kurie apsaugotų nuo galimo piktnaudžiavimo grupės ieškiniiais (pavyzdžiui, principas „pralaimėjęs moka“), tačiau vartotojų atstovai linkę manyti, kad bylinėjimosi išlaidas kolektyvinių ieškinių bylose turėtų atlyginti valstybė arba jos institucija. Kaip galimi saugikliai buvo įvardytos šios priemonės: sankcijos už aiškiai nepagrįsto ieškinio pareiškimą, sėkmės mokesčio advokatams draudimas, ieškovo prievolė į depozitinę sąskaitą įmokėti užstatą, skirtą galimiems atsakovo nuostoliams atlyginti. Taip pat įdomu tai, kad nuomonės dėl grupės ieškinio sistemos – dalyvavimo (*opt-in*) arba pasitraukimo (*opt-out*) – išsiskyrė: teisininkai ir verslo atstovai labiau palaikė dalyvavimo sistemą, o vartotojams buvo patrauklesnė pasitraukimo sistema.

---

<sup>23</sup> SPAEY, D.; GONZALO, S.; MORIA, L. *Assessment of the economic and social impact of the policy options to empower consumers to obtain adequate redress. DG Health and consumer protection. Final Analytic Report on the Green Paper on Consumer Collective Redress*, Nr. JR125.

Europos Komisija, įvertinusi visas diskusijas, 2011 m. vasario 4 d. išplatino viešas konsultacijas dėl Europos vieningo kolektyvinio ieškinio<sup>24</sup> koncepcijos (toliau – 2011 metų Europos Komisijos konsultacija dėl Europos kolektyvinio ieškinio)<sup>25</sup>, kuriose pažymėta, kad turi būti užtikrinta galimybė Europos Sąjungos piliečiams ir įmonėms spręsti kolektyvinius ginčus (ne tik teisme, bet ir neteisminėse ginčų sprendimų institucijose), kai asmenims padaroma žala dėl Europos Sąjungos teisės akto pažeidimo. Europos Komisija nurodo vieną sąlygą – tuo Europos Sąjungos teisės aktu Europos Sąjungos piliečiams ar įmonėms turi būti suteikiamos subjektinės teisės. Apibrėždama kolektyvinį ieškinį, Europos Komisija nurodo: tai „plati sąvoka, reiškianti mechanizmą, kuriuo siekiama nutraukti neteisėtą verslo praktiką, nuo kurios nukentėjo ieškovų daugetas, ar užkirsti jai kelią arba gauti tokia praktika padarytos žalos atlyginimą“.

### **Kolektyvių ginčų neteisminių sprendimo būdų iniciatyvos**

Nuomonė, kad kaip vieną būtinų kolektyvinių ginčų sprendimo mechanizmų reikia įtvirtinti ne tik grupės ieškinio teisminį modelį, tačiau ir alternatyvius grupių ginčų sprendimo būdus, paplitusi daugelyje Europos Sąjungos valstybių, o Europos Komisija, savo ruožtu, bando stiprinti neteisminių ginčų, kurie būdingi didelėms asmenų grupėms, sprendimo mechanizmų pozicijas valstybėse narėse. Paminėtinos dvi Europos Komisijos iniciatyvos, t. y. 2011 m. lapkričio 29 d. Europos Komisijos pateikti pasiūlymai dėl dviejų teisės aktų: direktyvos Nr. 2011/0373 (COD) „Dėl vartotojų ginčų alternatyvaus sprendimo“<sup>26</sup> (ADR) (toliau – Direktyva) ir reglamento Nr. 2011/0374 (COD) „Dėl vartotojų ginčų elektroninio sprendimo“<sup>27</sup> (ODR) (toliau – Reglamentas).

Direktyva siekiama spręsti problemas, susijusias su masiniais vartotojų teisių pažeidimais, orientuojantis į alternatyvius ginčų sprendimų būdus. Europos Komisija išskiria šias pagrindines problemas: (1) ginčų alternatyvaus (neteisminio) sprendimo subjektų trūkumas tiek atskiruose rinkos sektoriuose, tiek geografiniu

---

<sup>24</sup> *Collective action* – kolektyviniai ieškiniai. Europos Komisijos viešosiose konsultacijose grupės ieškinys vadinamas kolektyviniu ieškiniu. Dėl klausimo, ar kolektyvinis ieškinys laikytinas grupės ieškiniu, žr. šios Rašto darbo dalies 3 skyrių „Grupės ieškinio sąvoka“.

<sup>25</sup> Komisijos Tarnybų darbinis dokumentas. Viešos konsultacijos. *Vieninga Europos kolektyvinių ieškinių koncepcija*, Europos Komisija, Briuselis, 2011 m. vasario 4 d.

<sup>26</sup> *Proposal for a DIRECTIVE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on alternative dispute resolution for consumer disputes and amending Regulation (EC) No 2006/2004 and Directive 2009/22/EC (Directive on consumer ADR)* [interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-01-06]. Prieiga per internetą: <[http://ec.europa.eu/consumers/redress\\_cons/docs/directive\\_adr\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/consumers/redress_cons/docs/directive_adr_en.pdf)> [žiūrėta 2012-01-06].

<sup>27</sup> *Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on online dispute resolution for consumer disputes (Regulation on consumer)* [interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-01-06]. Prieiga per internetą: <[http://ec.europa.eu/consumers/redress\\_cons/docs/odr\\_regulation\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/consumers/redress_cons/docs/odr_regulation_en.pdf)> [žiūrėta.2012-01-06].

lygmeniu, (2) nepakankamas visuomenės informavimas ir informacijos apie ginčų alternatyvaus sprendimo galimybes vartotojams trūkumas, (3) skirtinga ginčų alternatyvaus sprendimo subjektų veiklos kokybė. Europos Komisija Direktyvoje siūlo įtvirtinti šias problemas sprendžiančias nuostatas.

Visų pirma, siūloma įtvirtinti, kad valstybės narės turės užtikrinti, kad visi vartotojų ir komercinės veiklos subjekto ginčai dėl prekių pardavimo ar paslaugų teikimo galėtų būti pateikti spręsti ne teismo tvarka (t. y. jog nebūtų tokių ginčų, kurių nebūtų galima išspręsti ginčų alternatyvaus sprendimo procedūra). Taip pat Europos Komisijos siūlomame Direktyvos projekte nurodoma, kad, siekiant, jog, kilus ginčui, vartotojai galėtų greitai nustatyti, kur kreiptis dėl ginčų alternatyvaus sprendimo, informacija apie kompetentingą ginčų alternatyvaus sprendimo subjektą vartotojams turėtų būti teikiama sutartyse ir komercinės veiklos subjektų interneto svetainėse. Komercinės veiklos subjektai pagal siūlomą Direktyvos projektą taip pat privalės informuoti vartotojus, ar jie įsipareigoja naudotis ginčų alternatyvaus sprendimo mechanizmu. Direktyvos projekte, be kita ko, nurodoma, kad, siekiant sukurti vienodas ginčų alternatyvaus sprendimo sąlygas ir sustiprinti vartotojų ir komercinės veiklos subjektų pasitikėjimą ginčų alternatyvaus sprendimo procedūromis, nustatomi ginčų alternatyvaus sprendimo pagrindiniai kokybės principai: nešališkumas, skaidrumas, veiksmingumas ir sąžiningumas, o, siekiant užtikrinti ginčų alternatyvaus sprendimo tinkamą funkcionavimą ir teikiamų paslaugų kokybę, kiekvienoje valstybėje narėje turės būti sukurta ginčų alternatyvaus sprendimo subjektų veiklos stebėsenos (monitoringo) sistema.

Direktyva būtų taikoma tiek ginčams, kylantiems iš vidaus sutarčių (angl. – *domestic*), tiek ginčams dėl sutarčių su tarptautiniu elementu (angl. – *cross-border*). Pastaruoju atveju valstybės narės turėtų pareigą užtikrinti, kad vartotojams būtų suteikiama pagalba kreiptis į kitoje valstybėje narėje veikiančią ginčų alternatyvaus sprendimo subjektą. Europos Komisijos siūlomu Direktyvos projektu nustatomi minimalūs vartotojų ginčų alternatyvaus sprendimo standartai, nesiūloma sukurti vienodo modelio Europos Sąjungos lygiu. Taigi, pasiūlymu nesikišama į valstybių narių nuožiūros laisvę apsispręsti, kokiems subjektams pavesti spręsti vartotojų ginčus ne teismo tvarka, taip pat, kokias konkrečias procedūras nustatyti.<sup>28</sup>

Reglamento projektu Europos Komisija siūlo sukurti Europos ginčų elektroninio sprendimo platformą, kuri veiktų visos Europos Sąjungos lygiu. Europos ginčų elektroninio sprendimo platforma – vartotojams ir komercinės veiklos subjektams

---

<sup>28</sup> Europos Komisijos oficiali svetainė [interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-01-06]. Prieiga per internetą: <[http://ec.europa.eu/lietuva/ziniasklaidai/29112011\\_vartotoju\\_gincai\\_duk\\_lt.htm](http://ec.europa.eu/lietuva/ziniasklaidai/29112011_vartotoju_gincai_duk_lt.htm)> [žiūrėta 2012-01-06].

skirta sąveiki svetainė, kurioje, naudojantis bendra prieiga, būtų sprendžiami su tarpvalstybiniais elektroninės prekybos sandoriais susiję sutartiniai ginčai. Platforma, pagal Europos Komisijos siūlomą Reglamento projektą, veiks visomis oficialiomis Europos Sąjungos kalbomis ir bus nemokama. Priėmus reglamentą elektroninėmis priemonėmis būtų galima išspręsti vartotojų ir komercinės veiklos subjektų ginčus, o tai palengvintų ir paspartintų tarptautinio pobūdžio ginčų, kuriuose, tikėtina, vartotojų skaičius būtų didelis, elektroninės prekybos srityje sprendimą. Už Europos ginčų elektroninio sprendimo platformos įsteigimą ir funkcionavimą būtų atsakinga Europos Komisija. Šia platforma galėtų tiesiogiai naudotis visi vartotojai ir komercinės veiklos subjektai, o jų skundai būtų priskiriami ir perduodami kompetentingam nacionaliniam ginčų alternatyvaus sprendimo subjektui (veikiančiam pagal Direktyvą). Taigi ši Reglamentu siūloma platforma, pasak Europos Komisijos, užtikrintų galimybes visose valstybėse narėse naudotis neteismine procedūra vartotojų ginčams spręsti.<sup>29</sup>

Įvertinus neteisminių kolektyvinių ginčų sprendimo aktualumą, kuri siekia pabrėžti Europos Komisija, ir išanalizavus kolektyvinių ginčų sprendimo būdų iniciatyvas Europos Sąjungos institucijose, galima atkreipti dėmesį, kad kai kuriose Europos Sąjungos valstybėse jau šiuo metu funkcionuoja kolektyvinių ginčų sprendimo būdas – grupės ieškinys, kuris tam tikrais aspektais yra panašus į JAV grupės ieškinio modelį.

#### **1.4. Grupės ieškinio reglamentavimas Švedijoje, Suomijoje, Norvegijoje**

Kaip jau minėta, grupės ieškinio tradicijos kontinentinėje Europoje nėra gilios ir senos. Grupės ieškinio institutą nagrinėjęs dr. Egidijus Krivka<sup>30</sup> pastebi, kad „vienas iš dažniausiai sutinkamų argumentų prieš grupės ieškinius Kontinentinės teisės sistemos šalyse yra tai, jog grupės teisės neatitinka tradicinių individualistinių standartų, nustatytų dar XIX amžiaus Europos teisininkų kurie buvo veikiami Napoleono kodeksų.“ Tokia individualistinė logika yra grindžiama subjektinės teisės sampratos teorija – teisė priklauso asmeniui, todėl asmuo, kuriam priklauso teisė, ir turi ją ginti, o teisės, kurios nepriklauso konkrečiam subjektui, nėra ginamos (pavyzdžiui, visuomenės sveikata, aplinkos tvarkingumas ir panašiai). Tačiau šimtmečių pokyčiai, technologijų proveržis ir kitos globalizaciją nulėmusios priežastys keičia Kontinentinės teisės valstybių požiūrį į grupių interesus ir į grupės ieškinį.

---

<sup>29</sup> Europos Komisijos oficiali svetainė [interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-01-06]. Prieiga per internetą: <[http://ec.europa.eu/lietuva/ziniasklaidai/29112011\\_vartotoju\\_gincai\\_duk\\_lt.htm](http://ec.europa.eu/lietuva/ziniasklaidai/29112011_vartotoju_gincai_duk_lt.htm)> [žiūrėta 2012-01-06].

<sup>30</sup> KRIVKA, E. *Viešojo intereso gynimo problemos Civiliam kodekse*: daktaro disertacija. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto biblioteka. 2006, p. 40.

Prieš pradedant grupės ieškinio reglamentavimo konkrečiose Europos valstybėse analizę, galima pažymėti, kad kai kurie teisės mokslininkai teigia, jog Kontinentinės teisės sistemai priklausančiose valstybėse grupės ieškinių apskritai nėra, nes grupės ieškiniams nėra priskiriamos tam tikros ieškinių rūšys, kuriais ginami kolektyviniai interesai (pavyzdžiui, atstovaujамieji ieškiniai)<sup>31</sup>. Šio teiginio šalininkai pažymi, vienintelis grupės ieškinio atitikmuo yra amerikietiškas grupės ieškiny.

### Švedijos jurisdikcija

Švedijoje grupės ieškiny reguliuojamas Grupės ieškinio įstatymu (2002 m. gegužės 30 d., įsigaliojo 2003 m. sausio 1 d.) (toliau – Švedijos Įstatymas)<sup>32</sup>. Švedijos Įstatymas turi daug panašumų su tradiciniu grupės ieškiniu, įtvirtintu JAV<sup>33</sup>, tačiau jam vis tiek būdingi kontinentinės teisės sistemos bruožai. Pagal Švedijos Įstatymą galima išskirti pagrindinius grupės ieškinio Švedijoje elementus.<sup>34</sup>

*Grupės ieškinio sistema.* Švedijos Įstatymas įtvirtina dalyvavimo (*opt-in*) sistemą, t. y. asmuo, norintis būti grupės nariu, turi apie tai raštu informuoti teismą per teismo nustatytą terminą. Asmuo, kuris per teismo nustatytą terminą neinformuoja teismo apie dalyvavimą grupės ieškinyje, nėra laikomas grupės nariu. Pagal Švedijos Įstatymą, taikomą grupės ieškinio byloms, nėra grupės sertifikavimo procedūros, tačiau asmuo, reikšdamas ieškinį, turi informuoti teismą apie visus esamus grupės narius (Švedijos Įstatymo 14 straipsnis).

*Sritys, kuriose galimas grupės ieškiny.* Švedijos įstatymo 4–6 straipsniai nurodo, iš kokių teisinių santykių kylantys reikalavimai gali būti reiškiami grupės ieškiniu, t. y. iš vartotojų ir aplinkos apsaugos teisės kylantys reikalavimai ir iš civilinių teisinių santykių kylantys reikalavimai, kurie gali būti reikalavimai individualiuose ieškiniuose.

*Subjektai, galintys pareikšti grupės ieškinį.* Privačius interesus ginantys grupės ieškiniai gali būti pareikšti fizinių ar juridinių asmenų, kurie patys turi (asmeninį) reikalavimą ginče (Švedijos Įstatymo 4 straipsnis). Grupės ieškinį ginčiuose tarp vartotojų

<sup>31</sup> KRIVKA, E. Grupės ieškinio problemos Lietuvos civilinio proceso teisėje. *Jurisprudencija*, 2004, t. 52(44), p. 152.

<sup>32</sup> Remtasi *Group Proceedings Act 30 May, 2002*. In MAZDELIS, G.; RAGAUSKAS, P.; NIKARTAS, S. *Grupės ieškinio institutas ES ir EFTA šalyse narėse: Teisės instituto mokslinis tyrimas*. Vilnius. 2008.

<sup>33</sup> NEKROŠIUS, V.; MIKELĖNAS, V.; BUBLIENĖ, D.; SIMAITIS, R.; LAUŽIKAS, E. *Grupės ieškinio reguliavimo analizė ir pasiūlymai dėl šio instituto tobulinimo: taikomasis mokslinis tyrimas*. Vilnius. 2008, p. 15.

<sup>34</sup> MAZDELIS, G.; RAGAUSKAS, P.; NIKARTAS, S. *Grupės ieškinio institutas ES ir EFTA šalyse narėse: Teisės instituto mokslinis tyrimas*. Vilnius. 2008, p. 30–31.



ir verslininkų, susijusiuose su prekėmis, paslaugomis ar kitais naudingais daiktais, kuriuos verslininkas siūlo vartotojams, turi teisę pateikti pelno nesiekiančios organizacijos, ginančios vartotojų ar darbuotojų teises (Švedijos Įstatymo 5 straipsnis). Grupės ieškinį gali pateikti ir institucija, jei, atsižvelgiant į ginčo dalyką, ji yra tinkama atstovauti grupei (Švedijos Įstatymo 6 straipsnis).

*Kiekybės kriterijus ir bendrumo požymis.* Švedijos Įstatymas nenustato kiekybės kriterijaus. Grupės ieškinys gali būti svarstomas, jei: 1) visų grupės narių reikalavimai kyla iš tapačių ar panašių aplinkybių; 2) grupės ieškinys neatrodo netinkama gynimo priemonė tam tikrų grupės narių atžvilgiu, kiek tai susiję su skirtingais jų reikalavimų pagrindais; 3) didžioji reikalavimų dalis negalėtų būti tinkamai apginta individualiais grupės narių ieškiniiais; 4) grupė, atsižvelgiant į jos dydį, ribas ir kitas aplinkybes, yra tinkamai apibrėžta; 5) ieškovas (grupės atstovas), atsižvelgiant į jo suinteresuotumą byla, finansines galimybes pareikšti grupės ieškinį ir kitas aplinkybes, yra tinkamas atstovauti grupės nariams procese / byloje (Švedijos Įstatymo 8 straipsnis).

*Grupės ieškinio dalykas.* Grupės ieškiniai gali būti pateikiami dėl tokio ieškinio dalyko, kuris pagal Teisminių procedūrų kodekso nuostatas dėl civilių bylų priskirtinas bendrųjų teismų kompetencijai (Švedijos Įstatymo 2 straipsnio 1 dalis). Grupės ieškiniai taip pat gali būti pateikiami vadovaujantis specialiosiomis Aplinkos apsaugos kodekso nuostatomis (Švedijos Įstatymo 2 straipsnio 3 dalis).

*Res judicata principas.* Teismas sprendime nurodo grupės narius, dėl kurių priimamas sprendimas. Teismo sprendimas turi teisinę galią visiems grupės nariams, dėl kurių jis priimtas (Švedijos Įstatymo 28 ir 29 straipsniai).

## **Suomijos jurisdikcija**

Suomijoje grupės ieškinio institutas reglamentuojamas Grupės ieškinio įstatymu, įsigaliojusiu 2007 m. spalio 1 d. (*Act on Class Actions No. 444/2007*)<sup>35</sup> (toliau – Suomijos Įstatymas). Suomijos Įstatymas pasižymi gana siauromis jo taikymo galimybėmis – tai galima paaiškinti tuo, kad Suomijos Parlamente buvo labai sunkiai pasiektas kompromisas dėl grupės ieškinio instituto modelio, specifikos, taikymo ribų. Pagal Suomijos Įstatymą galima išskirti pagrindinius grupės ieškinio Suomijoje elementus.<sup>36</sup>

<sup>35</sup> Remtasi *Act on Class Actions No. 444/2007*. In MAZDELIS, G.; RAGAUSKAS, P.; NIKARTAS, S. *Grupės ieškinio institutas ES ir EFTA šalyse narėse: Teisės instituto mokslinis tyrimas*. Vilnius. 2008.

<sup>36</sup> MAZDELIS, G.; RAGAUSKAS, P.; NIKARTAS, S. *Grupės ieškinio institutas ES ir EFTA šalyse narėse: Teisės instituto mokslinis tyrimas*. Vilnius. 2008, p. 48.

*Grupės ieškinio sistema.* Suomijos Įstatyme numatyta dalyvavimo (*opt-in*) grupės ieškinio sistema. Grupės nariu laikomas asmuo, kuris per teismo nustatytą laiką raštu informuoja apie prisijungimą prie grupės. Jei asmuo pateikia prašymą tapti grupės nariu jau pasibaigus teismo nustatytam terminui, tačiau iki ieškovo pateikta teismui patikslintą prašymą, esant ypatingoms aplinkybėms, ieškovas tokį asmenį gali pripažinti grupės nariu (Suomijos Įstatymo 8 straipsnis).

*Sritys, kuriose galimas grupės ieškiny.* Grupės ieškiny negali būti reiškiamas srityse dėl reikalavimų, kylančių iš vertybinių popierių emitento ar asmens, siūlančio išpirkti akcijas, elgesio, o gali – vartotojų ombudsmeno (valstybinė institucija) kompetencijos ribose dėl vartotojų ir verslininkų ginčų. (Suomijos Įstatymo 1 straipsnis).

*Subjektai, galintys pareikšti grupės ieškinį.* Vartotojų ombudsmenas turi išimtinę teisę pareikšti grupės ieškinį ir būti nagrinėjamos bylos šalimi (įgyvendinti procesines ieškovo teises) (Suomijos Įstatymo 4 straipsnis). Įdomu tai, kad Suomijos Įstatymo pavadinimas (*Act on Class Actions*) iš esmės neatitinka itin siauros įstatymo sampratos<sup>37</sup> – grupės ieškinius gali teikti tik Vartotojų ombudsmenas. Visgi grupės ieškinio sampratos ir įstatymo pavadinimo neatitiktis galėtų būti paaiškinama keturiais bandymais priimti grupės ieškinio įstatymą, po kurių kiekvieno įstatymo projektas buvo keičiamas. Pirmajame Suomijos Įstatymo projekte grupės ieškiny buvo suprantamas plačiau, tačiau subjektai, galintys pareikšti grupės ieškinį, vis tiek buvo apriboti (buvo numatyta, kad grupės ieškinius gali pareikšti vartotojai, vartotojų organizacijos).<sup>38</sup>

*Kiekybės kriterijus ir bendrumo požymis.* Pagal Suomijos Įstatymą byla gali būti svarstoma kaip grupės ieškiny, jei: 1) keletas asmenų turi reikalavimus tam pačiam atsakovui, kurie kyla iš tapačių ar panašių faktinių aplinkybių; 2) atsižvelgiant į grupės dydį, reikalavimų dalyką ir pateiktus įrodymus, byla yra tikslinga nagrinėti kaip grupės ieškinį; 3) grupė yra pakankamai tiksliai apibrėžta (Suomijos Įstatymo 2 straipsnis).

*Grupės ieškinio dalykas.* Grupės ieškiny gali būti pareiškiamas dėl turtinių ar neturtinių reikalavimų dėl Vartotojų ombudsmeno kompetencijai priskirtų ginčų.

*Res judicata principas.* Teismo sprendimas privalomas visiems grupės nariams, kuriuos teismas nurodo sprendime (Suomijos Įstatymo 1 straipsnio 2 dalis, 16 straipsnis).

## Norvegijos jurisdikcija

<sup>37</sup> Angl. *Class action* – klasei priskiriamų asmenų pareiškiamas ieškiny.

<sup>38</sup> MAZDELIS, G.; RAGAUSKAS, P.; NIKARTAS, S. *Grupės ieškinio institutas ES ir EFTA šalyse narėse*: Teisės instituto mokslinis tyrimas. Vilnius. 2008, p. 47.

Norvegijoje grupės ieškinys reglamentuojamas Civilinių ginčų sprendimo mediacijos ir proceso įstatymo 8 dalies 35 skyriuje, įsigaliojusiam 2008 m. sausio 1 d. (*Act Relating to Mediantion and Procedure in Civil Disputes 17 June, 2005, No. 90*)<sup>39</sup> (toliau – Norvegijos Įstatymas). Grupės ieškinio institutas yra reguliuojamas Civilinių ginčų sprendimo mediacijos ir proceso įstatyme. Pagal Norvegijos Įstatymą galima išskirti pagrindinius grupės ieškinio Norvegijoje elementus.<sup>40</sup>

*Grupės ieškinio sistema.* Grupės ieškinio sistema Norvegijos Įstatyme suprantama dvejopai. Pagal bendrąją taisyklę grupės ieškinio institutui taikoma dalyvavimo (*opt-in*) sistema. Grupė apima tuos asmenis, kurie per teismo nustatytą laiką yra užsiregistravę teismo tvarkomame grupės registre. Šiame registre gali užsiregistruoti visi asmenys, turintys reikalavimą, patenkantį į ieškinio ribas. Jei asmuo neužsiregistravo per teismo nustatytą laiką, bet užsiregistravo iki bylos nagrinėjimo pradžios, teismas gali priimti sprendimą įtraukti tokį asmenį į grupės narių sąrašą (Norvegijos Įstatymo 35-6 straipsnis). Specialiąja taisykle galima laikyti modelį, kai grupės ieškiniui taikoma pasitraukimo (*opt-out*) sistema. Teismas gali nuspręsti, kad asmenys, turintys reikalavimus, patenkančius į grupės ieškinio apimtį, bus laikomi grupės nariais be specialios registracijos, jei reikalavimai: 1) yra dėl tokių nedidelių sumų ar interesų, kurių didžioji dauguma nebūtų ginama individualiais ieškiniiais, ir 2) reikalavimai neapima klausimų, kurie turėtų būti sprendžiami individualiais ieškiniiais. Asmenys, nenorintys būti grupės nariai, gali pasitraukti iš grupės (Norvegijos Įstatymo 35-7 straipsnis).

*Sritys, kuriose galimas grupės ieškinys.* Norvegijos Įstatymas nenumato ribojimų, dėl kokių reikalavimų, kylančių iš civilinių teisinių santykių, gali būti reiškiami grupės ieškiniiai.

*Subjektai, galintys pareikšti grupės ieškinį.* Grupės ieškinį gali pareikšti bet kuris asmuo, atitinkantis grupės nariui keliamus reikalavimus. (Grupės nariai gali būti subjektai, kurie galėtų pareikšti įprastą individualų ieškinį Norvegijos teisme ar prie jo prisijungti.) Grupės ieškinį gali pareikšti ir organizacija, asociacija ar viešoji institucija, įgaliota rūpintis specifiniais interesais, jei grupės ieškinio dalykas atitinka jos veiklos tikslus ir patenka į kompetencijos ribas (Norvegijos Įstatymo 35-3 straipsnio 1 dalis).

*Kiekybės kriterijus ir bendrumo požymis.* Grupės ieškinys gali būti pareiškiamas, jei: 1) keletas subjektų turi reikalavimų ar įsipareigojimų, kylančių iš tapataus ar panašaus teisinio pagrindo; 2) visi reikalavimai gali būti nagrinėjami tos

<sup>39</sup> Remtasi *Act Relating to Mediantion and Procedure in Civil Disputes 17 June, 2005, No. 90*. In MAZDELIS, G.; RAGAUSKAS, P.; NIKARTAS, S. *Grupės ieškinio institutas ES ir EFTA šalyse narėse: Teisės instituto mokslinis tyrimas*. Vilnius. 2008.

<sup>40</sup> MAZDELIS, G.; RAGAUSKAS, P.; NIKARTAS, S. *Grupės ieškinio institutas ES ir EFTA šalyse narėse: Teisės instituto mokslinis tyrimas*. Vilnius. 2008, p. 32–34.

pačios sudėties teismo pagal tas pačias procedūrinės taisykles; 3) grupės ieškinys yra tinkamiausias būdas išspręsti reikalavimus; 4) laikantis Norvegijos Įstatyme nustatytų taisyklių gali būti paskirtas grupės atstovas. (Norvegijos Įstatymo 35-2 straipsnio 1 dalis).

*Grupės ieškinio dalykas.* Nėra nustatyta ribojimų.

*Res judicata principas.* Teismo sprendimas privalomas visiems asmenims, kurie yra grupės nariai sprendimo priėmimo momentu (Norvegijos Įstatymo 35-11 straipsnis).

### **1.5. Pirmosios Rašto darbo dalies apibendrinimas ir grupės ieškinio sąvoka**

Išanalizavus galimus grupės ieškinio modelius ir ištyrus skirtingų jurisdikcijų patirtį taikant kolektyvinius teisių gynimo būdus, galima apibrėžti grupės ieškinio sąvoką. Šiame Rašto darbo skirsnyje yra siekiama pateikti kuo daugiau įmanomų grupės ieškinio sąvokų, turint tikslą išskirti Lietuvos jurisdikcijai labiausiai tinkantį apibrėžimą.

Visų pirma grupės ieškinį galima apibrėžti vadovaujantis tradicine, klasikine jo samprata (amerikietiškas grupės ieškinio modelis). Klasikinį amerikietiškąjį grupės ieškinį įmanoma apibrėžti taip – tai (a) teismui pareiškiamas ieškovų procesinis dokumentas (ieškinys) asmens, kuris veikia grupės narių, kurie nėra individualiai atstovaujami ieškinį pareiškiančio asmens, bet yra laikomi atstovaujami tokio asmens, vardu, išskyrus atvejus, jei šie asmenys atsisako dalyvauti grupės ieškinyje<sup>41</sup>. Klasikinio grupės ieškinio atveju pagrindinis grupės ieškinio požymis yra tai, kad asmenys, jeigu nebūtų susijungę į grupę, galėtų savo pažeistas teises ir interesus ginti individualiai.

Jeigu pagrindiniu grupės ieškinio skiriamuoju bruožu bus laikomas pats grupės ieškinio tikslas – ginti tam tikros grupės teises bei interesus, ir naudos gavėjų ratas (grupė asmenų), tokiu atveju tiek atstovaujantieji, tiek precedentiniai, tiek kitokie kolektyviai ieškiniai taip pat turėtų būti laikomi grupės ieškiniiais, todėl (b) grupės ieškinys – tai teismui pareiškiamas ieškovų procesinis dokumentas, kuriuo atstovaujami grupės interesai ir ginamos grupės teisės, o naudos gavėjas yra būtent minėta grupė.<sup>42</sup> Taip būtų galima apibrėžti Europos Komisijos siūlomus kolektyvinių ieškinių modelius.

---

<sup>41</sup> NEKROŠIUS V.; MIKELĖNAS, V.; BUBLIENĖ, D.; SIMAITIS, R.; LAUŽIKAS, E. *Grupės ieškinio reguliavimo analizė ir pasiūlymai dėl šio instituto tobulinimo*: taikomasis mokslinis tyrimas. Vilnius. 2008, p. 5.

<sup>42</sup> KRIVKA, E. Grupės ieškinio problemos Lietuvos civilinio proceso teisėje. *Jurisprudencija*, 2004, t. 52(44), p. 152.

Remiantis materialinio teisinio suinteresuotumo bylos baigtimi teorija, įtvirtinta Norvegijos Įstatyme, asociacijų kolektyviniai ieškiniai neturėtų būti priskiriami grupės ieškiniams. Visgi, jei nesutiktumėm su šia samprata, grupės ieškinį galima apibrėžti kaip (c) asociacijos ar institucijos, kuriai įgaliojimus teikti ieškinį grupės asmenų vardu suteikia teisės aktai, pateiktas ieškinys, kuriuo siekiama apginti asociacijos ar institucijos atstovaujamus asmenis pagal taisykles, kurios apibrėžia specialiai tokio tipo ieškinius.

Remiantis Norvegijos suinteresuotumo bylos baigtimi teorija, grupės ieškiniams neturėtų būti vadinami ir precedentiniai ieškiniai, kurie remiasi vadinamuoju modeliniu sprendimu (paplitę Vokietijoje). Visgi tokiu ieškiniu sprendžiami kolektyvinai ginčai: (d) tai ieškinys, individualiai pareikštas asmens, ir šiuo ieškiniu asmuo gina savo subjekto teises, tačiau šioje individualioje byloje priimdamas sprendimą teismas pritaiko analogiją, remdamasis jau anksčiau priimtu sprendimu dėl kito ieškovo pateikto individualaus ieškinio dėl to paties (arba labai panašaus) faktinio pagrindo, reiškiant tokį patį (arba labai panašų) reikalavimą tam pačiam atsakovui.

Grupės ieškinio sąvokos apibrėžimo kontekste taip pat pažymėtinas Europos vieningo grupės ieškinio apibrėžimas ir, kaip nurodo Europos Komisija, tai (e) „plati sąvoka, reiškianti mechanizmą, kuriuo siekiama nutraukti neteisėtą verslo praktiką, nuo kurios nukentėjo ieškovų daugetas, ar užkirsti jai kelią arba gauti tokia praktika padarytos žalos atlyginimą“. Abejotina, ar tai ne per siauras apibrėžimas – grupės ieškinio instituto tikslas yra platesnis nei tik gynyba dėl neteisėtos verslo praktikos nulemtų veiksmų.

Grupės ieškinio institutas gali būti suprantamas ir tik kaip viešojo intereso gynimo priemonė. Galima daryti prielaidą, kad toks instituto reguliavimas įtvirtintas Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 49 straipsnio 6 dalyje, t. y. remiantis galiojančiu Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksu, grupės ieškinį galima apibrėžti kaip (f) ieškinį, kuris gali būti pareikštas tik įstatymų numatytais atvejais, tik įstatymų nustatytų asmenų ir tik viešajam interesui ginti<sup>43</sup>.

Grupės ieškinį galima apibrėžti per atstovo vaidmenį. Grupės ieškinys šiuo atveju gali būti suprantamas trejopai: (g) tai ieškinys, kurį reiškia grupės atstovas grupės vardu, pagal įstatymą turintis teisę atstovauti grupei; visiems iš proceso nepasitraukusiems grupės nariams teismo sprendimas įgyja *res judicata* galią (Norvegija); (h) tai ieškinys, kurį pareiškia grupės atstovas, o kiekvienas grupės narys yra suteikęs atstovui įgaliojimą atstovauti grupės nariams procese ir visiems iš proceso

---

<sup>43</sup> KRIVKA, E. Viešojo intereso apsauga naujajame Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekse. *Jurisprudencija*, 2003, t. 37(29), p. 26–34.

nepasitraukusiems grupės nariams teismo sprendimas įgyja *res judicata* galią (panašu į procesinį bendrininkavimą); (i) tai ieškinys, kurį pareiškia grupės atstovas, turintis teisę atstovauti grupei be specialaus įgaliojimo, tačiau dėl esminių proceso sprendimų turintis pareigą procesinę poziciją suderinti su grupės nariais, o teismo sprendimas byloje įgyja *res judicata* galią visiems grupės nariams, nepasitraukusiems iš proceso (mišrusis variantas).

Manytina, kad visi grupės ieškinio apibrėžimuose nurodyti elementai yra svarbūs grupės ieškinio procese, be to, elementų specifika ir įvairovė priklauso nuo pasirinkto grupės ieškinio modelio. Dar daugiau, išanalizavus grupės ieškinio instituto reguliavimą skirtingose jurisdikcijose, galima padaryti išvadą, kad grupės ieškinio samprata įvairiose pasaulio valstybėse skiriasi ir nėra egzistuojančios vienos grupės ieškinio sąvokos. Vis dėlto galima manyti, kad tradicinis arba klasikinis (amerikietiškas) grupės ieškinio modelis (*class action*) ir turėtų būti laikomas grupės ieškinio instituto pagrindu. Taip pat turėtų būti akcentuojama, kad grupės ieškinys yra tinkamesnis būdas ginti pažeistas asmenų teises ir interesus negu individualūs ieškiniai.

Apibendrinant galima daryti išvadą, kad grupės ieškinio sąvoka turėtų būti formuluojama atsižvelgiant į (a) grupės ieškinio tikslą (ginti tam tikros grupės teises ir interesus), (b) naudos gavėjų ratą – grupės narius, (c) individualių asmenų teisę reikšti ieškinį, (d) teismo priimto sprendimo *res judicata* galią grupės nariams ir (e) teismo proceso efektyvumą ir grupės ieškinio tikslingumą, įvertinant individualaus ieškinio pareiškimo galimybes.

Įvertinant Lietuvos Respublikos civilinio proceso individualistinį modelį, atsižvelgiant į jame įtvirtintą dispozityvumo principą ir pabrėžiant, kad priklausomai nuo pasirinkto grupės ieškinio modelio grupės ieškinio apibrėžimas gali kisti, galima suformuluoti grupės ieškinio elementus atspindintį grupės ieškinio apibrėžimą, pritaikomą ir Lietuvos Respublikos civiliniam procesui: grupės ieškinys yra ieškinys, kurį pateikia grupės vedlys, siekdamas apginti savo ir grupei priklausančių asmenų, kurių kiekvienas ieškinį galėtų pareikšti individualiai, teises ir interesus, o teismo sprendimas šioje byloje *res judicata* galią įgyja visiems grupės nariams, kurie įstojo į grupės ieškinio procesą ir iš jo nepasitraukė iki teismo sprendimo priėmimo<sup>44</sup>.

---

<sup>44</sup> Šis grupės ieškinio apibrėžimas bus naudojamas tolimesniame grupės ieškinio instituto tyrime.

## II. GRUPĖS IEŠKINIO REGLAMENTAVIMO INICIATYVOS LIETUVOS RESPUBLIKOJE

XX amžiaus pabaiga Lietuvos Respublikoje sietina su politinio režimo pasikeitimu, todėl nuostabos nekelia tai, kad Lietuvos Respublikoje šis laikotarpis pasižymi pokyčiais tiek ekonominėje, tiek socialinėje, tiek teisinėje srityje. Atkūrus Lietuvos Respublikos nepriklausomybę, teisės sistemą imta intensyviai modifikuoti, o XXI amžiaus pradžioje Lietuvos teisinė bazė buvo papildyta naujais kodeksais<sup>45</sup> – Baudžiamuoju kodeksu, Baudžiamojo proceso kodeksu, Darbo kodeksu, Civiliniu kodeksu, Civilinio proceso kodeksu ir kitais. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekse įtvirtintas grupės ieškinio institutas, nors jis ir išreikštas itin lakoniška norma.

### 2.1. Grupės ieškinio reglamentavimo problemos

2002 m. vasario 28 d. Lietuvos Respublikos Seimas, priimdamas Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymą, patvirtino Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksą (toliau – CPK), jis įsigaliojo 2003 m. sausio 1 d. Kartu su kitomis CPK nuostatomis, nuo šios dienos pradėjo galioti ir CPK 49 straipsnio 5 dalis, kurioje buvo numatyta, kad „viešajam interesui apginti gali būti pareiškiamas grupės ieškiny“. Atkreiptinas dėmesys, kad CPK 5 straipsnio 3 dalyje buvo įtvirtinta, jog įstatymų nustatytais atvejais pareiškimą teismui dėl viešojo intereso gynimo valstybės vardu gali pareikšti prokuroras arba kita įstatymų įgaliota institucija. Taigi, aiškinant CPK sistemiškai, darytina išvada, kad teisę pareikšti grupės ieškinį, kurio tikslas – ginti viešąjį interesą, 2003 metais įsigaliojęs CPK suteikė tik prokurorui ar kitai institucijai, įgaliotai įstatymų, ir nei fiziniams, nei privatiems juridiniams asmenims tokia teisė suteikta nebuvo. Tačiau net ir įstatymų įgalioti subjektai grupės ieškinio pareikšti negalėjo, nes šio instituto procesinės taisyklės nebuvo įtvirtintos nei įstatymuose, nei įstatymų įgyvendinamuosiuose teisės aktuose.

2011 m. birželio 28 d. Lietuvos Respublikos Seimas priėmė Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso pakeitimo ir papildymo įstatymą<sup>46</sup>, kuris, išskyrus tam tikras nuostatas, įsigaliojo 2011 m. spalio 1 d. Svarbu tai, kad nuo šios dienos CPK 49 straipsnio 5 dalis tapo CPK 49 straipsnio 6 dalimi, t. y. pasikeitė minėtos straipsnio dalies numeris, be to, buvo papildyta ir pati nuostata, patikslinant, kad grupės ieškiny

<sup>45</sup> Lietuvos Respublikos Seimo dokumentų paieškos sistema [interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-02-01]. Prieiga per internetą: <[http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5\\_ivairus.kodeksai](http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_ivairus.kodeksai)> [žiūrėta 2012-02-01].

<sup>46</sup> Valstybės žinios, 2011, Nr. 85-4126.

gali būti pareiškiamas tik įstatymų nustatyta tvarka („Viešajam interesui ginti įstatymų nustatyta tvarka gali būti pareiškiamas grupės ieškiny“). Taigi įstatymų leidėjas įtvirtino, kad grupės ieškinio pareiškimo tvarka turi būti reglamentuota ne įstatymo lydimuosiuose teisės aktuose, tačiau tik įstatymuose. Taip pat buvo pakeista CPK 5 straipsnio 3 dalis<sup>47</sup>, kurioje įtvirtinta, jog teisė pareikšti ieškinį viešajam interesui ginti (taigi, sistemiskai aiškinant CPK nuostatas, ir teisė pareikšti grupės ieškinį) įstatymų nustatytais atvejais suteikiama ne tik prokurorui ar kitai įstatymų įgaliotai institucijai, bet ir kitiems asmenims; baigtinis tokių asmenų sąrašas nepateikiamas. Ši įstatymų leidėjo pataisa dar labiau išryškino grupės ieškinio instituto teisinio reguliavimo lakoniškumą ir siaurumą, nes jokiame įstatyme grupės ieškinio procesinės taisyklės iki šiol nėra įtvirtintos. Šiuo metu galioja tik blanketinė norma, nukreipianti į įstatymus, kuriuose turėtų būti nustatyta grupės ieškinio pareiškimo ir išnagrinėjimo tvarka, tačiau nė vieno tokio įstatymo nėra. Dėl šios priežasties grupės ieškiny Lietuvos Respublikoje negali būti pareiškiamas, o CPK 49 straipsnio 6 dalis gali būti laikoma neveikiančia norma.

Teigini, kad grupės ieškinį įtvirtinanti CPK 49 straipsnio 6 dalis neveikia, patvirtina Lietuvos apeliacinio teismo 2009 m. birželio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-492/2009 (toliau – Lietuvos apeliacinio teismo 2009 metų nutartis). Iš šios nutarties matyti, kad buvo bandyta pareikšti grupės ieškinį, tačiau Lietuvos apeliacinis teismas privalėjo konstatuoti, kad negali bylos nagrinėti pagal grupės ieškinio taisykles, nes tokių nėra, be to, grupės ieškiny apskritai negali būti pareikštas, nes nėra grupės ieškinį reglamentuojančių normų. Lietuvos apeliacinis teismas padarė išvadą, kad grupės ieškiny gali būti pareikštas tik įstatymų nustatytais atvejais, tik įstatyme nustatytų asmenų ir tik viešajam interesui ginti. Be to, kaip nurodė teismas, teisės aktuose turi būti nustatyta, koks ieškiny gali būti pripažįstamas grupės ieškiniu, kokie subjektai turi teisę pareikšti grupės ieškinį, kokie reikalavimai keliami tokio ieškinio turiniui, kokia tvarka grupės ieškiny pareiškiamas ir nagrinėjamas, kokie tokio veiksmo procesiniai padariniai bei reikšmė ir sprendimo, priimto išnagrinėjus grupės ieškinį, teisinė galia<sup>48</sup>.

Lietuvos apeliacinio teismo 2009 metų nutartis suponavo du galimus įstatymų leidėjo veiksmus: (1) arba panaikinti CPK 49 straipsnio 6 dalį, atsisakant Lietuvos Respublikos teisės aktais neįgyvendinamo instituto, (2) arba sureguliuoti grupės ieškinio institutą, nustatant jo procesinį reguliavimą CPK normose ar kitame įstatyme. Pasirinkęs antrąją alternatyvą, įstatymų leidėjas turėtų sureguliuoti klausimus, susijusius su grupės ieškinio pareiškimo ir išnagrinėjimo tvarka, sprendimo grupės

<sup>47</sup> Valstybės žinios, 2011, Nr. 85-4126.

<sup>48</sup> Lietuvos apeliacinio teismo 2009 m. birželio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-492/2009



ieškinio byloje *res judicata* galia ir išspręsti kitus klausimus, kuriuos taikliai įvardijo Lietuvos apeliacinis teismas minėtoje 2009 metų nutartyje. Tačiau padėtis nesikeičia jau dešimtmetį, o CPK 49 straipsnio 6 dalyje ir toliau galioja neįgyvendinama nuostata.

Galima nurodyti, kad viena iš priežasčių, nulėmusių šį įstatymų leidėjo neveikimą, galėtų būti CPK 49 straipsnio 6 dalyje įtvirtinto grupės ieškinio glaudi sąsaja su viešuoju interesu, kurio sąvoka ir reikšmė teisės doktrinoje iki šiol yra diskusijų objektas<sup>49</sup>. CPK 49 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta prokuroro teisė ginti viešąjį interesą, CPK 46 straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad įstatymų numatytais atvejais valstybės ir savivaldybių institucijos ir kiti asmenys gali ginti viešąjį interesą, o atskiruose įstatymuose įstatymų leidėjas tokią teisę suteikė atskiriems subjektams<sup>50</sup>, tačiau nesutariama, kaip viešąjį interesą galėtų ginti grupė fizinių ar juridinių asmenų<sup>51</sup>.

Įstatymų leidėjo delsimą priimti grupės ieškinį reglamentuojantį įstatymą būtų galima aiškinti tam tikra baime, jog grupės ieškinys gali tapti įrankiu, kuriuo piliečiai naudosis reikšdami ieškinius daugiausiai (arba vien tikrai) prieš valstybę (pavyzdžiui, valstybei ar jos institucijoms pareikšti ieškinius teisme galėtų pensininkai dėl sumažintų pensijų, mamos dėl sumažintų motinystės išmokų) – tokia grupės ieškinio praktika susiklostė Švedijoje<sup>52</sup>. Dar daugiau nerimo įstatymo leidėjui galėjo sukelti JAV grupės ieškinio sistemos trūkumai – JAV grupės ieškinys neretai tapatinamas su advokatų pasipelnymo ir kitokio piktnaudžiavimo, susijusio su grupės ieškiniu, galimybėmis<sup>53</sup>. Vis dėlto nuo 2002 metų galima išskirti du įstatymų iniciatyvos teisę turinčio subjekto bandymus sureguliuoti grupės ieškinį, kurių pirmasis įvyko 2006 metais.

---

<sup>49</sup> 2011 m. balandžio 6 d. Lietuvos Respublikos Seime vykusios konferencijos „Viešasis interesas ir jo gynimas“, (pranešimai: „Viešojo intereso gynimas administraciniuose teismuose“, R. Piličiauskas, „Viešojo intereso sąvoka, jos vartojimas ES valstybių ir ES teisės aktuose, viešojo intereso gynimas“, V. Punelis, „Bendrasis (viešas) interesas ir žmogaus teisės“, A. Vaišvila) medžiaga [interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-03-01]. Prieiga per internetą: <[http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5\\_show?p\\_r=7992&p\\_k=1](http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=7992&p_k=1)> [žiūrėta 2012-03-01].

<sup>50</sup> Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymas, 30 straipsnis, Valstybės žinios, 1994, Nr. 94-1833; Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas, 19 straipsnio 1 dalies 6 punktas, 28 straipsnio 1 dalis, Valstybės žinios, 1999, Nr. 30-856.

<sup>51</sup> 2007 m. gruodžio 19 d. Lietuvos Respublikos Seimo Valstybės valdymo ir savivaldybių komiteto išvada Nr. 33 „Dėl Viešojo intereso gynimo civiliniame ir administraciniame procese įstatymo projekto Nr. XP-1963“ ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. lapkričio 21 d. nutarimas Nr. 1243 „Dėl Viešojo intereso gynimo civiliniame ir administraciniame procese įstatymo projektui“ Valstybės žinios, 2007 Nr. 123-5042.

<sup>52</sup> *Comments on the Revised Concept Paper for a Class Action Law in Lithuania*, Brussels: European Justice Forum, 2011.

<sup>53</sup> 2012 m. sausio 12 d. Europos Komisijos pranešimas „Dėl vieningos Europos kolektyvinių ieškinių koncepcijos (2011/2089(INI))“, p. 5 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-02-07]. Prieiga per internetą: <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2012-0021+0+DOC+XML+V0//LT>> [žiūrėta 2012-02-07].

## 2.2. Grupės ieškinio reglamentavimo iniciatyva 2006 metais

2006 m. gruodžio 22 d. Lietuvos Respublikos Seimui buvo pateiktas Lietuvos Respublikos Seimo narių darbo grupės parengtas grupės ieškinį reglamentuojantis įstatymo projektas<sup>54</sup> – Civilinio proceso kodekso 5, 27, 49, 83, 274, 275, 296 straipsnių pakeitimo ir papildymo bei Kodekso papildymo 96<sup>1</sup> straipsniu įstatymo projektas (toliau – 2006 metų įstatymo projektas). Pagal šį projektą, grupės ieškinį siūloma apibrėžti kaip ieškinį, kurį pareiškia fiziniai ir juridiniai asmenys, kuriems daro įtaką arba gali daryti įtaką viešojo intereso pažeidimas, kai ginamų asmenų grupė apibūdinama rūšiniais požymiais ir pagal tuos požymius patenkantys į grupę asmenys yra ginamų asmenų grupė. Bylos pagal grupės ieškinius suprantamos kaip bylos „dėl viešojo intereso gynimo tais atvejais, kai siekiama apginti neapibrėžto skaičiaus asmenų interesus“<sup>55</sup>, kurias pradėtų su grupės ieškiniu į administracinį arba bendrosios kompetencijos teismą kreiptis suinteresuoti asmenys.

2006 metų įstatymo projekto rengėjai siūlė papildyti CPK 49 straipsnio tuometinę 5 dalį (dabar – CPK 49 straipsnio 6 dalis) įtvirtinant, kad grupės ieškinį gali pareikšti tiek fiziniai, tiek juridiniai asmenys, kuriems viešojo intereso pažeidimas daro įtaką arba ją gali daryti, o grupės nariai būtų apibūdinti rūšiniais požymiais ir pagal tuos požymius patenkantys į grupę asmenys būtų laikomi ginamų asmenų grupe. Reikėtų pastebėti, kad 2006 metų įstatymo projekte nebuvo spęstas CPK 49 straipsnio 5 dalies ir CPK 266 straipsnio santykio klausimas. Pagal CPK 266 straipsnį teismas neturi teisės spręsti klausimo dėl neįtrauktų dalyvauti byloje asmenų teisių ar pareigų, tačiau, remiantis 2006 metų įstatymo projektu siūlyta CPK 274 straipsnio 3 dalimi, teismas galėtų apginti rūšiniais požymiais apibūdintų asmenų interesus, todėl teismo sprendimas šiems asmenims, nors jie ir nebūtų įtraukti į procesą kaip proceso dalyviai, galėtų. Taigi, jei 2006 metų įstatymo projektas, kuris nespėdė santykio su CPK 266 straipsniu problemos, būtų įsigaliojęs, būtų galėjusi kilti CPK, sistemiškai taikomo norminio teisės akto, normų kolizijos problema.

<sup>54</sup> Valstybės žinios, 2002, Nr. 36-1340.

<sup>55</sup> Įstatymų projektų Reg. Nr. XP-1963- XP-1969 aiškinamasis raštas [interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-01-26]. Prieiga per internetą: <[http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc\\_l?p\\_id=289609](http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=289609)> [žiūrėta 2012-01-26].

Įstatymo projekto aiškinamajame rašte<sup>56</sup> nurodoma, kad 2006 metų įstatymo projektas yra skirtas atgaivinti praktikoje neveikiančią CPK 49 straipsnio 5 dalies normą (nuo 2011 metų ši norma tapo CPK 49 straipsnio 6 dalimi) ir užtikrinti galimybę pareikšti grupės ieškinį. Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos Seimas, nesutaręs dėl toliau Rašto darbe aptariamų probleminių klausimų, 2006 metų įstatymo projekto nepriėmė.

### **Grupės ieškinys – ieškinys ginti išimtinai viešąjį interesą?**

2006 metų įstatymo projektas buvo parengtas praėjus keliems mėnesiams po to, kai Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2006 m. rugsėjo 21 d. priėmė nutarimą, kuriame pabrėžė viešojo intereso svarbą<sup>57</sup>. Manytina, kad reglamentuoti viešojo intereso gynimo grupės ieškiniu galimybę įstatymų leidėją paskatino būtent minėtas Konstitucinio Teismo nutarimas, kuriame nurodyta: „Viešasis interesas – tai ne bet koks teisėtas asmens ar grupės asmenų interesas, o tik toks, kuris atspindi ir išreiškia pamatines visuomenės vertybes; tai visuomenės atvirumas ir darna, teisingumas, asmens teisės ir laisvės, teisės viešpatavimas ir kita. Kiekvieną kartą, kai kyla klausimas, ar tam tikras interesas laikytinas viešuoju, turi būti įmanoma pagrįsti, kad, nepatenkinus tam tikro asmens ar grupės asmenų intereso, būtų pažeistos ir tam tikros Konstitucijoje įtvirtintos saugomos ir ginamos vertybės.“

Išanalizavus 2006 metų įstatymo projektą ir jo aiškinamąjį raštą<sup>58</sup>, galima konstatuoti, kad būtent siekis pačiai visuomenei – fiziniams ir juridiniams asmenims (ne tik prokurorui ar valstybės, savivaldybių institucijoms) suteikti teisę ginti viešąjį interesą pastūmėjo įstatymo projekto rengėjus sureguliuoti viešojo intereso gynimo grupės ieškinais klausimus. Vertinant 2006 metų įstatymo projektą viešąjį interesą galinčių ginti subjektų rato išplėtimo aspektu, 2006 metų įstatymo projekto rengėjų požiūris, sistemiškai analizuojant galiojančias nuostatas, išsiskyrė kaip inovatyvus<sup>59</sup>. Manytina, kad iniciatyva plėsti viešąjį interesą galinčių ginti asmenų ratą, ypač suteikiant šią teisę

<sup>56</sup> Įstatymų projektų Reg. Nr. XP-1963- XP-1969 aiškinamasis raštas [interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-01-26]. Prieiga per internetą: <[http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc\\_l?p\\_id=289609](http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=289609)> [žiūrėta 2012-01-26].

<sup>57</sup> Konstitucinio Teismo nutarimas Dėl teismų sprendimų motyvų surašymo ir skelbimo, sprendimo už akių, taip pat dėl apeliacijos, Valstybės žinios, 2006-09-26, Nr. 102-3957, atitaisymas - 2006.11.25, Nr.: 127, atitaisymas - 2006.12.16, Nr.: 137

<sup>58</sup> Įstatymų projektų Reg. Nr. XP-1963- XP-1969 aiškinamasis raštas [interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-01-26]. Prieiga per internetą: <[http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc\\_l?p\\_id=289609](http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=289609)> [žiūrėta 2012-01-26].

<sup>59</sup> NAMAVIČIUS, Z; STAČIOKAS, S. *Viešųjų ir privačiųjų interesų derinimas – darnios civilinės visuomenės ir teisinės valstybės principas*. 2002 m. birželio 26–29 d. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo ir Lenkijos Respublikos Konstitucinio Tribunolo septintosios konferencijos medžiaga, p. 8 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-02-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.lrkt.lt/PKonferencijose/15.pdf>> [žiūrėta 2012-02-15].

fiziniais asmenimis, yra sveikintina, tik nėra aišku, ar grupės ieškinys kaip institutas yra skirtas išimtinai viešajam interesui ginti. Be to, viešojo intereso samprata yra labai plati ir jos neapibrėžtumas gali sukelti nemažai rūpesčių tiek grupės ieškinį viešajam interesui ginti reiškiančiai grupei, tiek teismui, nagrinėjančiam grupės ieškinio bylą – tai įrodo neišsenkančios teisės mokslininkų ir praktikų diskusijos viešojo intereso tema<sup>60</sup>.

Nors teismų praktikoje galima atrasti ne vieną viešojo intereso sąvoką aiškinantį teismo sprendimą<sup>61</sup>, kaip patys teismai savo sprendimuose ir yra nurodę, viešasis interesas yra gana sunkiai apčiuopiamas ir kiekvienu konkrečiu atveju turi būti atskirai įvertinamas. Kaip yra nurodęs dr. E. Krivka<sup>62</sup>, „viešasis interesas – tai objektyviai egzistuojantys teisės saugomi ir ginami visuomenės ir jos atskirų grupių bendri neindividualizuoti (nepriklausantys konkrečioms asmenims) socialiniai poreikiai, kuriuos lemia visuotinai reikšmingi stabilumo ir pozityvių pokyčių visuomenėje (bendrosios gerovės) siekiai. Viešojo intereso subjektai – visuomenė ir jos socialinės grupės. Viešojo intereso dalykas – visuotinė visuomenės gerovė.“

Net ir remiantis dr. E. Krivkos nurodytu apibrėžimu, viešojo intereso sąvoka lieka vertinamojo pobūdžio, ypač jei ji nėra apibrėžta norminiuose teisės aktuose. Viešojo intereso apibrėžimo būtinybę akcentavo ir Lietuvos Respublikos Vyriausybė, priimdama 2007 m. lapkričio 21 d. nutarimą Nr. 1243<sup>63</sup>, kuriuo nepritarė 2006 metų įstatymų projektui. Buvo pažymėta, kad 2006 metų įstatymo projekte ir kituose susijusiuose įstatymų projektuose nėra aiškus objektas – įstatymo projekte nepateikiama viešojo intereso sąvokos apibrėžtis, taip pat nenustatyti aiškūs viešojo intereso požymiai (Pastaba Nr. 2). Dar daugiau, Vyriausybė nurodė, kad būtina apsispręsti, ar grupės ieškinio pareiškimo galimybė turi būti siejama išimtinai su viešojo intereso gynimu, nes grupės

<sup>60</sup> DRIUKAS, A.; VALANČIUS, V. *Civilinis procesas: teorija ir praktika*. Vilnius: Teisinės informacijos centras. 2005. I t., p. 665–728, 728–736.

<sup>61</sup> Pavyzdžiui, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2005 m. sausio 27 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 2-66/2005; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2006 m. rugsėjo 18 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-486/2006; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2006 m. rugsėjo 6 d. nutartis, priimta civilinėje byloje, Nr. 3K-3-455/2006, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2004 m. sausio 23 d., 2005 m. lapkričio 23 d., 2008 m. liepos 25 d. nutartys.

<sup>62</sup> KRIVKA, E. *Viešojo intereso gynimo problemos Civiliam kodekse*: daktaro disertacija. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto biblioteka. 2006, p. 157.

<sup>63</sup> Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. lapkričio 21 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos viešojo intereso gynimo civiliniame ir administraciniame procese įstatymo projekto Nr. XP-1963, Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymo 19 straipsnio pakeitimo ir papildymo įstatymo projekto Nr. XP-1964, Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymo 7 straipsnio papildymo įstatymo projekto Nr. XP-1965, Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 5, 37, 40, 44, 56, 103 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo projekto Nr. XP-1966, Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo 17, 32 straipsnių papildymo ir pakeitimo bei įstatymo papildymo 311 straipsniu įstatymo projekto Nr. XP-1967, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 5, 27, 49, 83, 274, 275, 296 straipsnių pakeitimo ir papildymo bei kodekso papildymo 961 straipsniu įstatymo projekto Nr. XP-1968 ir Lietuvos Respublikos žemės reformos įstatymo 18 straipsnio papildymo ir pakeitimo įstatymo projekto Nr. XP-1969“, Valstybės žinios, 2007-11-29, Nr. 123-5042, Valstybės žinios, 2007, Nr. 123-5042.

interesas ne visais atvejais gali būti suprantamas kaip viešasis interesas, o „pasirenkant poziciją, kad grupės ieškinys gali būti pareiškiamas tik viešajam interesui apginti, susiaurinamos grupės narių galimybės efektyviai apginti pažeistas teises ir interesus“ (Pastaba Nr. 8). Tačiau 2006 metų įstatymo projekto rengėjai nesiryžo įstatymo projekte įtvirtinti viešojo intereso sąvokos, nors ir neatsisakė grupės ieškinį būtinai sieti su viešuoju interesu.

Aiški takoskyra tarp grupės ieškinio ir viešojo intereso sampratų vargu ar įmanoma<sup>64</sup>, vis dėlto galima padaryti išvadą, kad grupės ieškiniu ginamas interesas gali būti tiek privatus, tiek viešasis, o viešasis interesas neturėtų būti pagrindinis ar netgi būtinas grupės ieškinio požymis.

### **Reikalavimai, kuriuos galima reikšti grupės ieškiniu pagal 2006 metų įstatymo projektą**

CPK 49 straipsnį buvo siūlyta papildyti penkiomis naujomis dalimis, visų pirma įtvirtinant, kad grupės ieškinais gali būti reiškiama reikalavimai dėl pripažinimo ir dėl teisinių santykių modifikavimo. Atsižvelgiant į tai, kad grupės ieškinys įstatymo projekto rengėjų buvo suprantamas tik kaip būdas ginti viešąjį interesą, įstatymo projekto rengėjų pasirinkimas apriboti reiškiamų reikalavimų rūšis, leidžiant tik reikalavimus dėl pripažinimo ir dėl teisinių santykių modifikavimo, iš pradžių gali pasirodyti logiškas. Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad net ir pareiškus individualų ieškinį, pavyzdžiui, dėl pripažinimo, teismui priėmus sprendimą, tikėtina, šis sprendimas paveiktų ne tik individualaus ieškinio pareiškėją, bet ir kitus asmenis. Visgi, nesistengiant nuneigti reikalavimų dėl teisinių santykių pakeitimo ar pripažinimo svarbos civiliniame procese, reikalavimai dėl priteisimo taip pat turėtų būti galimi grupės ieškinio byloje.

2006 metų įstatymo projekte įtvirtinta, kad reikalavimai dėl priteisimo nagrinėjami tik dėl bendraieškių reikalavimų, tačiau ne dėl visų asmenų, priskiriamų grupei. Šiuo aspektu pagal 2006 metų įstatymo projektą galima išskirti dvi grupės ieškinio subjektų grupes – grupės narius, kurie nereikia reikalavimų dėl priteisimo, ir bendraieškius, kurie reiškia reikalavimus dėl priteisimo. Pažymėtina, kad toks skirstymas suponuotų klausimą dėl grupės ieškinio ir procesinio bendrininkavimo institutų atskyrimo.

---

<sup>64</sup> NEKROŠIUS, V.; MIKELĖNAS, V.; BUBLIENĖ, D.; SIMAITIS, R.; LAUŽIKAS, E. *Grupės ieškinio reguliavimo analizė ir pasiūlymai dėl šio instituto tobulinimo*: taikomasis mokslinis tyrimas. Vilnius. 2008, p. 29.

## Grupės ieškinys ir procesinis bendrininkavimas

Remiantis 2006 metais siūlyto įstatymo projekto nuostatomis, CPK 49 straipsnį numatyta papildyti 6 dalimi, pagal kurią „byloje pagal grupės ieškinį pareikšti reikalavimai dėl priteisimo nagrinėjami tik dėl bendraieškių <...> [reikalavimų].“ CPK 49 straipsnį buvo siūloma papildyti 7 dalimi: „Skelbime turi būti nurodyti ginamų asmenų grupės požymiai ir asmenų, atitinkančių šiuos požymius, teisė iki teismo nutarties skirti bylą nagrinėti teismo posėdyje priėmimo pareikšti apie išstojimą į procesą bendraieškiais.“

Paradoksalu, kad pagal 2006 metų siūlytą įstatymo projektą grupės ieškinio institutas yra iš esmės bendraieškių ieškinys, jeigu jie, gindami savo interesą priduria, kad gina viešąjį interesą, reikšdami reikalavimus dėl pripažinimo ar teisinių santykių modifikavimo (viešasis interesas ginamas tik dėl šių reikalavimų), o savo turtinius interesus asmenys gintų kaip bendraieškiai ir būtų laikoma, kad pastarieji interesai yra individualūs interesai, ne viešieji. Privačių ir viešų interesų supriešinimas, kai privatus interesas gali įgyti pranašumą prieš bendrąjį grupės interesą, neatitinka grupės ieškinio esmės, dėl kurios sutinka Europos Komisija ir JAV, – svarbu, kad grupės ieškinio byloje grupės interesas nusvertų individualųjį interesą. Todėl dar aktualesnis tampa grupės ieškinio ir procesinio bendrininkavimo institutų atskyrimo klausimas.

Visų pirma, grupės ieškinys nuo procesinio bendrininkavimo skiriasi tuo, kad teismui pareiškiant grupės ieškinį nėra reikalaujama, kad būtų žinomi visi asmenys, kurie bus laikomi grupės nariais<sup>65</sup>, o procesinio bendrininkavimo atveju būtina tiksliai įvardyti visus proceso bendrininkus (bendraieškovius). Grupės ieškinio nauda pabrėžiama tais atvejais, kai neįmanoma tiksliai įvardyti visų suinteresuotų asmenų – grupės ieškinio institutas leidžia jų neįvardyti<sup>66</sup>. Kaip ir nurodoma JAV teismų praktikoje<sup>67</sup>, dažnai neįmanoma nustatyti grupės narių, todėl suinteresuotų asmenų grupė gali būti apibrėžiama, pavyzdžiui, kaip asmenys, tam tikru metu naudojęsi tam tikromis viešojo transporto paslaugomis – JAV grupės nariai nėra identifikuojami. Tačiau asmenys,

<sup>65</sup> NEKROŠIUS, V.; MIKELĖNAS, V.; BUBLIENĖ, D.; SIMAITIS, R.; LAUŽIKAS, E. *Grupės ieškinio reguliavimo analizė ir pasiūlymai dėl šio instituto tobulinimo*: taikomasis mokslinis tyrimas. Vilnius. 2008, p. 24–28.

<sup>66</sup> Pavyzdžiui, JAV 2011 metų „Wal-Mart Stores“, *INC v. Dukes* byla, kurioje grupę sudarė visos „Wal-Mart“ parduotuvių tinklo darbuotojos moterys, maniusios, kad jos savo darbovietėje yra moteris diskriminuojančios darbdavio „Wal-Mart Stores“ politikos aukos. Bylinėjimosi proceso metu kito moterų darbuotojų skaičius ir būtų buvę sunku tiksliai jį nustatyti, todėl grupės nariais buvo laikomos visos moterys, dirbančios „Wal-Mart“ parduotuvėse, jeigu jos nepareišė apie išstojimą iš proceso.

<sup>67</sup> Pavyzdžiui, JAV 1967 metų *Daar v. Yellow cab co* byloje visiems asmenims, kurie įrodė, kad naudojos Geltonojo taksi paslaugomis, buvo priteista po tam tikrą sumą žalos, o likusi suma, pagal teismo sprendimą skirta žalai atlyginti, buvo nukreipta Geltonojo taksi kainų sumažinimui.

siekiantys, kad jiems būtų atlyginama teismo visai grupei priteista žala, turi įrodyti priklausantys tai grupei ir, pavyzdžiui, kad tuo metu naudojosi būtent tomis paslaugomis.

Antra, grupės ieškinio procese visi grupei priklausantys asmenys aktyviai nedalyvauja procese, dalyvauja tik grupės atstovas arba atstovai, o procesinio bendrininkavimo atveju pagal bendrąją taisyklę grupės ieškinio procese aktyviai dalyvauja visi bendraieškiai, ir tik pagal specialiąją taisyklę procese visiems bendraieškiams gali atstovauti vienas bendraieškis. Tačiau šiais atvejais bendraieškius saisto atstovavimo santykiai, kurie savo esme nėra grupės ieškinį reiškiančią grupę ir grupės atstovą siejantys santykiai<sup>68</sup>. Grupės atstovas grupės ieškinio byloje veikia ne pagal pavedimą, tačiau jis turi teisę atstovauti grupei pagal įstatymą ir pagal įstatymą jis įgyvendina visų grupės narių procesines teises ir pareigas. Be to, grupės nariai asmeniškai neturi pradėti proceso, jiems fiziškai nereikia dalyvauti bylinėjimesi. Tad grupės ieškiniai yra tinkami ginti reikalavimus, kurie, kad būtų reiškiama individualiais ieškiniiais, gali pasirodyti per maži<sup>69</sup>.

Trečia, grupės ieškinys yra sietinas su teismų darbo krūvio sumažėjimu, didesniu teismo proceso efektyvumu, palyginti su individualiais ieškiniiais. Procesinis bendrininkavimas paprastai nesiejamas su teismų darbo krūvio sumažėjimu, nes, nors asmenys dalyvauja viename procese, tačiau kiekvienas bendraieškis dalyvauja individualiai (ieškiniai, nagrinėjami pagal procesinio bendrininkavimo nuostatas, priskiriami individualių ieškinių grupei). Pagal grupės ieškinio procesą daugelio asmenų bylos, turinčios tapatų teisinį ir faktinį pagrindą, yra nagrinėjamos vienoje byloje, taip taupant ne tik asmenų laiko ir pinigų resursus, bet ir mažinant teismo darbo krūvį. Jeigu identiškos bylos yra nagrinėjamos atskirai, jų nagrinėjimas gali užsitęsti labai ilgai, ypač turint omenyje, kad grupės ieškinio byloje ieškovų ar atsakovų gali būti šimtai ar net tūkstančiai, o toks didelis bendraieškių skaičius procesinio bendrininkavimo atveju procesą iš esmės paralyžiuotų.

Nurodyti grupės ieškinio ir procesinio bendrininkavimo skirtumai atskleidžia nevienodą šių dviejų institutų sampratą, todėl, vertinant grupės ieškinio instituto apimtį, vargu, ar teisinga grupės ieškinio institutą tapatinti su procesinio bendrininkavimo institutu, kur kiekvienas bendrininkas yra individualizuotas ir veikia savo vardu. Jeigu bendrininkų yra labai daug, bendrininkavimo institutas tampa beveik

---

<sup>68</sup> KRIVKA, E. *Viešojo intereso gynimo problemos Civiliam kodekse*: daktaro disertacija. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto biblioteka. 2006, p. 90–98.

<sup>69</sup> Pavyzdžiui, JAV 1973 metų *Steinberg v. Chicago medical school* byla, kurioje kiekvienam interesantui buvo prašoma išmokėti po mažiau nei 20 JAV dolerių žalos, kuriuos šie asmenys sumokėjo kaip stojamąjį mokesťį į Aukštąją medicinos mokyklą, nors mokykla studentus priėmė remdamasi tik stojančiųjų paramos dydžiu aukštajai mokyklai.

neįmanomas. Darytina prielaida, kad 2006 metų įstatymo projekto rengėjų siūlymą grupės ieškinio institutui taikyti procesinio bendrininkavimo normas galėjo nulemti tai, kad grupės ieškinio institutas Lietuvoje neturi teisinių tradicijų, be to, grupės ieškinio institutas yra naujas daugelyje Kontinentinės teisės sistemos valstybių, tad jo taikymo praktika, jeigu Kontinentinės teisės valstybėse tokia apskritai yra suformuota, nėra vieninga. Taip pat pastebėtina, kad grupės ieškinio institutas mažai nagrinėtas Lietuvos mokslininkų<sup>70</sup>, be to, nėra išsamių studijų procesinio bendrininkavimo instituto atskyrimo nuo grupės ieškinio instituto tema, o tai gali nulemti situacijas, kai teisinėje sistemoje šie institutai vienas nuo kito neskiriami.

### **2006 metų reglamentavimo iniciatyvos apibendrinimas**

Išanalizavus 2006 metų gruodžio 22 dieną Lietuvos Respublikos Seimui pateiktą Lietuvos Respublikos Seimo narių darbo grupės parengtą grupės ieškinį reglamentuojantį įstatymo projektą, galima konstatuoti, kad 2006 metų įstatymo projektas reglamentuoja grupės ieškinius viešajam interesui apginti. Visgi atkreiptinas dėmesys, kad grupės ieškiniai, kaip jie suprantami daugelyje pasaulio valstybių (JAV, Norvegija, Švedija), yra skirti ne vien tik viešajam interesui ginti. Todėl, nors itin didelių grupių asmenų teisių gynimas (pavyzdžiui, šimto ar tūkstančio asmenų grupė), visuomenei reikšmingos grupės gynimas (pavyzdžiui, vartotojai), gali būti glaudžiai siejami su viešojo intereso gynimu, manytina, kad grupės ieškinys pasižymi platesniu ginamų interesų spektru, ne vien tik viešuoju interesu. Atsižvelgiant į nurodytas problemas dėl glaudžios grupės ieškinio ir viešojo intereso sąsajos bei įvertinus viešojo intereso kaip sąvokos problemišumą, siūlytina grupės ieškinio instituto nesieti išimtinai vien tik su viešuoju interesu.

Pažymėtina, kad 2006 metų įstatymo projekte neatskirtos procesinio bendrininkavimo ir grupės ieškinio sampratos, įtvirtinant, kad grupės ieškinio procesas

---

<sup>70</sup> Iki 2006 metų Rašto darbo autorei nėra žinomas nė vienas mokslinis tyrimas grupės ieškinio tema, atliktas Lietuvos Respublikoje. Pirmasis išsamus mokslinis darbas, tiriantis grupės ieškinio kaip ieškinio viešajam interesui ginti sampratą pasaulyje, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos teisinį reglamentavimą, pasirodė 2006 metais, kai E. Krivka apgynė daktaro disertaciją (KRIVKA, E. *Viešojo intereso gynimo problemos Civiliam kodekse*: daktaro disertacija. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto biblioteka, 2006), o 2008 metais Teisės institute sudaryta apžvalga (MAZDELIS, G.; RAGAUSKAS, P.; NIKARTAS, S. *Grupės ieškinio institutas ES ir EFTA šalyse narėse*: Teisės instituto mokslinis tyrimas. Vilnius. 2008). Be to, kaip reikšmingą indėlį 2011–2012 metų grupės ieškinio reglamentavimo Lietuvos Respublikoje iniciatyvai padariusią analizę būtina pažymėti 2008 metais Vilniaus universiteto Teisės fakulteto mokslininkų ir ekspertų atliktą tyrimą (NEKROŠIUS, V.; MIKELĖNAS, V.; BUBLIENĖ, D.; SIMAITIS, R.; LAUŽIKAS, E. *Grupės ieškinio reguliavimo analizė ir pasiūlymai dėl šio instituto tobulinimo*: taikomasis mokslinis tyrimas. Vilnius. 2008).



dėl reikalavimų dėl priteisimo vyksta remiantis procesinio bendrininkavimo taisyklėmis. Tačiau tokia nuostata galima laikyti ydinga, nes ji galėtų nulemti labai ištemptą grupės ieškinio procesą, neproporcingai ilgą bylinėjimosi teisme laiką, taip pat tikėtina, kad teismuose nagrinėjant gausių grupių reikalavimus pagal procesinio bendrininkavimo normas, labai padidėtų teismų darbo krūvis. Taigi turėtų būti skiriami savarankiški institutai: grupės ieškinio institutas ir procesinio bendrininkavimo institutas.

Iškelti probleminiai klausimai patvirtina, kad grupės ieškinio institutas yra sudėtingas, todėl šį institutą įstatymų leidėjas turėtų išsamiai išanalizuoti ir, įvertinęs visus galimus grupės ieškinio modelius, imtis jį reglamentuoti Lietuvos Respublikos įstatymuose arba atsisakyti grupės ieškinio instituto, panaikindamas CPK 49 straipsnio 6 dalį. Jeigu įstatymų leidėjas, įvertinęs grupės ieškinio sampratų įvairovę, grupės ieškinio instituto poreikį Lietuvos Respublikoje ir kitas aplinkybes, nuspręstų reglamentuoti grupės ieškinio pareiškimo ir išnagrinėjimo procesines taisykles, jis turėtų apsispręsti, ar grupės ieškinį reglamentuoti atskirame įstatyme, ar atskirame CPK skyriuje, ar papildyti esamas CPK nuostatas.

### **2.3. Grupės ieškinio reglamentavimo iniciatyva 2010–2012 metais**

Jeigu pirmąją grupės ieškinio procesinio reguliavimo tvarkos nustatymo iniciatyva galima laikyti 2006 metais Lietuvos Respublikos Seimo narių grupės parengtą grupės ieškinį reglamentuojantį projektą, tai antroji grupės ieškinio reglamentavimo iniciatyva yra 2012 m. sausio 23 d. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 49 straipsnio pakeitimo ir Kodekso papildymo 261<sup>1</sup> straipsniu bei XXIV<sup>1</sup> skyriumi įstatymo projektas (toliau – 2012 metų įstatymo projektas), kurį Teisingumo ministerija yra pateikusi derinti su visuomene ir suinteresuotomis institucijomis.

Antrąją grupės ieškinio reglamentavimo iniciatyvą paskatino Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, kuriai pritarė Lietuvos Respublikos Seimas 2008 m. gruodžio 9 d. nutarimu Nr. XI-52<sup>71</sup>, (toliau – Lietuvos Respublikos Penkioliktosios Vyriausybės programa) 3 lentelės 117 nuostatos<sup>72</sup> 6 priemonė<sup>73</sup>, kurią įgyvendindama Teisingumo ministerija parengė Grupės ieškinio koncepciją, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. liepos 13 d. nutarimu Nr. 885<sup>74</sup> (toliau – Lietuvos

<sup>71</sup> Valstybės žinios, 2009, Nr. 33-1268.

<sup>72</sup> „Užtikrinsime, kad vartotojų teisės būtų ginamos veiksmingai, nustatant deramą vartotojų bei paslaugų teikėjų teisių ir interesų pusiausvyrą.“

<sup>73</sup> „Parengti teisės akto dėl grupės ieškinio instituto teisinio reguliavimo tobulinimo koncepcijos patvirtinimo projektą, siekiant tobulinti grupės ieškinio instituto teisinį reguliavimą.“

<sup>74</sup> Valstybės žinios, 2011, Nr. 92-4386.

Respublikos Vyriausybės nutarimas dėl Grupės ieškinio koncepcijos patvirtinimo). Šiuo nutarimu Lietuvos Respublikos Vyriausybė pavedė Teisingumo ministerijai iki 2012 m. sausio 1 d. parengti ir pateikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei teisės aktų, susijusių su Grupės ieškinio koncepcijos įgyvendinimu, projektus. Teisingumo ministras, remdamasis Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu dėl Grupės ieškinio koncepcijos patvirtinimo, 2011 m. rugpjūčio 19 d. priėmė įsakymą Nr. 1R-202 „Dėl darbo grupės sudarymo“<sup>75</sup> (toliau – Įsakymas „Dėl darbo grupės sudarymo“). Buvo sudaryta darbo grupė su Grupės ieškinio koncepcijos įgyvendinimu susijusiems teisės aktų projektams parengti<sup>76</sup> (toliau – Grupės ieškinio darbo grupė).

Grupės ieškinio darbo grupė parengė grupės ieškinį reglamentuojantį įstatymo projektą, kurį Teisingumo ministerija 2012 m. sausio 23 d. paskelbė Lietuvos Respublikos Seimo teisės aktų projektų informacinėje sistemoje, siekdama šį įstatymo projektą suderinti su visuomene ir suinteresuotomis institucijomis. 2012 metų įstatymo projektas, pasak Teisingumo ministerijos<sup>77</sup>, patobulintas, atsižvelgiant į gautas pastabas ir pasiūlymus, artimiausiomis dienomis (2012 metų Lietuvos Respublikos Seimo pavasario sesijoje) bus teikiamas Lietuvos Respublikos Vyriausybei, o jei ši pritaris – Lietuvos Respublikos Seimui.

### **2.3.1. Grupės ieškinio koncepcija**

Grupės ieškinio koncepcijos 3 punkte nurodytas toks koncepcijos tikslas – nustatyti esminius grupės ieškinio instituto Lietuvoje įtvirtinimo principus ir nuostatas ir tokiu būdu sudaryti sąlygas praktiškai įgyvendinti teisę reikšti grupės ieškinį, tačiau prieš tai išanalizuoti užsienio valstybių patirtį ir Lietuvos mokslininkų pateiktus pasiūlymus dėl grupės ieškinio reglamentavimo<sup>78</sup>.

<sup>75</sup> Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 49 straipsnio pakeitimo ir Kodekso papildymo 261<sup>1</sup> straipsniu bei XXIV<sup>1</sup> skyriumi įstatymo projekto aiškinamasis raštas, 2012 m. sausio 23 d. paskelbtas Lietuvos Respublikos Seimo teisės aktų projektų paieškos duomenų bazėje, Nr. 12-231-01.

<sup>76</sup> Grupės ieškinio darbo grupę sudaro: Renata Juzikienė (Grupės ieškinio darbo grupės vadovė; tuometinė Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos Teisės sistemos departamento direktorė), dr. Aurimas Brazdeikis (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo Teisinės analizės ir informacijos departamento direktorius), Artūras Driukas (Lietuvos apeliacinio teismo teisėjas, Civilinių bylų skyriaus pirmininkas), prof. habil. dr. Valentinas Mikelėnas (Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Privatinės teisės katedros profesorius), Aušra Naričiūtė (Grupės ieškinio koncepcijos rengėja, teisininkė), Rimvydas Norkus (tuometinis Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Teisės tyrimų departamento direktorius), dr. Rimantas Simaitis (Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Privatinės teisės katedros docentas).

<sup>77</sup> Informacijos šaltinis – Teisingumo ministerijos interneto svetainėje 2012 m. sausio 23 d. paskelbtas Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos pranešimas spaudai dėl grupės ieškinį reglamentuojančio projekto [interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-02-17]. Prieiga per internetą: <<http://www.tm.lt/naujienos/pranesimasspaudai/1730>> [žiūrėta 2012-02-17].

<sup>78</sup> Pažymėtina, kad Grupės ieškinio koncepcijos 29 punkte atskleidžiama, kad didžiausią įtaką rengiant šią koncepciją turėjo Vilniaus universiteto Teisės fakulteto mokslininkų ir ekspertų 2008 metais atliktas

Grupės ieškinio koncepcijos 3 punkte nurodomos objektyvios priežastys, dėl kurių būtina reglamentuoti grupės ieškinio institutą. Visų pirma tai teismų nagrinėjamas didelis kiekis individualių reikalavimų, kurie yra vienas po kito teisės ir fakto požiūriu („pensininkai, reiškiantys reikalavimus dėl pensijų sumažinimo, motinos, reiškiančios reikalavimus dėl motinystės išmokų sumažinimo, turistai, reiškiantys reikalavimus kelionės organizatoriui dėl netinkamo turizmo paslaugų sutarties vykdymo, darbuotojai, reiškiantys reikalavimus dėl neišmokėto darbo užmokesčio“<sup>79</sup>). Be to, teismai, sprenddami panašias ar tapačias bylas, gali priimti skirtingus sprendimus, o tai tik dar labiau piktintų visuomenę, kurios nepasitenkinimas teismų sistema yra pastebimas<sup>80</sup>. Itin mažos reikalavimų sumos neskatina asmenų ginti savo pažeistas teises pareiškiant individualius ieškinius, todėl šie asmenys tiesiog nesikreipia į teismą, o jų teisės lieka neapgintos.

### **Grupės ieškinio privalumai ir trūkumai**

Kaip ir nurodoma Grupės ieškinio koncepcijos 5 punkte, vartotojai, kurių teisės pažeistos, susijungę į grupę, galėtų pareikšti grupės ieškinį, o teismas grupės ieškinio byloje priimtų visiems grupės nariams *res judicata* galią įgyjantį bendrą sprendimą, todėl sprendimu grupės ieškinio byloje teismas užtikrintų teisinį saugumą ir prisidėtų prie teisėtų lūkesčių principo įgyvendinimo<sup>81</sup>.

Kaip antrąjį grupės ieškinio privalumą būtų galima įvardyti civilinio proceso efektyvumo padidėjimą ir, tuo pačiu, sąnaudų sumažėjimą – asmenys, užuot reiškę individualius ieškinius, susijungtų į grupę ir dalyvaudami viename procese sutaupytų advokato išlaidoms (kiekvienam asmeniui nereikėtų samdyti po advokatą) ir kitoms bylinėjimosi išlaidoms. Procesas pigiau kainuotų ir atsakovui (jam nereikėtų su kiekvienu ieškovu bylinėtis individualiose bylose). Be to, būtų mažesnės teismų sąnaudos – nors pats grupės ieškinio procesas būtų sudėtingesnis ir brangesnis nei byla pagal individualų ieškinį, tačiau grupės ieškinio proceso sąnaudos vis tiek neprilygtų toms, kurios būtų

---

taikomasis mokslinis tyrimas (NEKROŠIUS, V.; MIKELĖNAS, V.; BUBLIENĖ, D.; SIMAITIS, R.; LAUŽIKAS, E. *Grupės ieškinio reguliavimo analizė ir pasiūlymai dėl šio instituto tobulinimo*: taikomasis mokslinis tyrimas. Vilnius. 2008) ir Teisės instituto 2008 metais sudaryta teisinė apžvalga (MAZDELIS, G.; RAGAUSKAS, P.; NIKARTAS, S. *Grupės ieškinio institutas ES ir EFTA šalyse narėse*: Teisės instituto mokslinis tyrimas. Vilnius. 2008).

<sup>79</sup> Grupės ieškinio koncepcijos 5 punktas.

<sup>80</sup> Pavyzdžiui, 2010 m. UAB „Vilmorus“ atlikta reprezentatyvi gyventojų apklausa (N=1057) parodė, kad 47,6 % gyventojų teismais nepasitiki, o pasitiki tik 13,5 % [interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-02-10]. Prieiga per internetą: <<http://www.infolex.lt/portal/viewphoto.asp?strid=37871&eilnr=2>> [žiūrėta 2012-02-10].

<sup>81</sup> NEKROŠIUS, V.; MIKELĖNAS, V.; BUBLIENĖ, D.; SIMAITIS, R.; LAUŽIKAS, E. *Grupės ieškinio reguliavimo analizė ir pasiūlymai dėl šio instituto tobulinimo*: taikomasis mokslinis tyrimas. Vilnius. 2008, p. 9–10.

patirtos visiems grupės nariams pareiškus reikalavimus individualiose bylose (tokią pačią išvadą galima padaryti ir dėl grupės ieškinio proceso trukmės).

Trečiuoju grupės ieškinio privalumu reikėtų laikyti efektyvesnį teisės ir teisminę gynybą principo užtikrinimą, kuri garantuoja ne tik civilinio proceso teisę, bet ir Lietuvos Respublikos Konstitucija<sup>82</sup>. Kaip nurodyta Grupės ieškinio koncepcijos 5 punkte, kartais asmenys gali nesikreipti į teismą su individualiu ieškiniu dėl pačių įvairiausių priežasčių – nenoro, baimės, nežinojimo, tam tikrais atvejais ir dėl pinigų, laiko ar patirties stokos. Itin dažnai asmenys nėra linkę kreiptis į teismą, jeigu jų individualaus reikalavimo suma yra nedidelė. Tokie asmenys, su kitais asmenimis vienijami teisės ir fakto bendrumo ir kurių reikalavimo suma yra santykinai nedidelė, galėtų susijungti į grupę ir pareikšti grupės ieškinį tam pačiam atsakovui reikšdami bendrą reikalavimą – susidarytų pakankamai gausi<sup>83</sup> asmenų grupė, kurios kiekvieno nario reikalavimas, jeigu būtų reiškiamas individualiu ieškiniu, būtų gana nedidelis<sup>84</sup>.

Atsižvelgiant į pirmoje šio Rašto darbo dalyje aptartą įvairių jurisdikcijų patirtį taikant grupės ieškinio institutą, analizuojant Grupės ieškinio koncepciją pastebėtina, kad grupės ieškinys gali būti siejamas su galimais piktnaudžiavimo atvejais. Prisdengiant grupės ieškiniu gali būti bandoma nesąžiningai konkuruoti, teikiant nepagrįstus ieškinius ir tokiu būdu bandant susidoroti su konkurentais. Neišspręstas laikinųjų apsaugos priemonių klausimas gali sukelti netgi verslo bankrotą, ypač jei grupės ieškinio reikalavimo suma bus itin didelė. Be to, pats grupės ieškinio procesas, kuris, atsižvelgiant į kitų šalių praktiką<sup>85</sup>, yra žymiai sudėtingesnis nei procesas pagal individualų ieškinį, reikalauja atskiro reguliavimo. Šie grupės ieškinio trūkumai gąsdina verslininkus ir jų organizacijų atstovus<sup>86</sup>, tačiau Rašto darbo autorės nuomone,

<sup>82</sup>Lietuvos Respublikos Konstitucija, 30 straipsnio 1 dalis: „Asmuo, kurio konstitucinės teisės ar laisvės pažeidžiamos, turi teisę kreiptis į teismą.“ Valstybės žinios, 1992, Nr. 33-1014.

<sup>83</sup> Remiantis Grupės ieškinio koncepcija, „pakankamai gausi grupė“ reiškia, kad grupės būtų sudaryta iš ne mažiau kaip 20 asmenų. (Grupės ieškinio koncepcija, 16 punktas)

<sup>84</sup> Europos teisės forumas (*European Justice Forum*), komentuodamas Grupės ieškinio koncepciją, pasiūlė nustatyti individualius reikalavimus ribojantį rodiklį – tai galėtų būti maksimalus individualaus reikalavimo dydis arba proporcija išreikštas grupės bendro reikalavimo ir individualaus grupės nario reikalavimo maksimalus santykis. Bendra taisyklė – kad bendras grupės reikalavimas nusvertų grupės nario individualųjį reikalavimą.

<sup>85</sup> Plačiau žr. I-ąją Rašto darbo dalį.

<sup>86</sup> Pavyzdžiui, Lietuvos pramoninkų konfederacijos 2010 m. spalio 20 d. raštas Teisingumo ministerijai „Dėl grupės ieškinio koncepcijos projekto“, Nr. 500; Asociacijos „Investor’s Forum“ 2010 m. rugsėjo 22 d. raštas Teisingumo ministerijai „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl grupės ieškinio koncepcijos patvirtinimo“ projekto“; Lietuvos bankų asociacijos 2010-09-21 raštas Teisingumo ministerijai „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo Dėl grupės ieškinio koncepcijos patvirtinimo projekto“, Nr. 08/19. In 2011 m. liepos 4 d. „Derinimo pažyma dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl grupės ieškinio koncepcijos patvirtinimo“ projekto“, Nr. 10-3582-02 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-01-24]. Prieiga per internetą:

<[http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc\\_l?p\\_id=95108&p\\_org=&p\\_fix=n&p\\_gov=n](http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc_l?p_id=95108&p_org=&p_fix=n&p_gov=n)>

[Žiūrėta 2012-01-24]

identifikavus instituto trūkumus, galima nuo jų apsisaugoti – svarbu reglamentuojant grupės ieškinį sukurti „saugiklių“ sistemą ir įstatyme įtvirtinti piktnaudžiavimo grupės ieškinio institutu prevencijos priemonės.

Manytina, kad grupės ieškinio instituto analizė skirtingose jurisdikcijose įrodo, kad grupės ieškinio institutas, tinkamai jį sureglamentavus, yra naudingas ne tik visuomenei, bet ir teismams, ūkio subjektams. Tos pačios nuomonės laikosi ir Lietuvos Respublikos Vyriausybė, kuri, įvertinusi grupės ieškinio privalumus ir trūkumus, nutarimu dėl Grupės ieškinio koncepcijos patvirtinimo patvirtino grupės ieškinio koncepciją ir pavedė Teisingumo ministerijai parengti grupės ieškinį reglamentuojančius teisės aktų projektus.

### **Pagrindiniai grupės ieškinio elementai**

**Grupės ieškinio sistema.** Grupės ieškinio koncepcijoje siūloma Lietuvos Respublikoje reglamentuojant grupės ieškinį nustatyti dalyvavimo (ang.– *opt-in*) sistemą, kurios pagrindinis privalumas, kaip pažymėta Grupės ieškinio koncepcijos 14.1.1 punkte, yra tai, kad, remiantis dalyvavimo (angl. – *opt-in*) sistemos modeliu, asmenys patys išreikštų valią būti įtraukti į procesą ir tokiu būdu nekiltų neaiškumų dėl teismo sprendimo taikymo į procesą neįtrauktiems asmenims, kaip būtų pasirinkus pasitraukimo (angl. – *opt-out*) grupės ieškinio sistemą (Grupės ieškinio koncepcijos 14.2 punktas).

Šiuo aspektu Lietuvos Respublikoje siūlomas reguliavimas panašus į Švedijos Įstatymą, reglamentuojantį grupės ieškinį, kur asmuo, siekiantis būti grupės narys, privalo informuoti teismą raštu, o neinformavęs, nėra įtraukiamas į grupę ir jam teismo sprendimas nėra taikomas. Nors Grupės ieškinio koncepcijoje pasirinktą dalyvavimo sistemą galima kritikuoti kaip neapginančią visų grupei galimai priskiriamų asmenų pažeistų teisių, jeigu jie dėl objektyvių ar subjektyvių priežasčių neįstoja į grupę, galima teigti, kad dalyvavimo (angl. – *opt-in*) sistema yra labiausiai suderinama su Lietuvos Respublikoje galiojančiais teisės aktais, visų pirma su Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos<sup>87</sup> 6 straipsniu ir CPK 266 straipsniu<sup>88</sup>.

Taip pat galima atkreipti dėmesį į dr. E. Krivkos<sup>89</sup> padarytą išvadą, kad Civilinio proceso kodekso 5 straipsnio 3 dalis, įtvirtinanti asmens teisę kreiptis į teismą, „neleidžia asmeniui pareikšti grupės ieškinio“, nes pagal šią nuostatą „teismas imasi

<sup>87</sup> Valstybės žinios, 1995, Nr. 40-987.

<sup>88</sup> Pagal Civilinio proceso kodekso 266 straipsnį, teismas neturi teisės spręsti klausimo dėl neįtrauktų dalyvauti byloje asmenų teisių ar pareigų.

<sup>89</sup> KRIVKA, E. Viešojo intereso gynimo problemos Civiliam kodekse: daktaro disertacija. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto biblioteka. 2006, p. 117.

nagrinėti civilinę bylą pagal asmens (arba jo atstovo), kuris kreipėsi, kad būtų apginta jo teisė arba įstatymų saugomas interesas, pareiškimą.“ Dr. E. Krivka teisingai pažymi, kad asmuo gali ginti tik „jo“, t. y. savo teisę, todėl CPK 266 straipsniui galėtų prieštarauti grupės ieškiniui reglamentuoti pasirinkta atsisakymo (angl. – *opt-out*) sistema, kai grupės ieškinio byloje priimtas sprendimas *res judicata* galią įgytų visai rūšiniais požymiais apibūdinamai grupei, nors ginamų asmenų ratas nėra apibrėžtas ir asmenys nėra tiksliai įvardyti – jie savo valios neišreiškia, nebent pasitraukia iš proceso (tačiau tiek dėl subjektyvių, tiek dėl objektyvių priežasčių asmuo savo valią pasitraukti iš proceso ne visada gali išreikšti, nors procese dalyvauti jis ir nenori). Kita vertus, jeigu grupės ieškiniai būtų suprantami kaip išimtinai viešajam interesui ginti skirti ieškiniai, būtų taikoma CPK 5 straipsnio 3 dalis: „Įstatymų numatytais atvejais prokuroras, valstybės ir savivaldybės institucijos ir kiti asmenys gali pareikšti ieškinį ar pareiškimą viešajam interesui ginti“<sup>90</sup>, bet ši asmenų teisė turėtų būti papildomai reglamentuota įstatymuose.

***Sritis, kuriose galimas grupės ieškinys.*** Pagal Grupės ieškinio koncepciją, grupės ieškinys galėtų būti pareiškiamas dėl reikalavimų, kylančių iš konkurencijos teisės pažeidimų, taip pat dėl asmenų teisių pažeidimų srityse, kuriose dažniausiai susiduriama su žmogaus teisių pažeidimais, kuriose kylančių ginčų viena iš šalių laikytina silpnesne šalimi, be to, srityse, kuriose reiškiami reikalavimai valstybei ar savivaldybei: vartotojų apsauga, aplinkosauga, teritorijų planavimo srityje padarytos žalos atlyginimas, smulkiųjų akcininkų, darbuotojų apsauga, taip pat dėl neteisėtų valstybės ar savivaldybės veiksmų ar priimtų teisės aktų žalą patyrusių asmenų apsauga (Grupės ieškinio koncepcijos 15 punktas).

Europos teisės forumas, 2011 metais teikdamas pastabas ir pasiūlymus dėl Lietuvos Respublikos Grupės ieškinio koncepcijos projekto<sup>91</sup>, pažymėjo, kad sričių, kuriose galima reikšti reikalavimus teismui paduodant grupės ieškinį, apribojimas yra grupės ieškinio instituto „saugiklis“, neleidžiantis šalims piktnaudžiauti. Teisingumo ministerija 2011 metų liepos 4 d. derinimo pažymoje „Dėl Lietuvos Respublikos

---

<sup>90</sup> Pažymėtina, kad ši nuostata buvo pakeista Civilinio proceso kodekso pakeitimo ir papildymo įstatymu (Valstybės žinios 2011, Nr. 85-4126). Iki tol galiojusi nuostata, t. y. CPK 5 straipsnio 3 dalies antrasis sakiny, numatė: „Įstatymų nustatytais atvejais pareiškimą teismui dėl viešojo intereso gynimo valstybės vardu gali pareikšti prokuroras arba kita įstatymų įgaliota institucija“. Atsižvelgiant į tai, kad iki 2011 m. spalio 1 d. (iki kol įsigaliojo Civilinio proceso kodekso pakeitimo ir papildymo įstatymo nuostatos) CPK 49 straipsnio 5 dalis numatė, jog „viešajam interesui apginti gali būti pareiškiamas grupės ieškinys“, t. y. grupės ieškinys buvo siejamas išimtinai su viešuoju interesu, kurį ginti galėjo tik prokuroras arba kita įstatymų įgaliota institucija, kiti juridiniai ir fiziniai asmenys teisės reikšti grupės ieškinio, sistemiškai aiškinant CPK nuostatas, neturėjo.

<sup>91</sup> *Comments on the Revised Concept Paper for a Class Action Law in Lithuania*, Brussels: European Justice Forum. 2011.

Vyriausybės nutarimo „Dėl grupės ieškinio koncepcijos patvirtinimo“ projekto“ Nr. 10-3582-02, pateiktoje Lietuvos Respublikos Vyriausybei<sup>92</sup> (toliau – Grupės ieškinio koncepcijos derinimo pažyma), taip pat akcentavo sričių, kuriose galimi grupės ieškiniai, išskyrimo svarbą, argumentuodama, kad Lietuva neturi nei patirties taikyti grupės ieškinio institutą, nei grupės ieškinio tradicijų. Be to, Grupės ieškinio koncepcijos derinimo pažymoje nurodyta, kad Kontinentinės teisės sistemos valstybėse yra įprasta riboti sritis, kuriose galimi grupės ieškiniai, tačiau nepaminėta, kad, pavyzdžiui, Norvegijoje grupės ieškinys nėra ribojamas sritimis (tačiau Suomijos Įstatymas ir Švedijos Įstatymas tokius ribojimus nustato). Atkreiptinas dėmesys, kad pagal JAV 23 Taisyklę sritys, kuriose grupės ieškiniu galima reikšti reikalavimus, neribojamos, tačiau teismai, priimdami grupės ieškinius, turi kompetenciją vertinti, ar grupės ieškinys yra tinkamesnis, tikslingesnis ir efektyvesnis būdas ginti pažeistas asmenų teises negu individualūs ieškiniai. Jei teismas mano priešingai, t. y. kad pažeistos asmenų teisės ir teisėti interesai būtų efektyviau, tikslingiau ir tinkamiau apginti individualiais ieškinais, teismas nenagrinėja grupės ieškinio<sup>93</sup>.

Pažymėtina, kad Europos teisės departamentas prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos 2010 m. rugsėjo 24 d. raštu, adresuotu Teisingumo ministerijai, „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl grupės ieškinio koncepcijos patvirtinimo“ atitikties Europos Sąjungos teisei“<sup>94</sup>, atkreipė dėmesį, kad kai kuriose srityse, kuriose pagal Grupės ieškinio koncepciją būtų galima pareikšti grupės ieškinį, kylantys ginčai, pavyzdžiui, iš darbo teisinių santykių kylantys ginčai, gali būti sprendžiami neteisminiu būdu, taigi jau vien dėl to grupės ieškinio procese turėtų būti galima neteisminio grupinio skundo kaip alternatyvaus ginčų sprendimo būdo galimybė dar nepadavus grupės ieškinio teismui. Dar daugiau, Europos teisės departamentas

---

<sup>92</sup> 2011 m. liepos 4 d. „Derinimo pažyma dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl grupės ieškinio koncepcijos patvirtinimo“ projekto“, Nr. 10-3582-02 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-01-25]. Prieiga per internetą: <[http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc\\_l?p\\_id=95108&p\\_org=&p\\_fix=n&p\\_gov=n](http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc_l?p_id=95108&p_org=&p_fix=n&p_gov=n)> [žiūrėta 2012-01-25].

<sup>93</sup> Pavyzdžiui, 2012-01-04 JAV Kalifornijos apygardos teismo sprendimas *Claudia Hughes, et al. v. WinCo Foods, et al.*, 5:11-cv-00644 (C. Dist. Cal., Jan. 4, 2012), kuriame teismas konstatavo: „Teisių gynybos būdas reikšti reikalavimus grupės ieškiniu, kai grupės ieškinyje keliami labai daug individualių klausimų, neužtikrintų didesnio veiksmingumo, nes grupės ieškinys būtų suskaidytas į šimtus arba tūkstančius mini teismo procesų. Taigi sunkumai, susiję su šių reikalavimų pateikimu per grupės ieškinį nusvertų bet kokius pranašumus“ [interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-03-01]. Prieiga per internetą: <[http://articles.law360.s3.amazonaws.com/0297000/297356/mnt/rails\\_cache/https-ecf-cacd-uscourts-gov/cgi-bin-show\\_doc-pl-caseid-500298-de\\_seq\\_num-137-dm\\_id-12870428-doc\\_num-45.pdf](http://articles.law360.s3.amazonaws.com/0297000/297356/mnt/rails_cache/https-ecf-cacd-uscourts-gov/cgi-bin-show_doc-pl-caseid-500298-de_seq_num-137-dm_id-12870428-doc_num-45.pdf)> [žiūrėta 2012-03-01]

<sup>94</sup> Europos teisės departamentas prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos 2010 m. rugsėjo 24 d. raštu Teisingumo ministerijai „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl grupės ieškinio koncepcijos patvirtinimo“ atitikties Europos Sąjungos teisei“ (Nr. 21R-855) [interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-02-01]. Prieiga per internetą: <[http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc\\_l?p\\_id=54813&p\\_org=&p\\_fix=n&p\\_gov=n](http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc_l?p_id=54813&p_org=&p_fix=n&p_gov=n)> [žiūrėta 2012-02-01].

nurodė, kad, remiantis Europos Komisijos išleista Baltąja knyga (dėl kolektyvinių teisių gynimo būdų), Lietuvos Respublikoje grupės ieškinys turėtų būti siejamas su privaloma neteismine ginčų sprendimo procedūra. Europos teisės departamentas paaiškino, kad, kaip rodo Europos Komisijos atlikti tyrimai<sup>95</sup>, didžioji dalis kolektyvinių ginčų, jeigu būtų sudarytos sąlygos, galėtų būti išsprendžiami neteisminiu būdu.

Įdomu, kad Teisingumo ministerija, rengdama Grupės ieškinio koncepciją, 2011 metais patvirtintą Vyriausybės, neatsižvelgė į šią Europos teisės departamento pastabą, tačiau neteisminis grupės ginčų sprendimo mechanizmas buvo įtvirtintas rengiant grupės ieškinį reglamentuojančio įstatymo projektą (2012 metų įstatymo projektas).

**Subjektai, galintys pareikšti grupės ieškinį.** Grupės ieškinio koncepcijoje nuspręsta, kad teisė pareikšti grupės ieškinį turėtų būti suteikiama fizinių ar juridinių asmenų *ad hoc* sudarytoms grupėms, t. y. šių asmenų sudarytos grupės būtų laikomos grupės ieškinio subjektais (Grupės ieškinio koncepcija, 16 punktas), o grupės atstovu galėtų būti vienas iš grupės narių, t. y. asmuo, turintis materialųjį teisinį suinteresuotumą bylos baigtimi (Grupės ieškinio koncepcija, 17 punktas).

Pažymėtina, kad Grupės ieškinio koncepcija šiuo aspektu įtvirtino Lietuvoje naują ieškinių rūšių sampratą, atskirdama grupės ieškinius, atstovaujamuosius ieškinius ir ieškinius, kuriuos, siekdamas apginti viešąjį interesą, pareiškia prokuroras ar valstybės ir savivaldybių institucijos. Ši įstatymų iniciatyvos teisę turinčio subjekto iniciatyva yra grindžiama procesinio ir materialinio teisinio suinteresuotumo bylos baigtimi sampratų teorija, taip pat dispozityvumo principo samprata.

Civilinio proceso teisėje dispozityvumo principas (CPK 13 straipsnis) yra siejamas su suinteresuotu asmeniu, jo valia ir jo interesais. Šalys yra iš esmės laisvos naudotis arba nesinaudoti tiek savo materialiosiomis, tiek savo procesinėmis teisėmis, taip pat ginti šias teises<sup>96</sup>. Dalyvaujantys byloje asmenys gali turėti privatų arba viešą teisinį interesą bylos baigties atžvilgiu<sup>97</sup>, taigi šie asmenys turi teisinį suinteresuotumą bylos baigtimi, tačiau teisinis suinteresuotumas bylos baigtimi gali būti dvejopas – procesinis ir materialusis. Teisės doktrinoje sutariama, kad asmuo, kuris gina savo teises ir kurio materialinėms teisėms ir pareigoms sprendimas konkrečioje byloje darys tiesioginę įtaką, turi materialųjį teisinį suinteresuotumą bylos baigtimi. Procesinis teisinis

---

<sup>95</sup> SPAEY, D.; GONZALO, S.; MORIA, L. „Assessment of the economic and social impact of the policy options to empower consumers to obtain adequate redress. DG Health and consumer protection. Final Analytic Report on the Green Paper on Consumer Collective Redress“, Nr. JR125. 2009.

<sup>96</sup> VALANČIUS, Virgilijus et. al. *Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso komentaras*. Bendrosios nuostatos. I tomas, I dalis. Vilnius: Justitia. 2004, p. 83–85.

<sup>97</sup> VAIŠVILA, A. *Teisės teorija: vadovėlis*. Vilnius. 2000, p. 57–60, 69–70.



suinteresuotumas nereiškia, kad sprendimas konkrečioje byloje tiesiogiai paveiks procesinį teisinį suinteresuotumą turinčio asmens materialines teises ar pareigas, bet šių asmenų užimama procesinė padėtis lemia jų suinteresuotumą bylos baigtimi.

Remiantis klasikinio grupės ieškinio modelio samprata, visi grupės ieškinio subjektai turėtų turėti materialinį teisinį suinteresuotumą bylos baigtimi, nes teismo sprendimas grupės ieškinio byloje tiesiogiai paveiks grupei priklausančių asmenų teises ar pareigas. Ir priešingai – prokuroras ar įstatymuose nurodytos valstybės ir savivaldybių institucijos, galinčios pareikšti ieškinius dėl viešojo intereso gynimo, turi ne materialųjį, bet procesinį teisinį suinteresuotumą bylos baigtimi, todėl šie subjektai gali būti ieškovoais tik procesine teisine prasme ir jiems teismo sprendimas nesukelia materialiuoju teisiniu padarinių<sup>98</sup>. Be to, šie subjektai veikia ne kaip grupės asmenų atstovai, bet ieškinius dėl viešojo intereso gynimo pareiškia įgyvendindami įstatymų leidėjo jiems pavestą funkciją.

Grupės ieškinio koncepcijoje nurodyta, kad asociacijos ieškinys – tai ieškinys, kuomet pačios asociacijos teisės ir pareigos nepasikeičia priėmus sprendimą byloje pagal asociacijos ieškinį, nes šiuo ieškiniu ginama ne pati asociacija, bet grupės asmenų, kuriai asociacija atstovauja, todėl materialinio teisinio suinteresuotumo asociacija, reikšdama asociacijos ieškinį, neturi (pagal Civilinio proceso kodekso 49 straipsnio 2 dalį asociacija gali pareikšti ieškinį dėl viešojo intereso gynimo tais atvejais, kai tokia asociacijos teisė numatyta įstatyme, pavyzdžiui, Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 31 straipsnio 1 dalis suteikia teisę vartotojus ginančioms asociacijoms pareikšti ieškinį teisme dėl vartotojų viešojo intereso gynimo).

Remiantis nurodytais argumentais dėl procesinio ir materialinio teisinio suinteresuotumo bylos baigtimi reikšmės skirtumo, galima sutikti su Grupės ieškinio koncepcijoje padaryta išvada, kad grupės ieškiniu laikytinas ieškinys, kurį pareiškia fizinių ar juridinių asmenų sudaryta grupė, vienijama teisės ir fakto bendrumo (t. y. tapataus arba labai panašaus bylos faktinio pagrindo ir bendro reikalavimo atsakovui), taigi visi grupės nariai, tarp jų ir grupės atstovas, turi materialųjį teisinį suinteresuotumą bylos baigtimi. Todėl šį grupės ieškinį reikėtų skirti nuo ieškinio, kurį pareiškia prokuroras, valstybės ar savivaldybių institucijos ar asociacijos, atstovaudamos kitiems asmenims (Grupės ieškinio koncepcija, 6 punktas).

Vis dėlto, vadovaujantis JAV mokslininkų, tyrusių JAV grupės ieškinio modelio problemas, rekomendacijomis<sup>99</sup> bei atsižvelgiant į tai, kad grupės ieškiniiais

---

<sup>98</sup> DRIUKAS, A.; VALANČIUS, V. *Civilinis procesas: teorija ir praktika*. I tomas. Vilnius: Teisinės informacijos centras. 2005, p. 728–736.

<sup>99</sup> *The Globalisation of Class Actions: Safeguards to Curb Litigation Abuse*, Institute for Legal Reform, JAV, 2008 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-02-11]. Prieiga per internetą:

siekama apginti silpnese proceso šalimi laikomus asmenis<sup>100</sup>, todėl grupės ieškiniai gali būti suprantami kaip su valstybės interesu apginti visuomenės narius susiję ieškiniai, manytina, kad galėtų būti svarstoma galimybė įstatymu patvirtinti sąrašą valstybės ar savivaldybės įstaigų, institucijų bei kitų organizacijų ir tokia sąrašą arba kituose įstatymuose nurodyti subjektai galėtų atstovauti asmenims grupės ieškinio byloje. Tai būtų vienintelė galima išimtis iš bendrosios taisyklės, kad grupės ieškinį pareikšti gali tik asmenys, turintys materialųjį teisinį suinteresuotumą bylos baigtimi ir vienijami teisės ir fakto bendrumo.

***Kiekybės kriterijus ir bendrumo požymis.*** Pagal Grupės ieškinio koncepciją turi būti tenkinamas ir kiekybės kriterijus, ir bendrumo požymis (Grupės ieškinio koncepcijos 16 punktas).

Galima palankiai vertinti bendrumo požymį, t. y. grupės narius turi sieti bendras suinteresuotumas bylos baigtimi, tapatūs materialiniai teisiniai santykiai su atsakovu ir bendras bylos faktinis pagrindas – bendrumo kriterijus sudaro sąlygas išspręsti grupės asmenų ginčą viename procese. Tačiau kritikuotinas<sup>101</sup> antrasis pagal Grupės ieškinio koncepciją būtinas grupės kriterijus – kiekybės kriterijus, nurodantis konkretų būtiną minimalų grupės narių skaičių (Grupės ieškinio koncepcijoje siūloma nustatyti, kad toks skaičius turėtų būti 20). Grupės ieškinio koncepcijoje argumentuojama, kad Lietuvoje nėra grupės ieškinio taikymo tradicijų, taigi, kad teismams būtų lengviau taikyti grupės ieškinio institutą, įstatyme reikia nustatyti minimalų asmenų grupėje skaičių, pagal kurį būtų galima konstatuoti, jog ieškinys yra grupės ieškinys.

Be abejo, reikia sutikti, kad nei grupės ieškinio taikymo praktikos, nei tuo labiau grupės ieškinio tradicijų Lietuvoje nėra, tačiau manytina, kad grupės ieškinio priimtumo klausimas turėtų būti sprendžiamas ne remiantis grupės narių skaičiaus atitiktimi įstatyme numatytam minimaliam skaičiui, bet kitais kriterijais, t. y. turėtų būti vertinamas grupės ieškinio tikslumas, efektyvumas ir tinkamumas. Pažymėtina, kad kai kuriais atvejais, ypač atsižvelgiant į tam tikras aplinkybes (asmenų teisių pažeidimo mastą, skirtingų socialinių grupių savybes ar kitas aplinkybes), grupę gali sudaryti ir,

---

<<http://www.instituteforlegalreform.com/doc/the-globalisation-of-class-actions-safeguards-to-curb-litigation-abuse-0>> [žiūrėta 2012-02-11].

<sup>100</sup> Grupės ieškinio koncepcijos 5–6 punktai.

<sup>101</sup> Pasiūlymą nustatyti konkretų minimalų asmenų grupėje skaičių kritikavo Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnyba 2010 m. rugsėjo 22 d. rašte Nr. 4-7461 Teisingumo ministerijai „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl grupės ieškinio koncepcijos patvirtinimo“ projekto derinimo“, o Lietuvos pramoninkų konfederacijos 2010 m. spalio 20 d. raštu Nr. 500 Teisingumo ministerijai „Dėl grupės ieškinio koncepcijos projekto“ siūlė nustatyti minimalų trijų asmenų skaičių.

pavyzdžiui, penkiolika ar šešiolika asmenų, o kitais atvejais – keli šimtai ar net tūkstančiai asmenų. Todėl įstatymuose nereikėtų nustatyti tikslaus skaičiaus, pagal kurį turėtų būti sprendžiamas grupės ieškinio priimtino klausimas. Kita vertus, pats kiekybės kriterijus kaip grupės požymis (gausumo mastas), skiriantis grupės ieškinį nuo individualaus ieškinio, galėtų būti vienas iš grupės ieškiniui būtinų kriterijų, tačiau įstatyme nebūtų įtvirtintas konkretaus minimalaus ar maksimalaus grupės narių skaičius. Tokiu atveju, sprendžiamas dėl kiekvieno konkretaus ieškinio priėmimo, teismas turėtų turėti diskreciją įvertinti, ar grupė atitinka grupės ieškiniui keliamus reikalavimus, įskaitant ir kiekybės kriterijų, neišreikštą būtinu minimaliu grupės narių skaičiumi, remdamasis grupės ieškinio tikslingumu, efektyvumu ir tinkamumu rodikliais.

Pažymėtina, kad JAV 23 Taisyklėje neįtvirtintas minimalus būtinas grupės narių skaičius, tačiau JAV teismų praktikoje mažesnės nei 200 narių grupės nėra žinomos<sup>102</sup>. Minimalaus grupės narių skaičiaus reikalavimo taip pat nenustato Norvegijos Įstatymas, tačiau Norvegijoje, kaip ir JAV, grupės nariai turi atitikti kitus reikalavimus, pagal kuriuos teismas sprendžia, ar ieškinį galima nagrinėti pagal grupės ieškinio taisykles. Teismas nusprendžia, ar grupė yra tokia gausi, kad visų jos narių procesinis bendrininkavimas neįmanomas, be to, įvertina, ar reikalavimai ir atsikirtimai yra tipiški visai grupei, o grupės narius turi sieti bendras fakto ir teisės klausimas. Taip pat svarbu, kad teismas privalomai vertina, ar grupės ieškinys yra pati tinkamiausia priemonė ginčui spręsti.

Taigi galima manyti, kad teismo diskrecija įvertinti, ar grupės ieškinys yra tinkamesnis, efektyvesnis ir tikslingesnis būdas išspręsti ginčą negu individualūs ieškiniai, yra pakankamas grupės gausumo rodikliui patikrinti.

**Grupės ieškinio dalykas.** Grupės ieškinio koncepcijoje siūloma įtvirtinti, kad Lietuvoje grupės ieškiniu būtų galima reikšti reikalavimus tik dėl priteisimo – dėl žalos atlyginimo ir kitus piniginius reikalavimus. Be to, Grupės ieškinio koncepcijoje nurodoma, kad grupės nariai, reiškiantys piniginius reikalavimus, turėtų savo reikalavimus individualizuoti (Grupės ieškinio koncepcijos 18 punktas).

Remiantis pasaulyje susiformavusia praktika, pagal reikalavimų pobūdį galima išskirti tris grupės ieškinių rūšis<sup>103</sup>: 1) ieškiniai dėl uždraudimo arba prevenciniai

---

<sup>102</sup> NEKROŠIUS, V.; MIKELĖNAS, V.; BUBLIENĖ, D.; SIMAITIS, R., LAUŽIKAS, E. *Grupės ieškinio reguliavimo analizė ir pasiūlymai dėl šio instituto tobulinimo*: taikomasis mokslinis tyrimas. Vilnius. 2008, p. 5.

<sup>103</sup> NEKROŠIUS, V.; MIKELĖNAS, V.; BUBLIENĖ, D.; SIMAITIS, R., LAUŽIKAS, E. *Grupės ieškinio reguliavimo analizė ir pasiūlymai dėl šio instituto tobulinimo*: taikomasis mokslinis tyrimas. Vilnius. 2008, p. 36.

ieškiniai, 2) ieškiniai dėl pripažinimo arba teisinių santykių pakeitimo, 3) ieškiniai dėl žalos atlyginimo. Grupės ieškinio koncepcijoje siūloma įtvirtinti, kad grupės ieškinio byloje turėtų būti galimi grupės narių individualūs turtiniai reikalavimai atsakovui. Galima sutikti su tokia Grupės ieškinio koncepcijos rengėjų pozicija, nes, leidžiant grupės ieškinyje pareikšti ir individualius turtinius reikalavimus, su ginču susiję individualūs turtiniai reikalavimai būtų išsprendžiami toje pačioje grupės ieškinio byloje, nerengiant atskiro proceso<sup>104</sup>. Tačiau būtina akcentuoti, kad net ir esant galimybei grupės nariams pareikšti individualius turtinius reikalavimus, bendras grupės interesas turi nusverti individualius grupės narių reikalavimus ir interesus – šios sąlygos tenkinimas yra vienas iš grupės ieškinio „saugiklių“, apsaugančių nuo galimo piktnaudžiavimo grupės ieškiniiais<sup>105</sup>.

Atkreiptinas dėmesys, kad Rašto darbe yra kritikuojama 2006 metų grupės ieškinio reglamentavimo iniciatyva, kuria siūlyta grupės ieškiniu leisti pareikšti reikalavimus tik dėl pripažinimo arba teisinių santykių pakeitimo, neleidžiant reikalavimų dėl priteisimo. Tuo tarpu 2011 metų Grupės ieškinio koncepcijoje įtvirtinta, kad grupės ieškiniu galima reikšti reikalavimus tik dėl priteisimo. Grupės ieškinio koncepcijoje abejojama, ar ieškiniai dėl uždraudimo arba dėl pripažinimo yra tinkami sudėtingam grupės ieškinio procesui. Nurodoma, kad, pavyzdžiui, jeigu būtų pareikštas individualus ieškinys dėl uždraudimo vykdyti veiklą, kuri pažeidžia vartotojų interesus, teismo sprendimas net ir byloje pagal individualų ieškinį bus svarbus ir aktualus visiems vartotojams, kurių teisės ir interesai buvo pažeisti vykdant neteisėtą veiklą. Tačiau su šia nuomone galima nesutikti, nes, pavyzdžiui, jeigu individualaus ieškinio dėl uždraudimo reikalavimas yra formuluojamas kaip reikalavimas uždrausti ūkio subjektui A atlikti tam tikrus veiksmus, pažeidžiančius vartotojo A teises, pavyzdžiui, siųsti reklamines žinutes į jo asmeninį telefoną, galima manyti, kad teismo sprendimas galėtų įpareigoti ūkio subjektą A nebesiųsti reklaminių žinučių į vartotojo A telefoną, tačiau neuždraustų ūkio subjektui A siųsti reklamines žinutes į vartotojo B, C, D ir E telefonus, nes teismas neturi teisės spręsti dėl klausimo dėl neįtrauktų dalyvauti byloje asmenų teisių ir pareigų<sup>106</sup>. Todėl reikėtų sutikti su Grupės ieškinio koncepcijoje nurodytais argumentais, kad reikalavimai dėl žalos atlyginimo turėtų būti leidžiami grupės ieškiniiais, tačiau negalima

---

<sup>104</sup> *European Group Action: Ten Golden Rules*. Brussels: The European Consumer's Organization Bureau. 2008

<sup>105</sup> *The Globalisation of Class Actions: Safeguards to Curb Litigation Abuse*. Institute for Legal Reform, JAV, 2008[interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-02-11]. Prieiga per internetą: <<http://www.instituteforlegalreform.com/doc/the-globalisation-of-class-actions-safeguards-to-curb-litigation-abuse-0>> [žiūrėta 2012-02-11].

<sup>106</sup> CPK 266 straipsnis.

sutikti, kad grupės ieškiniais reiškiami reikalavimai dėl pripažinimo ar teisinių santykių modifikavimo yra neprasmingi.

Pažymėtina, kad pagal JAV 23 Taisyklę galimi visų trijų rūšių reikalavimai (dėl pripažinimo, priteisimo ir uždraudimo), ribojimų nenustatyta ir Norvegijos Įstatyme. Sąlyginiai ribojimai nustatyti Švedijos ir Suomijos Įstatymuose, atsiradę dėl subjektų, turinčių teisę pareikšti grupės ieškinį, kompetencijos ribų.

Taigi abejotina, ar Grupės ieškinio koncepcijos rengėjų pasirinkimas riboti reikalavimų rūšis yra pakankamai pagrįstas, tuo labiau kad visuomenė ir institucijos, teikdamos pastabas ir pasiūlymus dėl Grupės ieškinio koncepcijos, tokio ribojimo nerekomendavo ir nesiūlė<sup>107</sup>.

***Res judicata principas.*** Grupės ieškinio koncepcijoje nustatytas bendras principas – teismo sprendimas privalomas visiems grupės nariams, o bylose dėl piniginių reikalavimų priteisimo teismas sprendime turėtų numatyti kiekvienam grupės nariui tenkančią priteistos sumos dalį arba numatyti, kad priteistos sumos dalys yra lygios visiems grupės nariams (Grupės ieškinio koncepcija, 20 punktas).

*Res judicata* principą galima atskleisti išskiriant du jo aspektus – negatyvųjį ir pozityvųjį. Negatyvusis *res judicata* aspektas reiškia bylos šalių negalėjimą pareikšti tapataus ieškinio pakartotinai, o pozityvusis aspektas reiškia teismo sprendimo įgytą prejudicinę galią ir bylos šalių negalėjimą kitose bylose ginčyti tuo teismo sprendimu nustatytų faktų<sup>108</sup>.

Grupės ieškinio institutą nagrinėjęs dr. E. Krivka<sup>109</sup>, laikydamasis pozicijos, kad grupės ieškiniu turėtų būti ginamas išimtinai viešasis interesas (grupės nariai neturėtų būti identifikuojami, grupės ieškinio institutas turėtų būti paremtas pasitraukimo (angl. – *opt-out*) sistema), teigia, kad „grupės ieškiniuose teismo sprendimo *res judicata* galia turėtų būti taikoma ir nedalyvavusiems byloje asmenims“. Pažymėtina, kad tokia grupės ieškinio samprata galėtų prieštarauti Civilinio proceso kodekso 266 straipsniui, kuriuo įtvirtintas draudimas teismo sprendime nustatyti neištrauktų dalyvauti byloje asmenų teises ir pareigas. Tačiau dr. E. Krivka nurodo: „Grupės ieškinys yra ieškinys, kuriuo siekiama apginti ne tik dalyvaujančių, bet ir nedalyvaujančių bei nedalyvausiančių byloje asmenų

<sup>107</sup> 2011 m. liepos 4 d. „Derinimo pažyma dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl grupės ieškinio koncepcijos patvirtinimo“ projekto“, Nr. 10-3582-02 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-02-22]. Prieiga per internetą: <[http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc\\_l?p\\_id=95108&p\\_org=&p\\_fix=n&p\\_gov=n](http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc_l?p_id=95108&p_org=&p_fix=n&p_gov=n)> [žiūrėta 2012-02-22].

<sup>108</sup> MIKELĖNAS, V. *Civilinis procesas*. II dalis. Vilnius: Justitia. 1997, p. 129–131.

<sup>109</sup> KRIVKA, E. *Res judicata* įgyvendinimo grupės ieškiniuose problemos. *Jurisprudencija*, 2004, Nr. 53, p. 55–57; KRIVKA, E. *Viešojo intereso gynimo problemos Civiliam kodekse*: daktaro disertacija. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto biblioteka. 2006, p. 146–156.

grupės interesus, todėl teismo sprendimo teisinė galia turi turėti *res judicata* principo *ultra partes* (lot.; už šalių) galią.“ Dar daugiau, dr. E. Krivka padaro išvadą: „Teismo sprendimas, kurio teisinė galia susijusi tik su byloje dalyvavusiais asmenimis, netenka prasmės grupės ieškinių procese.“<sup>110</sup>

Būtina sutikti, kad jeigu teismo sprendimas galiotų tik daliai asmenų, kurie priklauso grupei, grupės ieškiniu nebūtų pasiekiamas jo tikslų (vienodo teismo sprendimo galiojimas, į bendrą reikalavimą sujungtų grupės narių reikalavimų išsprendimas vienoje byloje, grupės asmenų pažeistų teisių apgynimas), todėl būtent dėl šios priežasties manytina, kad tikslingiausia grupės ieškinio procese grupę apibrėžti įvardijant visus jai priklausančius asmenis (dalyvavimo (angl. – *opt-in*) sistema). Identifikuojant grupei priklausančius asmenis, būtų apginamos gana plataus rato asmenų, įstojusių į grupę grupės ieškinio procese, pažeistos teisės ir interesai, o sprendimas galiotų būtent tiems asmenims, kurie sprendimo priėmimo dieną būtų grupės nariai, nes pagal Lietuvos teisės sampratą teismas sprendžia konkrečių, t. y. įvardytų šalių konkretų ginčą<sup>111</sup>.

Atsižvelgiant į tai, kas nurodyta, galima palankiai vertinti Grupės ieškinio koncepcijoje įtvirtintą *res judicata* principo sampratą, numatančią, kad sprendimas privalomas visiems grupės nariams, o kas yra grupės nariai, sprendžiama pagal grupės narių sąrašą.

### **2.3.2. 2012 metų įstatymo projektas – Grupės ieškinio koncepcijos įgyvendinimas**

Kaip jau minėta, Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2011 m. liepos 13 d. nutarimu Nr. 885 patvirtino Grupės ieškinio koncepciją, o 2012 m. sausio 23 d. Teisingumo ministerija užregistravo iš teisės mokslininkų ir ekspertų sudarytos Grupės ieškinio darbo grupės parengtą 2012 metų įstatymo projektą<sup>112</sup>, kuriuo įgyvendinama Grupės ieškinio koncepcija. 2012 metų įstatymo projekto rengėjai apsisprendė grupės ieškinį reglamentuojančias nuostatas išskirti į atskirą CPK skyrių CPK IV dalyje.

---

<sup>110</sup> KRIVKA, E. *Res judicata* įgyvendinimo grupės ieškiniuose problemos. *Jurisprudencija*, 2004, Nr. 53, p. 55–57; KRIVKA, E. *Viešojo intereso gynimo problemos Civiliam kodekse*: daktaro disertacija. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto biblioteka. 2006, p. 149.

<sup>111</sup> Šią taisyklę ne kartą yra patvirtinęs Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, pavyzdžiui, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. liepos 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-430/2006, taip pat Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. birželio 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-397/2006.

<sup>112</sup> 2012 m. sausio 23 d. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 49 straipsnio pakeitimo ir Kodekso papildymo 261<sup>1</sup> straipsniu bei XXIV<sup>1</sup> skyriumi įstatymo projektas [interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-02-26].  
Priega per internetą:  
<[http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc\\_l?p\\_id=124538&p\\_query=&p\\_tr2=&p\\_org=&p\\_fix=n&p\\_gov=n](http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc_l?p_id=124538&p_query=&p_tr2=&p_org=&p_fix=n&p_gov=n)> [žiūrėta 2012-02-26].

Grupės ieškinio sąvoka 2012 metų įstatymo projekte apibrėžiama taip: tai „ieškinys, grindžiamas tapačiomis arba panašiomis faktinėmis aplinkybėmis, ir juo siekiama vienodu teisinės gynybos būdu apginti į grupę susijungusių fizinių ar juridinių asmenų, kurie pareiškė ieškinį, tapačias ar panašaus pobūdžio materialines teises ar įstatymo saugomus interesus.“<sup>113</sup> Toks ieškinys pareiškiamas ir nagrinėjamas pagal specialias taisykles ir nėra siejamas išskirtinai su viešojo intereso gynimu<sup>114</sup>, todėl, siekiant teisinio reguliavimo sistemiškumo ir teisinio aiškumo, 2012 metų įstatymo projekte siūloma CPK 49 straipsnio 6 dalį pripažinti netekusia galios.

Pažymėtina, kad, nors Grupės ieškinio darbo grupė, rengdama 2012 metų įstatymo projektą, vadovavosi 2011 m. liepos 13 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtinta Grupės ieškinio koncepcija, parengtas 2012 metų įstatymo projektas nuo Grupės ieškinio koncepcijos skiriasi keliais aspektais: atstovo samprata, sričių, kuriose galimas grupės ieškinys, apibrėžtimi, svarbos suteikimu grupės ieškinio tinkamumo, tikslingumo ir efektyvumo kriterijui, reikalavimų, kuriuos galima reikšti grupės ieškiniu, platumu, grupės narių įstojimo į grupę ir išstojimo iš grupės ribojimo laike samprata bei privalomos neteisminės grupės ginčo sprendimo procedūros įtvirtinimu.

### **Grupės atstovo samprata**

Grupės ieškinio koncepcijoje numatyta, kad teisę pareikšti grupės ieškinį turėtų turėti tik fizinių ar juridinių asmenų *ad hoc* sudarytos grupės, o grupės atstovu procese turėtų būti grupės narys (teisė būti grupės atstovu yra siejama su būtinybe priklausyti grupei, t. y. turėti materialųjį teisinį suinteresuotumą bylos baigtimi).

Kitokia nuostata įtvirtinta 2012 metų įstatymo projekte. Jame numatyta, kad grupės atstovas yra grupės narys, išskyrus 441<sup>4</sup> straipsnio 2 dalyje numatytą atvejį (2012 metų įstatymo projektu siūloma 441<sup>4</sup> straipsnio 1 dalis). 2012 metų įstatymo projektu siūlomoje 441<sup>4</sup> straipsnio 2 dalyje nustatoma, kad grupės atstovu, be kita ko, gali būti ir asociacija, kai grupės ieškiniu reiškiami reikalavimai kyla iš teisinių santykių, tiesiogiai susijusių su asociacijos veiklos tikslu ir sritimi, o grupės nariai galėtų būti ne tik asociacijos nariai. 2012 metų įstatymo projektas tokiu siūlymu paneigia asociacijų ieškinių atskyrimą nuo grupės ieškinių, įtvirtintą Grupės ieškinio koncepcijoje.

<sup>113</sup> 2012 metų įstatymo projektu siūloma 441<sup>1</sup> straipsnio 2 dalis.

<sup>114</sup> Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 49 straipsnio pakeitimo ir Kodekso papildymo 261<sup>1</sup> straipsniu bei XXIV<sup>1</sup> skyriumi įstatymo projekto aiškinamasis raštas Nr. 12-231-01, 2012 m. sausio 23 d. paskelbtas Lietuvos Respublikos Seimo teisės aktų projektų paieškos duomenų bazėje [interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-02-26]. Prieiga per internetą: [http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc\\_l?p\\_id=124545&p\\_query=&p\\_tr2=&p\\_org=&p\\_fix=n&p\\_gov=n](http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc_l?p_id=124545&p_query=&p_tr2=&p_org=&p_fix=n&p_gov=n) [žiūrėta 2012-02-26].

Abejotina, ar asociacijų ieškiniai turėtų būti tapatinami su grupės ieškiniiais, nes teisė asociacijoms būti grupės atstovais gali iškreipti patį grupės ieškinio institutą<sup>115</sup> – asociacijų interesas grupės ieškinio bylose gali apsiriboti bylinėjimosi išlaidų iš grupės narių atlyginimu, o ne grupės narių interesų apgynimu. Galima situacija, kad tik dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo „kaip atlygio“ asociacijos būtų suinteresuotos reikšti grupės ieškinius. Tokiu atveju įmanoma situacija, kad asociacijos steigtųsi tik siekdamos būti atstovais grupės ieškinio bylose, o šiose asociacijose dirbtų teisininkai profesionalai, renkantys asmenis grupės ieškinio procesams ir surinktų asmenų grupėms atstovaujantys (juolab kad 2012 metų įstatymo projekte yra įtvirtintas grupės atstovo-vedlio modelis). Taip būtų sukuriama advokatų kontoroms alternatyvus teisininkų asociacijų modelis ir būtų sudaromos sąlygos manipuluoti grupės ieškinio procesu. Tikėtina, kad prieš prasidedant grupės ieškinio procesui kelios asociacijos tarpusavyje varžytųsi, kuri atstovaus grupei grupės ieškinio procese, siūlydamos grupės nariams įvairias sąlygas. Be to, galimi atvejai, kai vienu metu į teismą būtų kreipiamasi su panašiais grupės ieškiniiais. Taigi, atsižvelgiant į tai, kad grupės ieškiniu nėra siekiama pakeisti Lietuvos Respublikoje galiojančios individualaus ieškinio tradicijos, manytina, kad asociacijoms nereikėtų suteikti galimybės būti atstovais grupės ieškinio bylose.

Tačiau, kaip jau buvo minėta, išimtis iš bendrosios taisyklės, kad grupės ieškinį pareiškia asmenys, turintys materialųjį teisinį suinteresuotumą bylos baigtimi vienijami teisės ir fakto bendrumo, gali būti padaryta įstatymu patvirtintame sąraše esančių institucijų, įstaigų ir organizacijų, kurioms valstybė suteiktų teisę atstovauti grupėms grupės ieškinio bylose, atžvilgiu<sup>116</sup>. Valstybė, atsižvelgdama į valstybės ir savivaldybių institucijų, įstaigų funkcijas ir prisiimamas teises bei pareigas, galėtų įstatymu įgalinti jas būti grupės atstovais grupės ieškinio bylose ir taip prisidėti prie viešojo intereso gynimo. Be to, nors bylinėjimosi išlaidos ir grupės ieškinio finansavimas nėra Rašto darbo objektas, atsižvelgiant į šį valstybės interesą, galima teigti, kad ieškovai (grupė) grupės ieškinio bylose turėtų būti atleidžiami nuo žyminio mokesčio, atitinkamai papildant CPK 83 straipsnio 1 dalį.

Taip pat atkreipiamas dėmesys, kad pagal 2012 metų įstatymo projektą grupės atstovas neturėtų būti suprantamas kaip atstovavimo instituto pagrindu veikiantis

---

<sup>115</sup> *The Globalisation of Class Actions: Safeguards to Curb Litigation Abuse*, Institute for Legal Reform, JAV, 2008 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-02-17]. Prieiga per internetą: <<http://www.instituteforlegalreform.com/doc/the-globalisation-of-class-actions-safeguards-to-curb-litigation-abuse-0>> [žiūrėta 2012-02-17].

<sup>116</sup> *The Globalisation of Class Actions: Safeguards to Curb Litigation Abuse*, Institute for Legal Reform, JAV, 2008 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-02-18]. Prieiga per internetą: <<http://www.instituteforlegalreform.com/doc/the-globalisation-of-class-actions-safeguards-to-curb-litigation-abuse-0>> [žiūrėta 2012-02-18].



asmuo – grupės atstovas yra grupės vedlys, prie kurio prisijungia norintys į grupę įstoti asmenys, turintys teisės ir fakto bendrumą. Grupės atstovui grupės ieškinio byloje nėra reikalinga sudaryti pavedimo sutartį su kiekvienu grupės nariu ar visa grupe. Pagal 2012 metų įstatymo projektu siūlomo 441<sup>5</sup> straipsnio 3 dalį, grupės nariai gali laisvai įstoti į grupės atstovo formuojamą grupę ar iš jos pasitraukti, tačiau tik iki tam tikro momento. Asmuo, pageidaujantis būti grupės nariu, turi išreikšti savo valią dėl įstojimo į grupę raštu pagal pavyzdinę pareiškimo formą, kurią tvirtina teisingumo ministras (2012 metų įstatymo projektu siūlomas CPK 441<sup>3</sup> straipsnio 2 dalies 1 punktas), tačiau tai nėra pavedimo sutartis, nes grupės atstovas atstovauja grupei pagal įstatymą<sup>117</sup>.

CPK 51–60 straipsniai reglamentuoja atstovavimo institutą civilinio proceso teisėje, t. y. nurodytose CPK nuostatose vartojama sąvoka „atstovas“, todėl turėtų būti atsižvelgta į Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos pastabą<sup>118</sup> dėl sąvokos „grupės atstovas“ tinkamumo, nes pati sąvoka suponuoja lūkesčius, kad su „grupės atstovu“ bus sudaroma atstovavimo sutartis ir jis veiks atstovavimo sutarties pagrindu. Todėl, siekiant panaikinti galimą sąvokų priešpriešą ir norint išlaikyti nepakitusią nusistovėjusią atstovavimo instituto sampratą, įstatymų leidėjui siūlytina grupės ieškinio įstatymo projekte vietoje sąvokos „grupės atstovas“ vartoti sąvoką „grupės vedlys“.

### **Grupės ieškinio priėmimas**

Pažymėtina, kad, pagal 2012 metų įstatymo projektą, kreipiantis į teismą su grupės ieškiniu, ieškinytis turi atitikti tokias būtinas sąlygas: grupės narius vienija teisės ir fakto bendrumas, todėl ieškinytis gali būti apibūdintas kaip grupės ieškinytis; grupės ieškinytis yra tinkamesnis, efektyvesnis ir tikslingesnis būdas išspręsti ginčą, dėl kurio kreipiamasi, negu individualūs ieškiniai; buvo laikytasi išankstinės neteisminės ginčo nagrinėjimo tvarkos (2012 metų įstatymo projektu siūlomas CPK 441<sup>2</sup> straipsnis) ir grupės nariams atstovauja tinkamas atstovas (atstovo tinkamumą įvertina teismas ieškinio priėmimo stadijoje). Ieškinytis, neatitinkantis šių sąlygų, nėra priimamas nagrinėti. Be to,

---

<sup>117</sup> Pagal 2012 metų įstatymo projektu siūlomas 441<sup>4</sup> ir 441<sup>5</sup> straipsnius, visi grupės nariai laikomi ieškovais, tačiau procesines teises ir pareigas įgyvendina per grupės atstovą ir negali savarankiškai vesti bylos ar veikti savo vardu; grupės atstovas grupės narių vardu pasirašo ieškinį ir kartu su advokatu veda grupės ieškinio bylą, atstovaudamas visų grupės narių interesams; grupės atstovas, kaip ir grupės nariai, yra laikomas ieškovu, tačiau tik atstovas turi visas ieškovo teises ir pareigas, o bylos nagrinėjimo metu grupės atstovas grupės narių vardu naudojasi šalių procesinėmis teisėmis, taip pat jam priskiriamos pareigos, susijusios su bylinėjimosi išlaidų apmokėjimu.

<sup>118</sup> Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos 2012 m. vasario 7 d. raštas Nr. (4.2-11)-3-716 „Dėl įstatymo projekto“ [interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-02-18]. Prieiga per internetą: <[http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc\\_l?p\\_id=126564&p\\_org=&p\\_fix=n&p\\_gov=n](http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc_l?p_id=126564&p_org=&p_fix=n&p_gov=n)> [žiūrėta 2012-02-18].

grupės ieškinys turi atitikti ir specialiąsias sąlygas, kurios 2012 metų įstatymo projekte nurodytos dvi – grupę sudaro ne mažiau kaip dvidešimt narių ir grupei atstovauja advokatas, t. y. numatytas privalomas advokato dalyvavimas (jei ieškinys neatitinka šių sąlygų, jis yra laikomas ieškiniu su trūkumais<sup>119</sup>).

Galima kritikuoti 2012 metų įstatymo projekte įtvirtintą konkretų minimalų grupės narių skaičių (žr. 2.3.1 Grupės ieškinio koncepcija), tačiau, remiantis skirtingų jurisdikcijų patirtimi, iniciatyva nustatyti grupės ieškinio tinkamumo, tikslingumo ir efektyvumo kriterijų, kuris yra grupės ieškinio priimtimumo sąlyga, turėtų būti vertinama teigiamai. Vis dėlto kriterijų, kad „grupės ieškinys yra laikytinas tinkamesniu, efektyvesniu ir tikslingesniu būdu išspręsti ginčą negu individualūs ieškiniai“, įstatymų leidėjas turėtų paaiškinti plačiau. Remiantis Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo, Lietuvos apeliacinio teismo, Teisėjų tarybos pastebėjimais<sup>120</sup>, teismai, iki kol susiformuos grupės ieškinio bylų teisminė praktika, taikydami grupės ieškinį reglamentuojantį įstatymą gali nežinoti, kaip reikėtų vertinti grupės ieškinio tinkamumo, tikslingumo ir efektyvumo kriterijų, todėl grupės ieškinį reglamentuojančiame įstatyme šį kriterijų reikėtų paaiškinti.

Įvertinus skirtingų jurisdikcijų patirtį<sup>121</sup>, Europos Komisijos rekomendacijas<sup>122</sup>, taip pat grupės ieškinio tikslą apginti gausios grupės pažeistas teises ar interesus<sup>123</sup>, manytina, kad grupės ieškinio tinkamumo, tikslingumo ir efektyvumo kriterijus turėtų būti paaiškinamas remiantis: a) bendro grupės reikalavimo ir individualių reikalavimų, jei tokie reiškiami, santykio apibrėžtimi, b) individualių reikalavimų maksimalaus dydžio sumos, kuri neturėtų būti viršijama nustatymu, pavyzdžiui, ne daugiau nei 500 Lt (tačiau teismas galėtų nuo šios sumos nukrypti sumažindamas arba padidindamas maksimalią individualių reikalavimų ribą), c) sričių, kuriose galima reikšti

---

<sup>119</sup> Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 49 straipsnio pakeitimo ir Kodekso papildymo 261<sup>1</sup> straipsniu bei XXIV<sup>1</sup> skyriumi įstatymo projekto aiškinamasis raštas Nr. 12-231-01, 2012 m. sausio 23 d. paskelbtas Lietuvos Respublikos Seimo teisės aktų projektų paieškos duomenų bazėje [interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-02-28]. Prieiga per internetą: [http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc\\_l?p\\_id=124545&p\\_query=&p\\_tr2=&p\\_org=&p\\_fix=n&p\\_gov=n](http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc_l?p_id=124545&p_query=&p_tr2=&p_org=&p_fix=n&p_gov=n) [žiūrėta 2012-02-28]

<sup>120</sup> 2011 m. liepos 4 d. „Derinimo pažyma dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl grupės ieškinio koncepcijos patvirtinimo“ projekto“ Nr. 10-3582-02.

<sup>121</sup> Norvegijos Įstatymas, JAV 23 Taisyklė.

<sup>122</sup> Komisijos Tarnybų darbinis dokumentas. Viešos konsultacijos. „Vieninga Europos kolektyvinių ieškinių koncepcija“, Europos Komisija, Briuselis, 2011 m. vasario 4 d.

<sup>123</sup> *European Group Action: Ten Golden Rules*, Brussels: The European Consumer's Organization Bureau, 2008. *The Globalisation of Class Actions: Safeguards to Curb Litigation Abuse*, Institute for Legal Reform, JAV, 2008 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-02-28]. Prieiga per internetą: <http://www.instituteforlegalreform.com/doc/the-globalisation-of-class-actions-safeguards-to-curb-litigation-abuse-0> [žiūrėta 2012-02-28].

grupės ieškinį, pavyzdiniu sąrašu, įtvirtintu įstatyme), d) grupės savybių apibūdinimu, e) grupės ieškiniu ginamų pažeistų teisių pobūdžiu, f) grupės ieškinio reikalavimo rūšimi.

### **Grupės sertifikavimas – narių įstojimas į grupę ir pasitraukimas iš jos**

Pagal 2012 metų įstatymo projektą, teismas nusprendžia, ar grupės ieškinys yra nagrinėtinas pagal grupės ieškinio taisykles, priimdamas nutartį dėl grupės ieškinio priėmimo, kuria taip pat nustato terminą grupei papildyti (pirmoji teismo nutartis). Nors Grupės ieškinio koncepcijos 19 punkte įtvirtinta, kad grupės nariai gali laisvai įstoti į grupę ir iš jos išstoti „iki teismas išeis priimti sprendimo“, 2012 metų įstatymo projektu siūlomame CPK 441<sup>8</sup> straipsnyje įtvirtinta, kad grupės nariai gali įstoti į grupę ir iš jos pasitraukti iki kol teismas nutartimi patvirtina galutinį grupės narių sąrašą (antroji teismo nutartis). Vėliau grupės nariai iš grupės gali pasitraukti tik dviem atvejais: jeigu grupė ketina sudaryti taikos sutartį su atsakovu arba jeigu grupė atsisako ieškinio reikalavimo. Pažymėtina, pasitraukimas iš grupės neužkerta kelio pasitraukusiam grupės nariui reikšti individualų ieškinį tuo pačiu pagrindu dėl to paties dalyko tam pačiam atsakovui<sup>124</sup>.

Galima sutikti, kad grupės stabilumo užtikrinimas<sup>125</sup>, t. y. ribojimas grupės nariams po tam tikro momento įstoti į grupę arba iš jos išstoti, yra reikalingas siekiant užtikrinti proceso pagal grupės ieškinį stabilumą, tačiau abejotina, ar proceso stabilumas yra užtikrinamas leidžiant asmenims pasitraukti iš grupės apeliacijos ir kasacijos procese (2012 metų įstatymo projektu siūlomi CPK 441<sup>14</sup> ir 441<sup>15</sup> straipsniai). Manytina, kad grupės sertifikavimas turėtų būti suprantamas plačiau ir galioti procese ne tik pirmosios instancijos teisme, bet ir antrosios bei trečiosios instancijos teisme. Priešingu atveju gali susidaryti situacija, kad tai pačiai grupei priskiriamiesiems asmenims galios skirtingi ir galimai prieštaringi teismo sprendimai.

Tokios situacijos gali susidaryti grupės ieškiniu reiškiant reikalavimus dėl uždraudimo<sup>126</sup>, kai grupės ieškinio byloje apeliacijos ar kasacijos procese yra leidžiama pasitraukti iš grupės (pavyzdžiui, JAV grupės nariai negali pasitraukti iš grupės, jeigu grupės ieškiniu reiškiamas reikalavimas yra dėl uždraudimo). Panašią išvadą galima

<sup>124</sup> 2012 metų įstatymo projektu siūloma CPK 441<sup>5</sup> straipsnio 3 dalis.

<sup>125</sup> Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 49 straipsnio pakeitimo ir Kodekso papildymo 261<sup>1</sup> straipsniu bei XXIV<sup>1</sup> skyriumi įstatymo projekto aiškinamasis raštas Nr. 12-231-01, 2012 m. sausio 23 d. paskelbtas Lietuvos Respublikos Seimo teisės aktų projektų paieškos duomenų bazėje [interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-02-28]. Prieiga per internetą: [http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc\\_l?p\\_id=124545&p\\_query=&p\\_tr2=&p\\_org=&p\\_fix=n&p\\_gov=n](http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc_l?p_id=124545&p_query=&p_tr2=&p_org=&p_fix=n&p_gov=n) [žiūrėta 2012-02-28]

<sup>126</sup> Pavyzdžiui, JAV 23 Taisyklės išimtyms dėl draudimo pasitraukti iš proceso, kai reiškiami reikalavimai dėl uždraudimo ar pripažinimo.

padaryti ir dėl reikalavimų dėl pripažinimo (pavyzdžiui, jeigu grupė darbuotojų pareiškia reikalavimą pripažinti, kad jų atleidimas yra neteisėtas, arba grupė mobiliojo ryšio operatoriaus klientų pareiškia reikalavimą pripažinti, kad sutartys, operatoriaus sudarytos su klientais, yra neteisėtos, o pirmos instancijos teismas šiose bylose priimtų visiems grupės nariams bendrą sprendimą, kuriuo pripažintų, kad atleidimas arba sutartys yra teisėtos, tokiu atveju susidarytų teisiškai ydinga situacija, jeigu dalis grupės narių pirmosios instancijos teismo sprendimą skųstų, o dalis ne, ypač jeigu apeliacinis teismas priimtų sprendimą, kad atleidimas ar sutartys yra neteisėtos). Todėl, kai ieškiniai reiškiami dėl uždraudimo ir dėl pripažinimo, grupės sertifikavimas turėtų reikšti sertifikavimą iki pat tos grupės, besibylinėjančios su tuo pačiu atsakovu dėl to paties pagrindo ir dėl to paties reikalavimo, bylos nagrinėjimo pabaigos, turint omenyje draudimą pasitraukti ir iš apeliacijos, ir iš kasacijos proceso – t. y. bylinėjasi arba visa grupė tokios sudėties, kokios yra patvirtinta, arba visa grupė nesibylinėja.

Kita vertus, ieškinių dėl priteisimo atveju (jeigu bendras grupės reikalavimas yra turtinis), galima sutikti su 2012 metų įstatymo projekte siūlomu apeliacijos ir kasacijos modeliu, kai grupės nariams leidžiama nedalyvauti apeliacijos ar kasacijos procese, nes net jei grupės nariams galiotų skirtingi teismo sprendimai, priimti bylose dėl priteisimo, tai nedarytų didelės žalos teisinei sistemai, nes priteisimo bylose teismo sprendimas yra susijęs su turiniais reikalavimais, todėl, pavyzdžiui, jei pirmos instancijos teismo priteista suma skirtųsi nuo apeliacinės instancijos teismo priteistos sumos, tai neturėtų būti siejama su teisinės sistemos stabilumo sumažėjimu bei vykdymo proceso apsunkinimu.

### **Sritys, kuriose galimas grupės ieškinys, ir galimi reikalavimai**

Grupės ieškinio koncepcijoje įtvirtinta, kad grupės ieškiniais turėtų būti galima pareikšti tik reikalavimus dėl priteisimo – Rašto darbe pastarasis įstatymo iniciatyvą turinčio subjekto užmojis kritikuotas (žr. 2.3.1 Grupės ieškinio koncepcija). Tačiau 2012 metų įstatymo projekte siūlomas priešingas reguliavimo variantas – grupės ieškiniu galima reikšti visų rūšių reikalavimus, nors pačiame įstatymo projekte *expressis verbis* tai ir nepasakyta. 2012 metų projekto aiškinamajame rašte nurodoma, kad teismas, spręsdamas dėl kiekvieno grupės ieškinio priėmimo, įvertina, ar ieškinys atitinka 2012 metų įstatymo projektu siūlomame CPK 441<sup>3</sup> straipsnyje numatytas sąlygas (ar grupės ieškinys yra tikslingesnis, efektyvesnis ir tinkamesnis būdas išspręsti konkretų ginčą negu individualūs ieškiniai ir kitas sąlygas) ir šios sąlygos, Grupės ieškinio darbo grupės

nuomone, yra pakankamos, tad papildomai riboti reikalavimų rūšis nėra tikslinga. Galima sutikti su šia pozicija.

Vis dėlto, galima abejoti 2012 metų įstatymo projekto rengėjų apsisprendimo neriboti grupės ieškinio sričių pagrįstumu. Kaip ir pažymi Lietuvos Respublikos advokatūra<sup>127</sup>, jau vien dėl to, kad „Lietuvoje nėra grupės ieškinio taikymo patirties, nenustačius grupės ieškinio taikymo sričių kyla grėsmė, kad grupės ieškinių institutas bus taikomas nepagrįstai, pavyzdžiui, siekiant nepagrįstai padidinti bendrą reikalavimo dydį ir juo vadovaujantis nepagrįstai reikalauti teismus taikyti laikinašias apsaugos priemonės bei kitais būdais piktnaudžiauti.“

Šiai nuomonei pritarė Europos teisės forumas, kuris yra pastebėjęs<sup>128</sup>, kad grupės ieškinys turi sujungti asmenis, kurių reikalavimai yra identiški ir kilę iš to paties įvykio arba iš to paties teisinio pagrindo, tačiau reiškiant tam tikrus reikalavimus yra sunkiai įmanomas teisės ir fakto bendrumas skirtingų asmenų atžvilgiu, pavyzdžiui, srityse, kur galimi reikalavimai dėl žalos, atsiradusios dėl netinkamų produktų (angl. – *product liability claims*) arba srityse, kur galimi reikalavimai dėl žalos, atsiradusios dėl sužalojimo (angl. – *personal injury claims*). Europos teisės forumas nurodo, kad, nors JAV nėra ribojamos sritys, kuriose galima reikšti grupės ieškinį, JAV teismai per ilgus metus praktikos nustatė, kad *product liability claims* ir *personal injury claims* grupės ieškiniai nėra tikslingi. Panašią išvadą Europos teisės forumas padarė ir dėl su darbo santykiais susijusių sričių, nes darbo santykiai kiekvienu individualiu atveju yra glaudžiai susiję su atskiru individualiu asmeniu, jo asmeninėmis savybėmis ir bruožais.

Be to, Europos teisės forumas nurodo<sup>129</sup>, kad grupės ieškinio apribojimas sritimis yra siejamas su piktnaudžiavimo grupės ieškiniu prevencija, taigi grupės ieškiniai turėtų būti galimi būtent tose srityse, kur dažni asmenų teisių pažeidimai. Sričių sąrašo įtvirtinimas taip pat padėtų tiek grupės vedliams (atstovams) organizuojant grupės ieškinio procesą ir renkant grupę, tiek teismams, kurie spręstų grupės ieškinio priėmimo klausimą, ypač atsižvelgiant į tai, kad Lietuvoje nėra grupės ieškinio taikymo patirties.

Įvertinus nurodytus argumentus dėl sričių nustatymo būtinumo, įstatymų leidėjui siūlytina nurodyti pavyzdinį, bet ne baigtinį sąrašą sričių, kuriose galimas grupės

---

<sup>127</sup> Lietuvos Respublikos advokatūros 2012 m. vasario 3 d. raštas Teisingumo ministerijai (be numerio) „Dėl LR Civilinio proceso kodekso 49 straipsnio pakeitimo ir papildymo 261<sup>1</sup> straipsniu bei XXIV<sup>1</sup> skyriumi įstatymo projekto“.

<sup>128</sup> *Comments on the Revised Concept Paper for a Class Action Law in Lithuania*, Brusses: European Justice Forum. 2011.

<sup>129</sup> *Comments on the Revised Concept Paper for a Class Action Law in Lithuania*. Brusses: European Justice Forum. 2011.

ieškinys, į jį įtraukiant sritis, susijusias su vartotojų apsauga, konkurencijos teise, aplinkosauga, teritorijų planavimo srityje padarytos žalos atlyginimu, darbuotojų apsauga.

### **Grupės ieškinio įgyvendinimo procesinės sąlygos**

*Teisingumas, teismo vaidmuo ir teismo sprendimo vykdymas.* 2012 metų įstatymo projektu siūlomoje CPK 441<sup>1</sup> straipsnio 4 dalyje įtvirtinta, kad grupės ieškinio bylas nagrinėja apygardos teismai. Galima suprasti, kad likusios su teisingumu susijusios taisyklės taikomos pagal bendrąsias CPK nuostatas. Įvertinus grupės ieškinio tikslą (apginti grupei asmenų priklausančias pažeistas teises ir interesus) ir kad grupės ieškinio bylos yra sudėtingesnės negu individualios bylos, manytina, kad toks reguliavimas yra gana racionalus, be to, racionaliu galima laikyti ir 2012 metų projekte įtvirtintą aktyvų teismo vaidmenį<sup>130</sup> (teismas be grupės atstovo į teismo posėdį gali kviešti ir kitus grupės narius, teismas gali pasiūlyti grupės atstovui pakeisti advokatą (jeigu, teismo nuomone, jis netinkamai atstovauja grupės interesams), teismas taip pat gali grupės nariams pasiūlyti nušalinti grupės atstovą<sup>131</sup>).

Manytina, kad aktyvus teismo vaidmuo yra aktualus ypač dėl to, kad grupės ieškinys yra orientuotas ginti asmenis, kurie su individualiais ieškiniiais dėl vienu ar kitu priežasčių (finansinių, įsitikinimų, baimės) nesikreipia į teismą su individualiais ieškiniiais gindami savo pažeistas teises ar interesus. Tačiau galima pastebėti, kad įstatymo projekte reikėtų įtvirtinti papildomus „saugiklius“, kurie garantuotų, jog būtent šie asmenys (labiau pažeidžiamos visuomenės grupės, palyginti mažus individualius reikalavimus turintys asmenys) ir būtų grupės ieškinį reiškiantys subjektai<sup>132</sup> – kad nenutiktų taip, jog stambios korporacijos, susijungusios į grupės ieškinį, reikštų didelius piniginius reikalavimus vienam subjektui („saugikliai“ galėtų būti, pavyzdžiui, maksimalios individualaus reikalavimo sumos nustatymas, sričių, kuriose galimas grupės ieškinys, nustatymas).

Remiantis 2012 metų įstatymo projektu siūlomu CPK 441<sup>6</sup> straipsniu, Vykdomasis raštas dėl bendro visiems grupės nariams teismo sprendimo grupės ieškinio byloje išduodamas grupės vedliui. Abejotina, ar ši nuostata yra pakankama ir užtikrina teismo sprendimo įvykdymą. Nuostatą derėtų papildyti įtvirtinant, kad, jeigu teismo sprendimas nėra įvykdytas ir grupės vedlys nesikreipė dėl vykdomojo rašto išdavimo, vykdomasis

<sup>130</sup> NEKROŠIUS, V.; MIKELĖNAS, V.; BUBLIENĖ, D.; SIMAITIS, R., LAUŽIKAS, E. *Grupės ieškinio reguliavimo analizė ir pasiūlymai dėl šio instituto tobulinimo*: taikomasis mokslinis tyrimas. Vilnius. 2008, p. 51.

<sup>131</sup> 2012 metų įstatymo projektu siūlomas CPK 441<sup>11</sup> straipsnis.

<sup>132</sup> *European Group Action: Ten Golden Rules*. Brussels: The European Consumer's Organization Bureau. 2008.

raštas dėl bendro visiems grupės nariams teismo sprendimo grupės ieškinio byloje gali būti išduodamas bet kuriam vykdomojo rašto reikalaujančiam grupės nariui.

*Neteisminis ginčo sprendimas.* 2012 metų įstatymo projekte, kitaip nei Grupės ieškinio koncepcijoje, įtvirtintas privalomos neteisminės ginčo sprendimo tvarkos institutas. Atsižvelgiant į Europos Komisijos<sup>133</sup>, taip pat Europos ir JAV mokslininkų<sup>134</sup> rekomendacijas, galima teigiamai vertinti privalomos neteisminės tvarkos prieš reiškiant grupės ieškinį įtvirtinimą. Vis dėlto, kaip ir nurodo 2012 metų įstatymo projektui pastabas ir pasiūlymus pateikę subjektai<sup>135</sup>, kad privalomos neteisminės grupės ginčo sprendimo mechanizmas 2012 metų įstatymo projekte nėra pakankamai aiškiai sureglamentuotas.

2012 metų įstatymo projektu siūlomame CPK 441<sup>2</sup> straipsnyje įtvirtinta, kad grupės atstovas apie grupės ketinimą kreiptis į teismą dėl grupės ieškinio bylos iškėlimo turi pranešti atsakovui įteikdamas jam rašytinę pretenziją. Pretenzijoje nurodomi bendri grupės narių reikalavimai ir įspėjama, kad jeigu jie nebus įvykdyti per pretenzijoje nustatytą laikotarpį, grupės nariai gali kreiptis į teismą pareikšdami grupės ieškinį, o reikalavimams įvykdyti grupės atstovas nustato ne trumpesnę kaip 30 dienų laikotarpį. Pažymėtina, kad grupė gali būti pasinaudojusi ir kita privaloma neteisimine ginčo procedūra, jeigu tokio tipo ginčui ši procedūra yra privaloma – tokiu atveju pretenzinė ginčo sprendimo procedūros reikalavimas nebėra taikomas.

2012 metų įstatymo projekte turėtų būti atsakyta į klausimą, ar grupė jau turi būti suformuota prieš pateikiant pretenziją, ar pretenziją turėtų teikti tik grupės vedlys. Vadovaujantis grupės ieškinio, kaip grupės asmenų, turinčių materialųjį teisinį suinteresuotumą bylos baigtimi, vienijamų teisės ir fakto bendrumo, samprata, galima daryti prielaidą, kad ir neteisimine ginčo procedūra turėtų pasinaudoti visa grupė. Tačiau ši prielaida suponuoja daugiau klausimų: kaip atstovas surinks grupę dar prieš pareikšdamas pretenziją, kokių būdu atsakovas turi atsakyti į pretenziją, kokie pretenzijos teisiniai padariniai.

---

<sup>133</sup> Komisijos Tarnybų darbinis dokumentas. Viešos konsultacijos. „Vieninga Europos kolektyvinių ieškinių koncepcija“, Europos Komisija, Briuselis, 2011 m. vasario 4 d.

<sup>134</sup> *Comments on the Revised Concept Paper for a Class Action Law in Lithuania*. Brussels: European Justice Forum. 2011. *The Globalisation of Class Actions: Safeguards to Curb Litigation Abuse*. Institute for Legal Reform, JAV. 2008. HODGES, Chr. Collective Redress in Europe: The New Model. *Civil Justice Quarterly*, Issue 3. London: Sweet&Maxwell. 2010.

<sup>135</sup> Lietuvos Bankų Asociacijos 2012 m. vasario 7 d. raštas Nr. 08/03 „Dėl Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 49 straipsnio pakeitimo ir Lietuvos Respublikos civilinio kodekso papildymo 261<sup>1</sup> straipsniu bei XXVI<sup>1</sup> skyriumi įstatymo projekto“; Lietuvos draudikų asociacijos 2012 m. vasario 10 d. raštas Nr. 1-S-003 „Dėl civilinio proceso kodekso pakeitimo projekto“; Lietuvos vartotojų asociacijos, Lietuvos Respublikos vartotojų konfederacijos, Lietuvos Respublikos vartotojų instituto 2012 m. vasario 15 d. raštas, Reg. Nr. 6R-2184.

Kaip ir pažymima Europos Komisijos pasiūlyme dėl Reglamento dėl vartotojų ginčų elektroninio sprendimo<sup>136</sup>, manytina, kad neteisminei ginčų sprendimo procedūrai turėtų būti sukurta elektroninė platforma (internetu svetainė), kurią galėtų administruoti Nacionalinė teismų administracija. Elektroninėje platformoje, visų pirma, turėtų būti skelbiama informacija apie grupės ieškinių teisminį ir neteisminį procesus ir teikiamos specialistų konsultacijos grupės ieškinio tema bei talpinama visa aktuali informacija, susijusi su grupės ieškiniu. Šioje platformoje asmenys galėtų reikšti nusiskundimus dėl galimai pažeistų savo teisių ar interesų ir, jeigu yra poreikis, taip pradėti formuoti grupę („skelbimų lentos-forumo“ funkcija). Asmenys, kurie manytų, kad to paties subjekto veiksmais arba neveikimu yra pažeista ta pati jų teisė ar interesas, galėtų jungtis į grupę, užpildydami elektroninę paraišką – taip potencialūs grupės nariai būtų pradedami identifikuoti. Asmuo, pirmasis paskelbęs apie galimai pažeistą savo teisę, (arba kitas asmuo, apsiimantis vesti grupę) būtų laikomas neformaliu grupės vedliu.

Grupei tapus gausia<sup>137</sup>, grupės vedlys kreiptųsi į potencialų atsakovą, pateikdamas jam rašytinę pretenziją, pridėdamas potencialių grupės narių sąrašą. Jeigu ginčui pagal galiojančias įstatymų normas turi būti taikoma privaloma neteisminė procedūra, pavyzdžiui, darbo ginčai, grupės atstovas rašytinę pretenziją su potencialios grupės narių sąrašu turėtų pateikti ir institucijai, kuri sprendžia tokius ginčus neteismine tvarka (tokiu atveju neteisminis ginčo nagrinėjimas būtų perduodamas šiai institucijai). Potencialus atsakovas, gavęs rašytinę pretenziją, į ją turėtų atsakyti raštu, nurodydamas, ar tenkins reikalavimus, ir pateikti savo argumentus.

Grupės vedlys, gavęs potencialaus atsakovo atsakymą, turėtų jį paskelbti elektroninėje platformoje. Jeigu atsakymas grupės narius tenkintų, grupės vedlys, turėdamas grupės narių sutikimus, pasirašytų rašytinį susitarimą su potencialiu atsakovu (galėtų būti rekomenduojama susitarimus sudaryti per tarpininkus, mediatorius arba tiesiogiai, įmanoma ir rekomendacija šiuos susitarimus patvirtinti notariškai). Jeigu atsakymas grupės vedlio ir narių netenkintų, šie turėtų pakartoti susirašinėjimą su potencialiu atsakovu. Taigi turėtų būti įtvirtinta, kad susirašinėjimas turėtų įvykti bent du kartus, o gavęs antrąjį atsakymą iš atsakovo, jeigu susitarimas nebūtų pasiektas, grupės vedlys galėtų organizuoti teisminį grupės ieškinio procesą.

Manytina, kad elektroninė platforma, būtų naudinga daugeliu aspektų: fiziniai ar juridiniai asmenys įgautų realią galimybę suformuoti grupę ir pasinaudoti

---

<sup>136</sup> *Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on online dispute resolution for consumer disputes (Regulation on consumer ODR)* [interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-01-06]. Prieiga per internetą:

<[http://ec.europa.eu/consumers/redress\\_cons/docs/odr\\_regulation\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/consumers/redress_cons/docs/odr_regulation_en.pdf)> [žiūrėta 2012-01-06].

<sup>137</sup> Gausumo sąvoką vertintų pats grupės vedlys.



grupės ieškinio institutu, pagerėtų asmenų ginčų sprendimo neteismine tvarka rodikliai, suinteresuotiems asmenims būtų prieinama visa informacija, susijusi su potencialiais grupės ieškiniais, potencialūs ieškovai turėtų galimybę, pamatę jų adresu reiškiamas pretenzijas, stengtis išspręsti ginčą neteisminiu ir kuo mažiau skausmingu keliu. Tokios platformos elektroninis adresas galėtų būti, pavyzdžiui, [www.grupesieskiniai.lt](http://www.grupesieskiniai.lt), [www.grupesieskinys.lt](http://www.grupesieskinys.lt), [www.grupesgincai.lt](http://www.grupesgincai.lt) arba panašiai – lengvai nuspėjamas ir randamas per interneto paieškos sistemas.

Pažymėtina, kad prieš reglamentuojant aprašytą taikaus ginčo sprendimo procedūrą, reikėtų jos taisykles suderinti su ginčus neteismine tvarka sprendžiančiomis ir kitomis suinteresuotomis institucijomis bei visuomene. Be to, Lietuvos Respublikoje turėtų būti sukurta grupės ginčų neteisminio sprendimo stebėsenos (monitoringo) sistema, kaip ir rekomenduoja Europos Komisija<sup>138</sup>.

**Taikos sutartis.** 2012 metų įstatymo projektu siūlomame CPK 441<sup>6</sup> straipsnyje numatyta galimybė sudaryti grupės ir atsakovo taikos sutartį. Įvirtinta, kad grupės atstovas informuoja grupės narius apie ketinimą sudaryti taikos sutartį su atsakovu, prideda parengtos taikos sutarties kopiją ir nurodo, kad grupės nariai per dvi savaites nuo informavimo dienos gali pasitraukti iš grupės, o nepasitraukusiems iš grupės nariams sudaryta taikos sutartis yra privaloma.

Remiantis JAV Teisinės reformos instituto rekomendacijomis dėl saugiklių nuo piktnaudžiavimo grupės ieškinio procese<sup>139</sup>, 2012 metų įstatymo projekte įtvirtintą taikos sutarties institutą galima kritikuoti. Visų pirma, manytina, kad taikos sutartį nutartimi turėtų patvirtinti teismas (teismas grupės ieškinio procese yra aktyvus). Tokiu būdu būtų galima apsisaugoti nuo grupės vedlio ar advokato piktnaudžiavimo, paplitusio JAV, t. y. grupės advokatas ar grupės vedlys gali būti suinteresuoti sudaryti taikos sutartį dėl tam tikros finansinės naudos, kurią galimai gautų iš atsakovo, jei būtų sudaryta taikos sutartis. Dėl šios priežasties ir siekiant realios naudos grupės nariams, manytina, yra būtina, kad taikos sutartį patvirtintų teismas, atsižvelgdamas į grupės narių interesus.

Grupės vedlys, siekdamas sudaryti taikos sutartį su atsakovu, kaip ir numatyta 2012 metų įstatymo projektu siūlomame 441<sup>6</sup> straipsnyje, turėtų informuoti grupės narius apie ketinimą sudaryti taikos sutartį, pridėdamas parengtos taikos sutarties

---

<sup>138</sup> *Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on online dispute resolution for consumer disputes (Regulation on consumer)* [interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-02-28]. Prieiga per internetą: <[http://ec.europa.eu/consumers/redress\\_cons/docs/odr\\_regulation\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/consumers/redress_cons/docs/odr_regulation_en.pdf)> [žiūrėta.2012-02-28].

<sup>139</sup> *The Globalisation of Class Actions: Safeguards to Curb Litigation Abuse*. Institute for Legal Reform, JAV, 2008.

kopiją, tačiau grupės atstovas turėtų pateikti teismui absoliučios daugumos grupės narių (50 % + 1) rašytinius sutikimus dėl parengtos taikos sutarties, o jeigu grupės narių dauguma neišreiškia pritarimo parengtai taikos sutarčiai, ši taikos sutartis negalėtų būti sudaroma. Jeigu dauguma grupės narių parengtai taikos sutarčiai pritarė, grupės vedlys šią sutartį pateiktų teismui, kuris nutartimi nustatytų dviejų savaičių terminą iš grupės pasitraukti asmenims, kurie su taikos sutartimi nesutinka. Praėjus šiam terminui, teismas patvirtintų taikos sutartį, kuri taptų privaloma iš grupės nepasitraukusiems asmenims. Atitinkamai siūlytina patikslinti ieškinio atsisakymo procedūrą.

### **2012 metų reglamentavimo iniciatyvos apibendrinimas**

Įstatymų iniciatyvos teisę turinčio subjekto visuomenei susipažinti pateiktą 2012 metų įstatymo projektą galima vertinti labai palankiai: remiantis atlikta išsamia skirtingų jurisdikcijų analize, 2012 metų įstatymo projekte nustatyta dalyvavimo (angl. – *opt-in*) grupės ieškinio sistema, apibrėžtas subjektų ratas, grupės ieškinys atskirtas nuo viešojo intereso, paaiškintas *res judicata* principas, įtvirtintos pagrindinės procesinės grupės ieškinio taisyklės. Vis dėlto reikia pažymėti, kad, siekiant išvengti piktnaudžiavimo grupės ieškiniiais, įstatymų leidėjui siūlytina patobulinti 2012 metų įstatymo projektą: nustatyti maksimalią individualaus reikalavimo sumą, aiškiau apibrėžti grupės ieškinio tinkamumo, tikslingumo, efektyvumo kriterijų, nustatyti grupės ieškinio sričių pavyzdinį sąrašą, įtvirtinti draudimą asociacijoms būti atstovais grupės ieškinio bylose, riboti grupės narių galimybę pasitraukti iš apeliacijos ir kasacijos procesų, aiškiau reglamentuoti neteisminę grupės ginčo sprendimo tvarką ir ją pritaikyti šiandieninėms elektroninėms technologijoms.

Įvertinus grupės ieškinio taikymo patirtį kitose jurisdikcijose ir Lietuvos Respublikos CPK ypatumus, grupės ieškinio subjektai (grupės nariai) turėtų būti vienijami teisės ir fakto bendrumo, jie visi turėtų turėti materialųjį teisinį suinteresuotumą bylos baigtimi, o grupės vedlys turėtų būti grupės narys. Tačiau atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos Respublikoje grupės ieškiniiais siekiama suteikti teisę savo pažeistas teises ar interesus ginti individualiai nedidelius reikalavimus turintiems asmenims, taip pat įvertinus valstybės siekį, kad silpnesne šalimi laikomų visuomenės grupių pažeistos teisės ir interesai būtų apginti, galima sutikti, kad vedliai grupės ieškinio bylose galėtų būti ir įstatymu patvirtintos valstybės ir savivaldybių konkrečios institucijos ir įstaigos.

### III. PASIŪLYMAI ĮSTATYMŲ LEIDĖJUI

1. Siūlytina Lietuvos Respublikos civilinio proceso teisėje reglamentuoti grupės ieškinio pareiškimo ir išnagrinėjimo taisyklės, išskiriant grupės ieškinį reglamentuojančias nuostatas į atskirą CPK skyrių.
2. Siūlytina iš esmės pritari 2012 metų įstatymo projektui, atitinkamai pakoreguojant šias 2012 metų įstatymo projekto 3 straipsnio nuostatas:
  - a. pakeisti sąvoką „grupės atstovas“ į sąvoką „grupės vedlys“;
  - b. papildyti 441<sup>1</sup> straipsnio 6 dalimi, numatant pavyzdinį sričių, kuriose galima reikšti grupės ieškinį, sąrašą;
  - c. pakeisti CPK 441<sup>2</sup> straipsnį, numatant aiškesnį ginčo išankstinės nagrinėjimo ne teisme tvarkos modelį ir nustatant, kad ginčo nagrinėjimo neteisminei tvarkai privalomas susirašinėjimas tarp ginčo šalių, kurio metu potencialiam atsakovui būtų pateikiamas potencialių ieškovų sąrašas;
  - d. pakeisti 441<sup>3</sup> straipsnio 2 dalies 1 punktą, atsisakant konkretaus minimalaus grupės narių skaičiaus įtvirtinimo;
  - e. papildyti CPK 441<sup>3</sup> straipsnio 3 dalį 5 punktu, apribojant grupės nario turinio individualaus pobūdžio reikalavimo grupės ieškinio byloje dydį konkrečia maksimalia suma, pavyzdžiui 500 Lt“;
  - f. pakeisti 441<sup>4</sup> straipsnio 2 dalį, numatant, kad grupės vedlys grupės ieškinio bylose gali būti valstybės ir savivaldybių institucija ar įstaiga, kuriai ši funkcija pavesta įstatymu;
  - g. pakeisti 441<sup>6</sup> straipsnio 2 ir 3 dalis, numatant, kad tiek ketinant sudaryti taikos sutartį, tiek ketinant atsisakyti grupės ieškinio reikalavimo, grupės vedlys teismui turi pateikti grupės narių daugumos rašytinius sutikimus. Be to, įtvirtinti, kad teismas, atsižvelgdamas į grupės narių interesus, nutartimi tvirtina arba netvirtina parengtą taikos sutartį ar ketinimą atsisakyti grupės ieškinio reikalavimo;
  - h. papildyti 441<sup>6</sup> straipsnį 5 dalį, nurodant, kad, jeigu teismo sprendimas nėra įvykdytas ir grupės vedlys nesikreipė dėl vykdomojo rašto išdavimo, vykdomasis raštas dėl bendro visiems grupės nariams teismo sprendimo grupės ieškinio byloje gali būti išduodamas ir grupės nariams.
  - i. papildyti 441<sup>7</sup> straipsnio 1 dalį, paaškinant grupės ieškinio priimtinumą sąlyga, kad „grupės ieškinys yra tikslingesnis, efektyvesnis ir tinkamesnis būdas išspręsti konkretų ginčą negu individualūs ieškiniai“. Numatyti, kad privalomas

- šios sąlygos kriterijus yra grupės gausa ir grupės narių savybės, reikalavimų rūšis, grupės narių individualių reikalavimų ir bendro grupės reikalavimo santykis, individualių reikalavimų suma;
- j. pakeisti 441<sup>8</sup> straipsnio 2 dalį, numatant, kad grupės vedlys pranešimą apie grupės pildymą privalo paskelbti specialiame Nacionalinės teismų administracijos administruojamame interneto tinklalapyje;
  - k. papildyti 441<sup>13</sup> straipsnį 2 dalimi ir joje įtvirtinti, kad pirmosios instancijos teismo grupės ieškinio byloje priimtas bendras visiems grupės nariams sprendimas ir prejudicinis sprendimas įsiteisėja praėjus šešiasdešimčiai dienų nuo sprendimo priėmimo.
  - l. pakeisti 441<sup>14</sup> straipsnį, nurodant, kad grupės nariai iš apeliacijos proceso pasitraukti negali, nebent, jeigu grupės ieškinio bendras reikalavimas yra dėl priteisimo;
  - m. panaikinti 441<sup>17</sup> straipsnį.
3. Siūlytina papildyti 2012 metų įstatymo projektą 2 ir 4 straipsniais, 2012 metų įstatymo projekto redakcijos 2 straipsnį laikyti atitinkamai 3, o 3 straipsnį – 5 straipsniu. Naujais straipsniais siūlytina įtvirtinti dvi taisykles: kad ieškovai grupės ieškinio bylose yra atleidžiami nuo žyminio mokesčio ir grupės ieškinio byloje apeliacinis skundas gali būti paduodamas per šešiasdešimt dienų nuo pirmosios instancijos teismo sprendimo priėmimo dienos.
  4. Siūlytina 2012 metų projekte įtvirtinti grupės ieškinio finansavimo modelį, prieš tai ištyrus ir įvertinus galimas alternatyvas, tuo pačiu išspręsti bylinėjimosi išlaidų atlyginimo klausimą.
  5. Sukurti Nacionalinės teismų administracijos administruojamą elektroninę platformą ([www.grupesieskinys.lt](http://www.grupesieskinys.lt), [www.grupesieskiniai.lt](http://www.grupesieskiniai.lt), [www.grupesgingcai.lt](http://www.grupesgingcai.lt) ar panašiai), kurioje būtų teikiama informacija apie grupės ieškinio neteisminį ir teisminį nagrinėjimą bei organizuojamos grupės ieškiniams pareikšti.
  6. Siūlytina apsvarstyti Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.130 straipsnio pakeitimo galimybę, papildant straipsnį ieškinio senaties taisykle, susijusia su ieškinio senatimi grupės ieškinio byloje.
  7. Siūlytina įpareigoti Lietuvos Respublikos Vyriausybę parengti sąrašą valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kurioms Lietuvos Respublikos Vyriausybė rekomenduoja suteikti įgaliojimus būti grupės vedliais grupės ieškinio bylose.
  8. Siūlytina įvertinti konkrečius 2012 metų įstatymo projekto nuostatų pataisymus, pateikiamus įstatymo projekto forma Rašto darbo priede Nr. 1 ir priede Nr. 2.

## IŠVADOS

1. Nors pasaulyje nėra vieningos grupės ieškinio sampratos, grupės ieškinys yra tinkama priemonė ginti pažeistas asmenų teises ir interesus Lietuvos Respublikos civilinio proceso teisėje, siejant grupės ieškinį su tinkamesniu, efektyvesniu ir tikslingesniu ginčo išnagrinėjimu negu individualiais ieškiniiais ir grupės ieškinį reglamentuojančiame įstatyme įtvirtinant piktnaudžiavimo grupės ieškiniu prevenciją bei siejant grupės ieškinį su privaloma neteismine ginčo sprendimo tvarka.
2. Pagal bendrąją taisyklę grupės ieškinys turėtų būti suprantamas kaip materialųjį teisinį suinteresuotumą bylos baigtimi turinčių asmenų ieškinys, reiškiamas dėl visiems grupės nariams bendro reikalavimo, kai grupės narius vienija teisės ir fakto bendrumas, o teismo sprendimas byloje *res judicata* galią įgyja visiems asmenims, teismo sprendimo priėmimo dieną esantiems grupės nariais. Pagal specialiąją taisyklę konkrečioms valstybės ir savivaldybių įstaigoms ir institucijoms įstatymais turėtų būti suteikta kompetencija būti grupės vedliais grupės ieškinio bylose ir jose atstovauti į grupę susijungusių asmenų interesus.

## LITERATŪROS SĄRAŠAS

### 1. Teisės aktai ir jų rengimo medžiaga

- 1) Lietuvos Respublikos Konstitucija. Valstybės žinios, 1992, Nr. 33-1014.
- 2) Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija. Valstybės žinios, 1995, Nr. 40-987.
- 3) Orhuso konvencija, ratifikuota Lietuvos Respublikoje. Valstybės žinios, 2001, Nr. 73-2572.
- 4) Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas. Valstybės žinios, 2000, Nr. 74-2262; 2002, Nr. 36-1340.
- 5) Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso pakeitimo ir papildymo įstatymas. Valstybės žinios, 2011, Nr. 85-4126.
- 6) Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas. Valstybės žinios, 1999, Nr. 30-856.
- 7) Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymas. Valstybės žinios, 1994, Nr. 94-1833.
- 8) Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. vasario 25 d. nutarimas Nr. 189 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008–2012 metų programos įgyvendinimo priemonių patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2009, Nr. 33-1268.
- 9) Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. liepos 13 d. nutarimas „Dėl Grupės ieškinio koncepcijos patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2011, Nr. 92-4386.
- 10) Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 49 straipsnio pakeitimo ir Kodekso papildymo 261<sup>1</sup> straipsniu bei XXIV<sup>1</sup> skyriumi įstatymo projektas, 2012 m. sausio 23 d.
- 11) Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. lapkričio 21 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos viešojo intereso gynimo civiliniame ir administraciniame procese įstatymo projekto Nr. XP-1963, Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymo 19 straipsnio pakeitimo ir papildymo įstatymo projekto Nr. XP-1964, Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymo 7 straipsnio papildymo įstatymo projekto Nr. XP-1965, Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 5, 37, 40, 44, 56, 103 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo projekto Nr. XP-1966, Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo 17, 32 straipsnių papildymo ir pakeitimo bei įstatymo papildymo 311 straipsniu įstatymo projekto Nr. XP-1967, Lietuvos Respublikos civilinio proceso

kodekso 5, 27, 49, 83, 274, 275, 296 straipsnių pakeitimo ir papildymo bei kodekso papildymo 961 straipsniu įstatymo projekto Nr. XP-1968 ir Lietuvos Respublikos žemės reformos įstatymo 18 straipsnio papildymo ir pakeitimo įstatymo projekto Nr. XP-1969“. Valstybės žinios, 2007, Nr. 123-5042.

- 12) *Act Relating to Mediantion and Procedure in Civil Disputes 17 June, 2005, No. 90*. In MAZDELIS, G.; RAGAUSKAS, P.; NIKARTAS, S. *Grupės ieškinio institutas ES ir EFTA šalyse narėse: Teisės instituto mokslinis tyrimas*. Vilnius. 2008.
- 13) *Group Proceedings Act 30 May, 2002*. In MAZDELIS, G.; RAGAUSKAS, P.; NIKARTAS, S. *Grupės ieškinio institutas ES ir EFTA šalyse narėse: Teisės instituto mokslinis tyrimas*. Vilnius. 2008.
- 14) *Act on Class Actions No. 444/2007*. In MAZDELIS, G.; RAGAUSKAS, P.; NIKARTAS, S. *Grupės ieškinio institutas ES ir EFTA šalyse narėse: Teisės instituto mokslinis tyrimas*. Vilnius. 2008.

## **2. Teismų sprendimai**

- 1) Konstitucinio Teismo nutarimas Dėl teismų sprendimų motyvų surašymo ir skelbimo, sprendimo už akių, taip pat dėl apeliacijos, Valstybės žinios, 2006-09-26, Nr. 102-3957, atitaisymas - 2006.11.25, Nr.: 127, atitaisymas - 2006.12.16, Nr.: 137
- 2) JAV „*Wal-Mart Stores*“, *INC v. Dukes* byla, William R. Weinstein biuro svetainė <<http://wweinsteinlaw.com/index.htm>>
- 3) JAV 1967 metų *Daar v. Yellow cab co* byla, William R. Weinstein biuro svetainė <<http://wweinsteinlaw.com/index.htm>>
- 4) JAV 1973 metų *Steinberg v. Chicago medical school* byla, William R. Weinstein biuro svetainė <<http://wweinsteinlaw.com/index.htm>>
- 5) JAV 2012-01-04 *Claudia Hughes, et al. v. WinCo Foods, et al., 5:11-cv-00644* (C. Dist. Cal., Jan. 4, 2012)
- 6) Lietuvos apeliacinio teismo 2009 m. birželio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-492/2009
- 7) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. birželio 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-397/2006.
- 8) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. liepos 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-430/2006.

- 9) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2005 m. sausio 27 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 2-66/2005.
- 10) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2006 m. rugsėjo 18 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-486/2006.
- 11) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2006 m. rugsėjo 6 d. nutartis, priimta civilinėje byloje, Nr. 3K-3-455/2006.
- 12) Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2004 m. sausio 23 d., 2005 m. lapkričio 23 d., 2008 m. liepos 25 d. nutartys, [www.lvat.lt](http://www.lvat.lt).

### 3. Specialioji literatūra:

- 1) ASOCIACIJA „INVESTOR‘S FORUM“, 2010 m. rugsėjo 22 d. raštas Teisingumo ministerijai „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl grupės ieškinio koncepcijos patvirtinimo“ projekto“.
- 2) BURBANK, S. B. The class action fairness act of 2005 in historical context: a preliminary view. *University of Pennsylvania Law Review*, vol.156, No. 6. 2006.
- 3) *Comments on the Revised Concept Paper for a Class Action Law in Lithuania*. Brussels: European Justice Forum. 2011.
- 4) *Comments on the Revised Concept Paper for a Class Action Law in Lithuania*, Brussels: European Justice Forum, 2011.
- 5) DRIUKAS, A.; VALANČIUS, V. *Civilinis procesas: teorija ir praktika*. I tomas. Vilnius: Teisinės informacijos centras. 2005.
- 6) *European Group Action: Ten Golden Rules*. Brussels: The European Consumer‘s Organization Bureau. 2008.
- 7) HODGES, Chr. Collective Redress in Europe: The New Model. *Civil Justice Quarterly*, Issue 3, 2010.
- 8) Komisijos Tarnybų darbinis dokumentas. Viešos konsultacijos. *Vieninga Europos kolektyvinių ieškinių koncepcija*. Europos Komisija, Briuselis, 2011 m. vasario 4 d.
- 9) KRIVKA, E. Grupės ieškinio problemos Lietuvos civilinio proceso teisėje. *Jurisprudencija*, 2004, t. 52(44).
- 10) KRIVKA, E. Grupės ieškiny – veiksminga teisės į teisminę gynybą įgyvendinimo priemonė. *Jurisprudencija*, 2007, Nr. 4(94).
- 11) KRIVKA, E. *Res judicata* įgyvendinimo grupės ieškiniuose problemos. *Jurisprudencija*, 2004, Nr. 53.



- 12) KRIVKA, E. Viešojo intereso apsauga naujajame Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekse. *Jurisprudencija*, 2003, t. 37(29).
- 13) KRIVKA, E. *Viešojo intereso gynimo problemos Civiliam kodekse: daktaro disertacija*. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto biblioteka. 2006.
- 14) LIETUVOS BANKŲ ASOCIACIJA, 2012 m. vasario 7 d. raštas Nr. 08/03 Teisingumo ministerijai „Dėl Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 49 straipsnio pakeitimo ir Lietuvos Respublikos civilinio kodekso papildymo 261<sup>1</sup> straipsniu bei XXVI<sup>1</sup> skyriumi įstatymo projekto“.
- 15) LIETUVOS DRAUDIŲ ASOCIACIJA, 2012 m. vasario 10 d. raštas Nr. 1-S-003 Teisingumo ministerijai „Dėl Civilinio proceso kodekso pakeitimo projekto“.
- 16) LIETUVOS PRAMONINKŲ KONFEDERACIJA, 2010 m. spalio 20 d. raštas Nr. 500 Teisingumo ministerijai „Dėl grupės ieškinio koncepcijos projekto“.
- 17) LIETUVOS RESPUBLIKOS ADVOKATŪRA, 2012 m. vasario 3 d. raštas Teisingumo ministerijai (be numerio) „Dėl LR Civilinio proceso kodekso 49 straipsnio pakeitimo ir papildymo 261<sup>1</sup> straipsniu bei XXIV<sup>1</sup> skyriumi įstatymo projekto“.
- 18) LIETUVOS VARTOTOJŲ ASOCIACIJA, LIETUVOS RESPUBLIKOS VARTOTOJŲ KONFEDERACIJA, LIETUVOS RESPUBLIKOS VARTOTOJŲ INSTITUTAS, 2012 m. vasario 15 d. raštas Teisingumo ministerijai, Reg. Nr. 6R-2184, „Dėl įstatymų projektų“
- 19) MAZDELIS, G.; RAGAUSKAS, P.; NIKARTAS, S. *Grupės ieškinio institutas ES ir EFTA šalyse narėse: Teisės instituto mokslinis tyrimas*. Vilnius. 2008.
- 20) MAZDELIS, G.; RAGAUSKAS, P.; NIKARTAS, S. *Grupės ieškinio institutas ES ir EFTA šalyse narėse: Teisės instituto mokslinis tyrimas*. Vilnius. 2008.
- 21) MIKELĖNAS, V. *Civilinis procesas*. II dalis. Vilnius: Justitia. 1997.
- 22) NEKROŠIUS, I.; NEKROŠIUS, V.; VĖLYVIS, S. *Romėnų teisė*. Vilnius: Justitia, 1999.
- 23) NEKROŠIUS, V.; MIKELĖNAS, V.; BUBLIENĖ, D.; SIMAITIS, R., LAUŽIKAS, E. *Grupės ieškinio reguliavimo analizė ir pasiūlymai dėl šio instituto tobulinimo: taikomasis mokslinis tyrimas*. Vilnius. 2008.
- 24) SPAEY, D.; GONZALO, S.; MORIA, L. *Assessment of the economic and social impact of the policy options to empower consumers to obtain adequate redress. DG Health and consumer protection. Final Analytic Report on the Green Paper on Consumer Collective Redress*, Nr. JR125. 2009.

- 25) *The Globalisation of Class Actions: Safeguards to Curb Litigation Abuse*. USA: Institute for Legal Reform, 2008.
- 26) VAIŠVILA, A. *Teisės teorija: vadovėlis*. Vilnius. 2000.
- 27) VALANČIUS, Virgilijus *et. al. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso komentaras*. Bendrosios nuostatos. I tomas, I dalis. Vilnius: Justitia. 2004.
- 28) VALSTYBINĖ VARTOTOJŲ TEISIŲ APSAUGOS TARNYBA, 2010 m. rugsėjo 22 d. raštas Nr. 4-7461 Teisingumo ministerijai „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl grupės ieškinio koncepcijos patvirtinimo“ projekto derinimo“.

#### 4. Elektroniniai dokumentai:

- 1) 2011 m. liepos 4 d. „Derinimo pažyma dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Grupės ieškinio koncepcijos patvirtinimo“ projekto“ Nr. 10-3582-02 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-02-24]. Prieiga per internetą: <[http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc\\_l?p\\_id=95108&p\\_org=&p\\_fix=n&p\\_gov=n](http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc_l?p_id=95108&p_org=&p_fix=n&p_gov=n)> [žiūrėta 2012-02-24].
- 2) 2011 m. balandžio 6 d. Lietuvos Respublikos Seime vykusios konferencijos „Viešasis interesas ir jo gynimas“, (pranešimai: „Viešojo intereso gynimas administraciniuose teismuose“, R. Piličiauskas, „Viešojo intereso sąvoka, jos vartojimas ES valstybių ir ES teisės aktuose, viešojo intereso gynimas“, V. Punelis, „Bendrasis (viešas) interesas ir žmogaus teisės“, A. Vaišvila) medžiaga [interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-03-01]. Prieiga per internetą: <[http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5\\_show?p\\_r=7992&p\\_k=1](http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=7992&p_k=1)> [žiūrėta 2012-03-01].
- 3) 2012 m. sausio 12 d. Europos Komisijos pranešimas „Dėl vieningos Europos kolektyvinių ieškinių koncepcijos (2011/2089(INI))“, p. 5 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-02-17]. Prieiga per internetą: <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2012-0021+0+DOC+XML+V0//LT>> [žiūrėta 2012-02-17].
- 4) 2012 m. sausio 23 d. paskelbtas Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos pranešimas spaudai dėl grupės ieškinių reglamentuojančio projekto [interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-02-11]. Prieiga per internetą: <<http://www.tm.lt/naujienos/pranesimasspaudai/1730>> [žiūrėta 2012-02-11].
- 5) *Convention on acces to information, public participation in decision-making and access to justice in enviromental matters*. Aarhus, Denmark. 1998 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2011-12-09]. Prieiga per internetą:

- <<http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/pp/documents/cep43e.pdf>> [žiūrėta 2011-12-09].
- 6) Directive 98/27/EC of the European Parliament and of the Council of 19 May 1998 on injunctions for the protection of consumer's interests [interaktyvus]. [Žiūrėta 2011-12-09]. Prieiga per internetą: <[http://ec.europa.eu/consumers/policy/developments/acce\\_just/acce\\_just09\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/consumers/policy/developments/acce_just/acce_just09_en.pdf)> [žiūrėta 2011-12-09].
- 7) Europos teisės departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos 2010 m. rugsėjo 24 d. raštas Teisingumo ministerijai Nr. 21R-855 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl grupės ieškinio koncepcijos patvirtinimo“ atitikties Europos Sąjungos teisei“ [interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-03-01]. Prieiga per internetą: <[http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc\\_l?p\\_id=54813&p\\_org=&p\\_fix=n&p\\_gov=n](http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc_l?p_id=54813&p_org=&p_fix=n&p_gov=n)> [žiūrėta 2012-03-01].
- 8) *Federal Rules of Civil Procedure, February 1, 2010, p. 150* [interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-01-09]. Prieiga per internetą: <[http://judicial-discipline-reform.org/docs/FedR\\_CivP\\_1dec9.pdf](http://judicial-discipline-reform.org/docs/FedR_CivP_1dec9.pdf)> [žiūrėta 2012-01-09].
- 9) *Green paper On Consumer Collective Redress*. Brussels: Commission of the European Communities 27.11.2008, COM(2008) 794 final [interaktyvus]. [Žiūrėta 2011-11-11]. Prieiga per internetą: <[http://ec.europa.eu/consumers/redress\\_cons/greenpaper\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/consumers/redress_cons/greenpaper_en.pdf)> [žiūrėta 2011-11-11].
- 10) Įstatymų projektų Reg. Nr. XP-1963- XP-1969 aiškinamasis raštas [interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-01-26]. Prieiga per internetą: <[http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc\\_l?p\\_id=289609](http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=289609)> [žiūrėta 2012-01-26].
- 11) Jungtinių Amerikos Valstijų Federalinės civilinio proceso taisyklės, 23 taisyklė [interaktyvus]. [Žiūrėta 2011-12-28]. Prieiga per internetą: <[http://www.law.cornell.edu/rules/frcp/rule\\_23](http://www.law.cornell.edu/rules/frcp/rule_23)> [žiūrėta 2011-12-28].
- 12) Konferencijos „Grupės ieškiniai ir vartotojų teisių pažeidimų alternatyvūs gynimo būdai“ medžiaga [interaktyvus]. [Žiūrėta 2011-12-20]. Prieiga per internetą: <<http://www.tm.lt/renginys/82>> [žiūrėta 2011-12-20];
- 13) Konferencijos „Konkurencijos pažeidimais daroma žala ir jos atlyginimas“ medžiaga [interaktyvus] [Žiūrėta 2011-12-20]. Prieiga per internetą: <<http://www.tm.lt/renginys/83>> [žiūrėta 2011-12-20].

- 14) NAMAVIČIUS, Z; STAČIOKAS, S. *Viešųjų ir privačiųjų interesų derinimas – darnios civilinės visuomenės ir teisinės valstybės principas*. 2002 m. birželio 26–29 d. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo ir Lenkijos Respublikos Konstitucinio Tribunolo septintosios konferencijos medžiaga, p. 8 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-02-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.lrkt.lt/PKonferencijose/15.pdf>> [žiūrėta 2012-02-15].
- 15) *Proposal for a DIRECTIVE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on alternative dispute resolution for consumer disputes and amending Regulation (EC) No 2006/2004 and Directive 2009/22/EC (Directive on consumer ADR)* [interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-01-06]. Prieiga per internetą: <[http://ec.europa.eu/consumers/redress\\_cons/docs/directive\\_adr\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/consumers/redress_cons/docs/directive_adr_en.pdf)> [žiūrėta 2012-01-06].
- 16) *Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on online dispute resolution for consumer disputes (Regulation on consumer ODR)* [interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-01-06]. Prieiga per internetą: <[http://ec.europa.eu/consumers/redress\\_cons/docs/odr\\_regulation\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/consumers/redress_cons/docs/odr_regulation_en.pdf)> [žiūrėta 2012-01-06].
- 17) Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos 2012 m. vasario 7 d. raštas Nr. (4.2-11)-3-716 „Dėl įstatymo projekto“ [interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-02-24]. Prieiga per internetą: <[http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc\\_l?p\\_id=126564&p\\_org=&p\\_fix=n&p\\_gov=n](http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc_l?p_id=126564&p_org=&p_fix=n&p_gov=n)> [žiūrėta 2012-02-24].
- 18) *White paper on Damages actions for breach of the EC antitrust rules*. Brussels: Commission of the European Communities 2.4.2008, COM(2008) 165 final [interaktyvus]. [Žiūrėta 2011-11-10]. Prieiga per internetą: <[http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/files\\_white\\_paper/whitepaper\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/files_white_paper/whitepaper_en.pdf)> [žiūrėta 2011-11-10].
- 19) Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 49 straipsnio pakeitimo ir Kodekso papildymo 261<sup>1</sup> straipsniu bei XXIV<sup>1</sup> skyriumi įstatymo projekto aiškinamasis raštas Nr. 12-231-01, 2012 m. sausio 23 d. paskelbtas Lietuvos Respublikos Seimo teisės aktų projektų paieškos duomenų bazėje [interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-01-28]. <[http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc\\_l?p\\_id=124545&p\\_query=&p\\_tr2=&p\\_org=&p\\_fix=n&p\\_gov=n](http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc_l?p_id=124545&p_query=&p_tr2=&p_org=&p_fix=n&p_gov=n)> [žiūrėta 2012-01-28].

- 20) William R. Weinstein biuro svetainė [interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-01-03]. Prieiga per internetą: <<http://wweinsteinlaw.com/index.htm>> [žiūrėta 2012-01-03].
- 21) Europos Komisijos oficiali svetainė [interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-01-06]. Prieiga per internetą: <[http://ec.europa.eu/lietuva/ziniasklaidai/29112011\\_vartotoju\\_gincai\\_duk\\_lt.htm](http://ec.europa.eu/lietuva/ziniasklaidai/29112011_vartotoju_gincai_duk_lt.htm)> [žiūrėta 2012-01-06]. Lietuvos Respublikos Seimo dokumentų paieškos sistema [interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-02-01]. Prieiga per internetą: <[http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5\\_ivairus.kodeksai](http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_ivairus.kodeksai)> [žiūrėta 2012-02-01].
- 22) Lietuvos bankų asociacijos 2010 m. rugsėjo 21 d. raštas Teisingumo ministerijai „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo Dėl grupės ieškinio koncepcijos patvirtinimo projekto“, Nr. 08/19. In 2011 m. liepos 4 d. „Derinimo pažyma dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl grupės ieškinio koncepcijos patvirtinimo“ projekto“, Nr. 10-3582-02 [interaktyvus]. [Žiūrėta [interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-01-03].]. Prieiga per internetą: <[http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc\\_l?p\\_id=95108&p\\_org=&p\\_fix=n&p\\_gov=n](http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc_l?p_id=95108&p_org=&p_fix=n&p_gov=n)> [žiūrėta 2012-01-03]] .
- 23) UAB „Vilmorus“ 2010 m. atlikta reprezentatyvi gyventojų apklausa (N=1057) [interaktyvus]. [Žiūrėta 2012-02-10]. Prieiga per internetą: <<http://www.infolex.lt/portal/viewphoto.asp?strid=37871&eilnr=2>> [žiūrėta 2012-02-10].

## SANTRAUKA

Magistro darbas

„Grupės ieškinys. Teisinio reglamentavimo koncepcija civiliniame procese“

Rašto darbas yra skirtas grupės ieškinio instituto teisei analizei, siekiant įvertinti grupės ieškinio reglamentavimo galimybes Lietuvos Respublikoje. Pagrindinis Rašto darbo tikslas yra suformuluoti konkrečius pasiūlymus Lietuvos Respublikos įstatymų leidėjui dėl grupės ieškinio reglamentavimo Lietuvos Respublikos civilinio proceso teisėje.

Rašto darbo pirmojoje dalyje išanalizuojami skirtingi grupės ieškinio modeliai, įtvirtinti įvairiose jurisdikcijose: JAV (įtvirtintas klasikinis grupės ieškinio modelis), Švedijoje, Suomijoje ir Norvegijoje (tai Lietuvos Respublikai artimos jurisdikcijos, kuriose įtvirtinti grupės ieškinio modeliai, pasižymintys tiek Kontinentinės, tiek Bendrosios teisės sistemos bruožais). Taip pat tiriamos ir vertinamos Europos Sąjungos institucijų iniciatyvos reglamentuoti kolektyvinius teisių gynimo būdus. Šioje Rašto darbo dalyje padaroma išvada, kad, nors grupės ieškinio samprata įvairiose valstybėse yra skirtinga, ieškinio sąvoka turėtų būti formuluojama atsižvelgiant į grupės ieškinio tikslą (ginti tam tikros grupės teises ir interesus), naudos gavėjų ratą (grupės narius), individualių asmenų teisę reikšti ieškinį, teismo priimto sprendimo *res judicata* galią grupės nariams ir teismo proceso efektyvumą bei grupės ieškinio tikslingumą, įvertinant individualaus ieškinio pareiškimo galimybes.

Antrojoje Rašto darbo dalyje išanalizuojamos ir įvertinamos grupės ieškinio reglamentavimo iniciatyvos Lietuvos Respublikoje. Šioje Rašto darbo dalyje padaroma išvada, kad 2006 metų grupės ieškinio reglamentavimo iniciatyva yra netinkama Lietuvos Respublikos jurisdikcijai visų pirma dėl to, kad 2006 metų įstatymo projekte grupės ieškinys yra siejamas išimtinai su viešojo intereso gynimu, grupės ieškinio institutui taikomos procesinio bendrininkavimo normos, o reikalavimų, kuriuos galima pareikšti grupės ieškiniu, apimtis yra per siaura – galimi tik reikalavimai dėl pripažinimo ir dėl teisinių santykių modifikavimo. Tuo tarpu, 2012 metų grupės ieškinio reglamentavimo iniciatyva vertinama itin palankiai visų pirma dėl 2012 metų įstatymo projekte nustatytos dalyvavimo (angl. *opt-in*) grupės ieškinio sistemos, subjektų rato – grupės narių aiškaus apibrėžimo, *res judicata* principo sampratos (teismo sprendimas galioja visiems teismo sprendime nurodytiems asmenims), galybės grupės ieškinais reikšti įvairius reikalavimus (taip pat ir reikalavimus dėl priteisimo).

Trečiojoje Rašto darbo dalyje pateikiami konkretūs pasiūlymai įstatymų leidėjui dėl grupės ieškinio reglamentavimo Lietuvos Respublikos civilinio proceso teisėje. Įstatymų leidėjui siūloma pritarti 2012 metų įstatymo projektui, atitinkamai pakoreguojant tam tikras jo nuostatas: aiškiau reglamentuoti neteisminę ginčo sprendimo tvarką, aiškiau apibrėžti grupės ieškinio tinkamumo, tikslingumo, efektyvumo kriterijū, nustatyti grupės ieškinio sričių pavyzdinį sąrašą, įtvirtinti, kad pagal bendrąją taisyklę grupės vedlys turi turėti materialųjį teisinį suinteresuotumą bylos baigtimi, o pagal specialiąją – grupės vedliu gali būti įstatymu patvirtintos valstybės ir savivaldybių institucijos ar įstaigos, nustatyti, kad pagal bendrąją taisyklę grupės sertifikavimas reiškia tos pačios sudėties grupės dalyvavimą tiek pirmosios instancijos, tiek apeliacinės ar kasacinės instancijos procesuose, o pasitraukimas iš apeliacinio proceso galimas tik jeigu bendras grupės reikalavimas yra reikalavimas dėl priteisimo. Pasiūlymai įstatymų leidėjui yra suformuluoti įstatymo projekto forma Rašto darbo priede Nr. 1 ir Rašto darbo priede Nr. 2.

Rašto darbo pabaigoje yra padaroma išvada, kad grupės ieškinys yra tinkama priemonė ginti grupių pažeistas teises ir interesus Lietuvos Respublikos civilinio proceso teisėje.

## SUMMARY

### Master's final paper

„The Class Action. The Concept of Legal Regulation in the Civil Procedure“

Master's final paper is devoted to research an institute of class action, aiming to explore the possibilities of class action regulation in Lithuania. The main goal of this Final paper is to present the options of class action regulation in the civil procedure to a legislator of Republic of Lithuania.

The author of the Final paper analyses different models of class action in the first part of Final paper. The research is based on different jurisdictions, such as the USA (traditional class action), Sweden, Finland and Norway (law systems close to the Republic of Lithuania and these systems have class action regulation). Also, the research contains initiatives of the regulation of collective actions in the institutions of the European Union. The author leads to the findings that class action regulation in different countries differs a lot. Anyway, it is possible to formulate a class action definition according to goal of class action (defend the rights of the members of a group), individual right to claim, *res judicata* of a judgment, and efficiency, expediency and eligibility of a group claim.

The author of the Final paper analyses and qualifies the initiatives of class action regulation in the Republic of Lithuania. The authors leads to the findings that the legislator's initiative of the year 2006 is not adaptive to Lithuanian civil procedure. That is why because The law draft of 2006 retains an overwhelming connection between group action and public interest. Also, to the procedures of class action The law draft of 2006 proposed to use process abetting and there is no consolidated possibility to claim for damages. However, the legislator's initiative of the year 2012 is valued in a very positive way. That is why because The law draft of 2012 is based on the opt-in system, it provides a clear definition of a group, the claims for damages are possible and *res judicata* of a judgment is based on all the members of the group.

Final, in the third part of Final paper the author proposes to adopt the institute of a class action in Lithuanian civil procedure, accepting The law draft of 2012. However, the author proposes several improvements to The law draft of 2012, which are to make a non-judicial proceeding more attractive and clear, to improve a process of appeal and the role of the group leader. In addition, there is a need to identify the arias there class action is needed most and make sure that all the weak groups of a society will



have a chance to claim. In addition, there is a need to adopt safeguards to The law draft of 2012. The attachments number one and number two present the preliminary law draft of the proposal of class action regulation in the civil procedure of the Republic of Lithuania.

In the end of the Final paper the author leads to a conclusion that class action is an appropriate implement to protect the rights of the classes and to get a redress in the civil procedure of the Republic of Lithuania.

## SIŪLOMO PROJEKTO PALYGINIMAS SU 2012 M. SAUSIO 23 D. PROJEKTU

(Paryškintu šriftu pažymėti įstatymo projekto pavadinimas, skyriaus pavadinimas, straipsnių pavadinimai ir Rašto darbu siūlomi pakeitimai)

**Projekto  
lyginamasis variantas**

### LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO PROCESO KODEKSO 49, 83, 307 STRAIPSNIO PAKEITIMO IR KODEKSO PAPILDYMO 261<sup>1</sup> STRAIPSNIU BEI XXIV<sup>1</sup> SKYRIUMI ĮSTATYMAS

2012 m.

d. Nr.

Vilnius

(Žin., 2002, Nr. 36-1340; 2011, Nr. 85-4126)

**1 straipsnis. 49 straipsnio 6 dalies pripažinimas netekusia galios**  
49 straipsnio 6 dalį pripažinti netekusia galios.

**2 straipsnis. 83 straipsnio 1 dalies papildymas 1)<sup>1</sup> punktu**  
Papildyti 83 straipsnio 1 dalį 1)<sup>1</sup> punktu ir šį punktą išdėstyti taip:  
„1)<sup>1</sup> ieškovai – grupės ieškinio byloje;“

**3 straipsnis ~~2~~ straipsnis. Kodekso papildymas 261<sup>1</sup> straipsniu**  
Papildyti Kodeksą 261<sup>1</sup> straipsniu ir jį išdėstyti taip:

„**261<sup>1</sup> straipsnis. Prejudicinis sprendimas grupės ieškinio byloje**

1. Jeigu grupės ieškinyje yra reiškiami individualaus pobūdžio grupės narių reikalavimai, grupės ieškinio bylą nagrinėjantis teismas priima visiems grupės nariams privalomą prejudicinį sprendimą dėl grupės narius vienijančių faktinių aplinkybių grupės ieškinio byloje.

2. Remdamasis priimtu prejudiciniu sprendimu grupės ieškinio byloje, teismas išsprendžia kiekvieno grupės nario individualaus pobūdžio reikalavimus ir priima individualius sprendimus kiekvienam grupės nariui.“

**4 straipsnis. 307 straipsnio 1 dalies papildymas**

307 straipsnio 1 dalyje po žodžio „dienos“ įrašyti žodžius „,o grupės ieškinio byloje – per šešiasdešimt dienų nuo pirmosios instancijos teismo sprendimo priėmimo dienos“ ir šią dalį išdėstyti taip:

„1. Apeliacinis skundas gali būti paduotas per trisdešimt dienų nuo pirmosios instancijos teismo sprendimo priėmimo dienos, **o grupės ieškinio byloje – per šešiasdešimt dienų nuo pirmosios instancijos teismo sprendimo priėmimo dienos.**“

**5 straipsnis ~~3~~ straipsnis. Kodekso papildymas XXIV<sup>1</sup> skyriumi**

Papildyti Kodeksą XXIV<sup>1</sup> skyriumi ir jį išdėstyti taip:

## „XXIV<sup>1</sup> SKYRIUS BYLŲ DĖL GRUPĖS IEŠKINIO NAGRINĖJIMO YPATUMAI

### **441<sup>1</sup> straipsnis. Bendrosios nuostatos**

1. Grupės ieškinio bylas teismas nagrinėja pagal šiame skyriuje nustatytas taisykles. Šiame Kodekse ar kituose įstatymuose nustatytos bendrosios bylų nagrinėjimo taisyklės byloms dėl grupės ieškinio taikomos tiek, kiek grupės ieškinio nagrinėjimo taisyklių nenustato šis skyrius.

2. Šiame skyriuje nustatyta tvarka nagrinėjami ginčai, kai ieškinys grindžiamas tapačiomis arba panašiomis faktinėmis aplinkybėmis ir juo siekiama vienodu teisinės gynybos būdu apginti į grupę susijungusių fizinių ar juridinių asmenų, kurie pareiškė ieškinį, tapačias ar panašaus pobūdžio materialines teises ar įstatymo saugomus interesus.

3. Bylos pagal grupės ieškinį vedamos privalomai dalyvaujant advokatui.

4. Šiame skyriuje nurodytas bylas kaip pirmosios instancijos teismas nagrinėja apygardos teismas.

5. Skaičiuojant ieškinio senaties terminus laikoma, kad grupės narių reikalavimai, nepriklausomai nuo to, kada jie prisijungė prie grupės, buvo pateikti, kai buvo pareikštas grupės ieškinys, išskyrus atvejus, kai grupės nario reikalavimams pareikšti ieškinio senaties terminas jau buvo suėjęs prieš jam prisijungiant prie grupės.

**6. Grupės ieškinį galima pareikšti dėl vartotojų teisės, aplinkos apsaugos teisės, darbo teisės, konkurencijos teisės pažeidimų ir kitose srityse.**

### **441<sup>2</sup> straipsnis. Ginčo išankstinė nagrinėjimo ne teisme tvarka**

1. Grupės ~~atstovas~~ **vedlys** apie grupės ketinimą kreiptis į teismą dėl grupės ieškinio bylos iškėlimo turi pranešti **preliminariam** atsakovui išsiųsdamas jam rašytinę pretenziją, **pridedamas preliminarios grupės narių sąrašą**. Pretenzijoje apibūdinama grupė ir jos reikalavimai ir nurodoma, kad **preliminarus atsakovas į šią pretenziją turi atsakyti raštu išdėstydamas savo poziciją per grupės vedlio nustatytą ne trumpesnę kaip keturiolikos dienų terminą**. Jei per nustatytą terminą atsakymas į pretenziją negaunamas, grupės vedlys apie tai paskelbia specialiame Nacionalinės teismų administracijos administruojamame interneto tinklalapyje. Tokiu atveju laikoma, kad preliminarus atsakovas pretenzijos nepatenkino ir grupė gali kreiptis į teismą, pareikšdama grupės ieškinį.

2. Jei grupės vedlys gauna preliminarus atsakovo atsakymą į pareikštą pretenziją, grupės vedlys ši atsakymą patalpina specialiame Nacionalinės teismų administracijos administruojamame interneto tinklalapyje. Jeigu grupės narių atsakymas netenkina, grupės vedlys preliminarium atsakovui išsiunčia antrą rašytinę pretenziją ir ~~įspėja, ir išspėjama~~, kad, jeigu **antroje pretenzijoje nurodyti grupės reikalavimai** jie nebus įvykdyti per šioje pretenzijoje nurodytą laikotarpį, grupės nariai gali kreiptis į teismą ir pareikšti grupės ieškinį. **Antroje pretenzijoje reikalavimams** ~~Reikalavimams~~ įvykdyti grupės ~~atstovas~~ **vedlys** nustato ne trumpesnę kaip ~~dvidešimties~~ **30 dienų terminą** laikotarpį. Jei per nustatytą terminą ~~laiką~~ atsakymas į antrą pretenziją negaunamas, grupės vedlys apie tai paskelbia specialiame Nacionalinės teismų administracijos administruojamame interneto tinklalapyje. Tokiu atveju laikoma, kad preliminarus atsakovas jos nepatenkino ir grupė gali kreiptis į teismą, pareikšdama grupės ieškinį.

3. Jei grupės vedlys gauna preliminarus atsakovo atsakymą į pareikštą pretenziją, grupės vedlys ši atsakymą patalpina specialiame Nacionalinės teismų administracijos administruojamame interneto tinklalapyje. Jeigu grupės narių atsakymas netenkina, grupė gali kreiptis į teismą pareikšdama grupės ieškinį.

~~4. Jeigu Reikalavimai dėl šio straipsnio 1 dalyje numatytos išankstinės ginčo sprendimo tvarkos netaikomi, jeigu pagal kitus įstatymus teisės aktus grupės ieškiniu reikiamiems reikalavimams nustatyta kitokia privaloma ginčo išankstinė nagrinėjimo ne teisme tvarka arba grupė pasinaudojo kitais neprivalomais ginčo nagrinėjimo ne teisme būdais, apie neteisminės ginčo sprendimo tvarkos eigą ir įgyvendinimą grupės vedlys turi pranešti specialiaame Nacionalinės teismų administracijos administruojamame interneto tinklalapyje.~~

5. Pirmos ir antros pretenzijos pareiškimo formą tvirtina teisingumo ministras.

#### 441<sup>3</sup> straipsnis. Grupės ieškinio pareiškimo prielaidos ir sąlygos

1. Grupės ieškinys gali būti nagrinėjamas šiame skirsnyje nustatyta tvarka, jeigu teismas nustato, kad:

1) pareiškta ieškinys dėl ginčo, atitinkančio šio Kodekso 441<sup>1</sup> straipsnio 2 dalyje nurodytas aplinkybes;

2) grupės ieškinys yra tikslingesnis, efektyvesnis ir tinkamesnis būdas išspręsti konkretų ginčą negu individualūs ieškiniai;

3) buvo laikytasi šio Kodekso 441<sup>2</sup> straipsnyje numatytos ginčo išankstinio nagrinėjimo ne teisme tvarkos;

4) grupės nariams atstovauja narius veda tinkamas atstovas vedlys.

2. Be bendrųjų šiame Kodekse įtvirtintų ieškinio pareiškimo sąlygų, grupės ieškinys turi atitikti šias specialiąsias sąlygas:

1) reikalavimą pareiškia **skaitlinga ne mažiau kaip 20** fizinių ir (arba) juridinių asmenų, raštu išreiškusių savo valią būti grupės nariu ir pateikti ieškinį teismui, **grupė**. Pavyzdinę šio pareiškimo formą tvirtina teisingumo ministras;

2) grupės nariams atstovauja advokatas.

3. Atsižvelgiant į ieškinio pobūdį, be šio Kodekso 135 straipsnyje keliamų reikalavimų, ieškinyje turi būti nurodyta:

1) prašymas nagrinėti ieškinį pagal grupės ieškinio procesines taisykles;

2) pagrindimas, kodėl reikalavimus tikslingiausia nagrinėti pagal grupės ieškinio procesines taisykles;

3) grupės, su kuria susijęs grupės ieškinys, apibūdinimas;

4) aplinkybės, kurios yra tapačios ar panašios visiems grupės nariams;

5) individualaus pobūdžio grupės narių reikalavimai (jei tokie reikiami), aplinkybės, kurios gali būti svarbios vertinant šiuos reikalavimus, ir įrodymai (jei tokių yra), pagrindžiantys minėtus reikalavimus ir aplinkybes. **Grupės nario turtinis individualaus pobūdžio reikalavimas grupės ieškinio byloje negali būti didesnis negu 500 Lt;**

6) grupės atstovo vedlio ir grupės advokato parašai.

4. Ieškinio prieduose turi būti pateikta:

1) grupės narių sąrašas, kuriame nurodyta: kiekvieno grupės nario vardas ir pavardė (pavadinimas), gyvenamoji vieta (buveinė), asmens kodas (juridinio asmens kodas), kiti kontaktiniai duomenys (adresas korespondencijai, telefonas, **elektroninis paštas** ir kt.); kartu su grupės narių sąrašu pateikiami šio straipsnio 2 dalies 1 punkte nurodyti grupės narių pareiškimai;

2) teisinių paslaugų teikimo sutartis (jos išrašas), sudaryta grupės vedlio atstovo ir grupei atstovaujančio advokato;

3) pranešimas, kurį grupės atstovas vedlys ketina platinti, siekdamas per teismo nustatytą terminą papildyti grupę. Pranešime turi būti nurodytas grupės atstovas vedlys, jo vardas ir pavardė (pavadinimas), kontaktiniai duomenys (adresas korespondencijai, telefonas, **elektroninis paštas** ir kt.), pateiktas grupės apibūdinimas, nurodytas atsakovas, ieškinio pagrindas ir ieškinyje keliami reikalavimai, informacija, kad asmenys, norintys tapti grupės nariais, gali kreiptis į grupės atstovą vedlį per teismo nustatytą terminą, taip

pat tvarka, pagal kurią grupės nariams teikiama informacija ir pagrindinė informacija apie grupės ieškinio nagrinėjimo procesinius ypatumus. Pavyzdinę pranešimo formą tvirtina teisingumo ministras;

4) šio Kodekso 441<sup>2</sup> straipsnyje nurodytos rašytinės pretenzijos, išsiųstos atsakovui, kopija.

#### **441<sup>4</sup> straipsnis. Grupės atstovo vedlio procesinė padėtis, teisės ir pareigos**

1. Grupės atstovas vedlys yra grupės narys, išskyrus šio straipsnio 2 dalyje numatytą atvejį, pareiškiantis reikalavimą byloje ir suinteresuotas bylos baigtimi, kuris grupės narių vardu pasirašo ieškinį ir kartu su grupės advokatu veda grupės ieškinio bylą, **siekdamas apginti atstovaudamas visų grupės narių interesams interesus.**

~~2. Grupės atstove gali būti asociacija, veikianti ne mažiau kaip vienus metus, kai grupės ieškiniu reiškiami reikalavimai kyla iš teisinių santykių, tiesiogiai susijusių su asociacijos veiklos tikslu ir sritimi, ir kai ne mažiau kaip 10 grupės narių yra asociacijos nariai. Grupės nariais gali būti ne tik asociacijos nariai, o nagrinėjant bylą asociacija atstovauja visų grupės narių interesams. Pagal savo kompetenciją vesti grupę grupės ieškinio byloje ir grupės vedliu būti gali valstybės ar savivaldybių institucija ar įstaiga, kuriai tokia teisė suteikta įstatymu.~~

3. Grupės atstovas vedlys yra laikomas ieškovu ir turi visas ieškovo teises ir pareigas. Bylos nagrinėjimo metu grupės atstovas vedlys grupės narių vardu teikia teismui įrodymus, atsikirtimus, argumentus, reikalavimus ar skundus, naudojasi kitomis šalių procesinėmis teisėmis, nurodytomis šio Kodekso 42 straipsnyje.

4. Grupės atstovas vedlys turi visas teises ir pareigas, susijusias su bylinėjimosi išlaidų apmokėjimu. Bylinėjimosi išlaidas apmoka grupės nariai ~~atstovui~~ **vedliui** šio Kodekso 441<sup>16</sup>–~~441<sup>17</sup>~~~~441<sup>18</sup>~~ straipsniuose nustatyta tvarka.

5. Grupės atstovas vedlys privalo:

1) veikti atsižvelgdamas į grupės narių interesus;

2) priimti grupės narių turimus įrodymus ir paaiškinimus, ir, atsižvelgdamas į jų reikšmę bylai ir bylos nagrinėjimo stadiją, pateikti juos bylą nagrinėjančiam teismui;

3) visą informaciją apie individualaus pobūdžio grupės narių reikalavimus (jei tokie reiškiami), kurią ~~atstovui~~ **vedliui** atskleidė grupės nariai, ~~atsižvelgdamas į šių reikalavimų reikšmę bylai ir bylos nagrinėjimo stadiją, pateikti teismui;~~

4) bendradarbiauti su grupei (ieškovams) atstovaujančiu advokatu ir teikti jam visą turimą su bylos nagrinėjimu susijusią informaciją;

~~5) informuoti grupės narius apie bylos nagrinėjimo eigą ir byloje atliekamus procesinius veiksmus ir įtraukti grupės narius priimant sprendimus, turinčius esminės įtakos grupės ieškinio bylos nagrinėjimui. Esminę įtaką bylos nagrinėjimui turinčiais sprendimais laikytini sprendimai, nurodyti šio Kodekso 441<sup>6</sup> straipsnyje;~~

6) sudaryti grupės nariams galimybes susipažinti su duomenimis apie bylinėjimosi išlaidas (visą išlaidų sumą ir kiekvienam grupės nariui tenkančią išlaidų sumą). **Šią informaciją grupės vedlys privalo skelbti specialiaame Nacionalinės teismų administracijos administruojamame interneto tinklalapyje;**

7) informuoti grupės narius apie bylos nagrinėjimo eigą ir byloje atliekamus procesinius veiksmus. **Šią informaciją grupės vedlys privalo skelbti specialiaame Nacionalinės teismų administracijos administruojamame interneto tinklalapyje.**

~~7) vykdyti kitas šiame skyriuje ir šiame Kodekse nustatytas pareigas.~~

6. Grupės atstovas vedlys pakeičiamas teismo nutartimi, kai:

1) grupės atstovas vedlys pateikia teismui prašymą, kuriame nurodo nelaikyti jo grupės atstovu **vedliu**, ir prašo teismo paskirti grupės atstovu **vedliu** kitą grupės narį. Prašyme nurodomas asmuo, kurį siūloma skirti grupės atstovu **vedliu**, pateikiamas grupės nario sutikimas būti grupės atstovu **vedliu** ir įrodymai, kad dauguma grupės narių pritaria grupės atstovo **vedlio** kandidatūrai;

2) dauguma grupės narių pateikia prašymą teismui pakeisti grupės ~~atstovą~~ **vedlį**. Prašyme turi būti nurodytas asmuo, kurį grupės nariai pageidauja skirti nauju grupės ~~atstovu~~ **vedliu**. Prašymą turi pasirašyti jį pateikiantys grupės nariai, kartu su prašymu turi būti pateiktas rašytinis asmens, kurį siūloma skirti grupės ~~atstovu~~ **vedliu**, sutikimas būti grupės ~~atstovu~~ **vedliu**;

3) šio Kodekso 441<sup>14</sup> straipsnio 2 dalyje nurodytu atveju, kai naujasis grupės ~~atstovas~~ **vedlys** pateikia daugumos grupės narių rašytinius sutikimus dėl jo paskyrimo grupės ~~atstovu~~ **vedliu** apeliaciniame procese.

7. Teismas šio straipsnio 6 dalyje nurodytą nutartį viešai paskelbia specialiame **Nacionalinės teismų administracijos administruojamame** interneto tinklalapyje. Ši nutartis neskundžiama.

8. Kai vadovaujantis šio straipsnio 6 dalimi grupės ~~atstovas~~ **vedlys** pakeičiamas, grupės nariams ir naujai paskirtam grupės ~~atstovui~~ **vedliui** iki jo paskyrimo atlikti procesiniai veiksmai yra privalomi tiek, kiek jie buvo privalomi grupės nariams ir buvusiam grupės ~~atstovui~~ **vedliui**. Grupės ~~atstovė~~ **vedlio** pakeitimas nereiškia grupės santykių su grupės advokatu pasibaigimo.

9. Jei grupės nariai nesutaria dėl naujo grupės ~~atstovė~~ **vedlio** paskyrimo arba grupė dėl kitų priežasčių lieka be grupės ~~atstovė~~ **vedlio**, teismas specialiame interneto tinklalapyje viešai paskelbia, kad grupė nebeturi ~~atstovė~~ **vedlio** ir nustato ne trumpesnę nei **30 trisdešimties** dienų terminą, per kurį teismui turi būti pateiktas grupės nario prašymas būti grupės ~~atstovu~~ **vedliu** ir įrodymai, kad grupės narių dauguma pritaria naujo ~~atstovė~~ **vedlio** kandidatūrai. Jeigu per teismo nustatytą terminą grupės nario prašymas būti grupės ~~atstovu~~ **vedliu** nepateikiamas, teismas grupės ieškinį palieka nenagrinėtą.

#### **441<sup>5</sup> straipsnis. Grupės narių procesinė padėtis, teisės ir pareigos**

1. Visi grupės nariai laikomi ieškovais. Turimas procesines teises ir pareigas, išskyrus šiame skyriuje nurodytas teises ir pareigas, grupės nariai įgyvendina per grupės ~~atstovą~~ **vedlį**. Grupės nariai grupės ieškinio byloje kiekvienas atskirai negali savarankiškai vesti bylos ir veikti savo vardu.

2. Grupės narys laikomas prisijungusiu prie grupės, kai parašomas pareiškimas, nurodytas šio Kodekso 441<sup>3</sup> straipsnio 2 dalies 1 punkte.

3. Kiekvienas grupės narys gali raštu informuoti teismą, kad pasitraukia iš grupės ir grupės ieškinio. Šia teise jis gali pasinaudoti iki laiko, kai teismas priima šio Kodekso 441<sup>8</sup> straipsnio 5 dalyje nurodytą nutartį, išskyrus šio Kodekso 441<sup>6</sup> straipsnio 3 ir 4 dalyse nurodytus atvejus. Pasitraukimas iš grupės ieškinio neužkerta kelio pasitraukusiam grupės nariui reikšti individualų ieškinį tuo pačiu pagrindu ir dėl to paties dalyko.

4. Kai grupės ieškiniu pareiškiami ir individualūs grupės narių reikalavimai, kiekvienas grupės narys, išreikšdamas valią būti grupės nariu ir pateikti **grupės** ieškinį teismui, privalo informuoti grupės ~~atstovą~~ **vedlį** apie turimą individualų reikalavimą ir pateikti jį pagrindžiančius įrodymus.

5. Grupės narys individualiai gali kreiptis dėl priverstinio pagal jo reikalavimą priimto individualaus pobūdžio teismo sprendimo grupės ieškinio byloje vykdymo.

#### **441<sup>6</sup> straipsnis. Grupės procesinės teisės ir pareigos**

1. Grupės narių **absoliučiosios** daugumos pritarimu grupė turi teisę pakeisti grupės ieškinio pagrindą arba dalyką, taip pat padidinti ar sumažinti bendrus grupės ieškinio reikalavimus iki laiko, kai teismas priima šio Kodekso 441<sup>8</sup> straipsnio 5 dalyje nurodytą nutartį. Nurodytus procesinius veiksmus atlieka grupės ~~atstovas~~ **vedlys**, kartu teismui pateikdamas rašytinius grupės narių **absoliučiosios** daugumos sutikimus.

2. Grupė **absoliučiosios** daugumos grupės narių pritarimu gali pasinaudoti teise atsiimti grupės ieškinį iki laiko, kai teismas priima šio Kodekso 441<sup>8</sup> straipsnio 5 dalyje nurodytą nutartį, arba vėliau, bet tik turėdama atsakovo sutikimą. Nurodytus procesinius

veiksmus atlieka grupės atstovas vedlys, kartu teismui pateikdamas rašytinius grupės narių **absoliučiosios** daugumos sutikimus.

~~3. Grupė gali sudaryti taikos sutartį su atsakovu. Grupės atstovas informuoja grupės narius apie tokį ketinimą, prideda parengtos taikos sutarties kopiją ir nurodo, kad grupės nariai per dvi savaites nuo informavimo dienos gali pasinaudoti šio Kodekso 441<sup>5</sup> straipsnio 3 dalyje numatyta teise ir pasitraukti iš grupės. Pranešime turi būti nurodyta, kad grupės nariui nepasinaudojus šio Kodekso 441<sup>5</sup> straipsnio 3 dalyje numatyta teise ir teismui patvirtinus taikos sutartį, byla bus nutraukta ir grupės narys nebegalės reikšti ieškinio tuo pačiu pagrindu ir dėl to paties dalyko. Sudaryta taikos sutartis yra privaloma grupės nariams, nepasinaudojusiems šio Kodekso 441<sup>5</sup> straipsnio 3 dalyje numatyta teise.~~

**3. Grupė gali sudaryti taikos sutartį su atsakovu. Grupės vedlys informuoja grupės narius apie tokį ketinimą, prideda parengtos taikos sutarties kopiją, nurodo, kad teismui patvirtinus taikos sutartį, byla bus nutraukta ir grupės nariai nebegalės reikšti ieškinį tuo pačiu pagrindu ir dėl to paties dalyko. Grupės vedlys paskelbia visą šią informaciją specialiame Nacionalinės teismų administracijos administruojamame internetiniame tinklalapyje. Pranešime taip pat turi būti nurodyta, kad taikos sutartis bus sudaryta, jeigu taikos sutarčiai pritaris absoliuti dauguma grupės narių ir taikos sutartį patvirtins teismas. Kiekvienas grupės narys, pritariantis šios taikos sutarties sudarymui, išreiškia savo pritarimą raštu, užpildydamas specialią formą, kurią tvirtina teisingumo ministras. Grupės vedlys pateikia teismui taikos sutarties kopiją ir absoliučios daugumos grupės narių užpildytas specialias formas, kuriomis grupės nariai išreiškia pritarimą šiai taikos sutarčiai. Teismas netvirtina taikos sutarties, jeigu šiai taikos sutarčiai pritaria mažiau negu absoliuti dauguma grupės narių arba taikos sutartis prieštarauja grupės narių interesams. Teismas, prieš patvirtindamas taikos sutartį, ją paskelbia specialiame Nacionalinės teismų administracijos administruojamame internetiniame tinklalapyje ir nustato keturiolikos dienų terminą, per kurį grupės nariai, nepritariantys taikos sutarčiai, gali pasinaudoti šio Kodekso 441<sup>5</sup> straipsnio 3 dalyje nustatyta teise ir pasitraukti iš grupės. Praėjus šiam terminui teismas patvirtina taikos sutartį, kuri yra privaloma grupės nariams, nepasinaudojusiems šio Kodekso 441<sup>5</sup> straipsnio 3 dalyje numatyta teise.**

~~4. Grupė gali atsisakyti grupės ieškinio reikalavimo. Grupės atstovas informuoja grupės narius apie tokį ketinimą, prideda paaiškinimus dėl reikalavimo atsisakymo priežasčių ir nurodo, kad grupės nariai per dvi savaites nuo informavimo dienos gali pasinaudoti šio Kodekso 441<sup>5</sup> straipsnio 3 dalyje numatyta teise ir pasitraukti iš grupės. Pranešime turi būti nurodyta, kad, grupės nariui nepasinaudojus šio Kodekso 441<sup>5</sup> straipsnio 3 dalyje numatyta teise ir teismui priėmus nutartį dėl grupės ieškinio atsisakymo, byla bus nutraukta ir grupės narys nebegalės reikšti ieškinio tuo pačiu pagrindu ir dėl to paties dalyko. Grupės ieškinio reikalavimo atsisakymas yra privalomas grupės nariams, nepasinaudojusiems šio Kodekso 441<sup>5</sup> straipsnio 3 dalyje numatyta teise.~~

**4. Grupė gali atsisakyti grupės ieškinio. Grupės vedlys informuoja grupės narius apie tokį ketinimą, prideda paaiškinimus dėl grupės ieškinio atsisakymo priežasčių, nurodo, kad teismui priėmus nutartį dėl grupės ieškinio atsisakymo, byla bus nutraukta ir grupės nariai nebegalės reikšti ieškinį tuo pačiu pagrindu ir dėl to paties dalyko. Grupės vedlys paskelbia visą šią informaciją specialiame Nacionalinės teismų administracijos administruojamame internetiniame tinklalapyje. Pranešime taip pat turi būti nurodyta, kad grupės ieškinio bus atsisakyta, jeigu tam pritaris absoliuti dauguma grupės narių ir grupės ieškinio atsakymą nutartimi patvirtins teismas. Kiekvienas grupės narys, pritariantis grupės ieškinio atsisakymui, išreiškia savo pritarimą raštu, užpildydamas specialią formą, kurią tvirtina teisingumo ministras. Grupės vedlys pateikia teismui paaiškinimus dėl grupės ieškinio atsisakymo ir absoliučios daugumos grupės narių užpildytas specialias formas,**

kuriomis grupės nariai išreiškia pritarimą dėl grupės ieškinio atsisakymo. Teismas netvirtina grupės ieškinio atsisakymo, jeigu grupės ieškinio atsisakymui pritaria mažiau negu absoliuti dauguma grupės narių arba grupės ieškinio atsisakymas prieštarauja grupės narių interesams. Teismas, prieš patvirtindamas grupės ieškinio reikalavimo atsisakymą, informaciją apie tai paskelbia specialiaame Nacionalinės teismų administracijos administruojamame internetiniame tinklalapyje ir nustato keturiolikos dienų terminą, per kurį grupės nariai, nepritariantys grupės ieškinio atsisakymui, gali pasinaudoti šio Kodekso 441<sup>5</sup> straipsnio 3 dalyje nustatyta teise ir pasitraukti iš grupės. Praėjus nustatytam terminui teismas priima nutartį dėl grupės ieškinio atsisakymo ir nutraukia grupės ieškinio bylą. Grupės ieškinio reikalavimo atsisakymas yra privalomas grupės nariams, nepasinaudojusiems šio Kodekso 441<sup>5</sup> straipsnio 3 dalyje numatyta teise.

5. Vykdomasis raštas dėl bendro visiems grupės nariams teismo sprendimo grupės ieškinio byloje išduodamas grupės atstovui vedliui. Jeigu teismo sprendimas nėra įvykdytas ir grupės vedlys nesikreipė dėl vykdomojo rašto išdavimo, vykdomasis raštas dėl bendro visiems grupės nariams teismo sprendimo grupės ieškinio byloje gali būti išduodamas bet kuriam vykdomojo rašto reikalaujančiam grupės nariui.

#### **441<sup>7</sup> straipsnis. Grupės ieškinio priėmimas**

1. Grupės atstovui vedliui pateikus grupės ieškinį, teismas nutartimi dėl grupės ieškinio priėmimo išsprendžia klausimą, ar ieškinys gali būti nagrinėjamas pagal grupės ieškinio procesines taisykles, įvertina, ar visi ieškinį pateikę asmenys gali būti laikomi grupės nariais, ar pareikšti individualūs reikalavimai yra susiję su grupės ieškinio dalyku ir pagrindu. Teismas, sprenddamas grupės atstovo vedlio tinkamumo klausimą, pagal grupės vedlio pateiktą informaciją ir kitus teismui žinomus duomenis įvertina atstovo grupės vedlio sąžiningumą, reputaciją, kompetenciją atstovauti vesti grupę grupės ieškinio procese grupei, atstovo patirtį kitose bylose dėl grupės ieškinio, jeigu tokią turi, ~~jo procesinį elgesį šiuose procesuose, atstovo vedlio finansines galimybes vesti grupės ieškinio bylą, ar nėra grupės atstovo vedlio ir grupės narių interesų konflikto.~~ Teismas, sprenddamas, ar grupės ieškinys yra tikslingesnis, efektyvesnis ir tinkamesnis būdas išspręsti konkretų ginčą negu individualūs ieškiniai, pagal grupės vedlio pateiktą informaciją ir kitus teismui žinomus duomenis įvertina apibūdintos grupės savybes, grupės ieškiniu ginamų pažeistų teisių pobūdį, grupės ieškinio reikalavimo rūšį, bendro grupės reikalavimo ir individualių grupės narių reikalavimų, jei tokie reiškiami, santykį, individualių grupės narių reikalavimų, jei tokie reiškiami, dydį, ir kitas aplinkybes. Ta pačia nutartimi teismas nustato terminą grupei papildyti ir patvirtina grupės atstovo vedlio pateiktą pranešimą dėl grupės papildymo. Ši nutartis gali būti skundžiama atskiruoju skundu.

2. Prieš priimdamas šio straipsnio 1 dalyje nurodytą nutartį, teismas šio Kodekso 142 straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka išsiunčia atsakovui ieškinio kopiją ir informuoja, kad atsakovas gali pareikšti prieštaravimus per septynias dienas nuo nutarties įteikimo dienos. Taip pat teismas informuoja atsakovą apie žinomus ieškovus, prie grupės ieškinio kopijos pridėdamas grupės narių sąrašo kopiją, ir pažymi, kad šiuo metu grupė nėra patvirtinta, todėl žinomi ne visi ieškovai.

3. Kai ieškinys neatitinka šio Kodekso 441<sup>3</sup> straipsnio 2–4 dalyse keliamų reikalavimų, ieškinio trūkumai šalinami šio Kodekso nustatyta procesinių dokumentų trūkumams pašalinti tvarka.

4. Teismas, priėmęs šio straipsnio 1 dalyje nurodytą nutartį, specialiaame Nacionalinės teismų administracijos administruojamame interneto tinklalapyje paskelbia pranešimą dėl grupės papildymo.

5. Įsiteisėjus šio straipsnio 1 dalyje nurodytai nutarčiai, grupės egzistavimas vėlesnėse grupės ieškinio bylos nagrinėjimo stadijose negali būti ginčijamas.



#### **441<sup>8</sup> straipsnis. Grupės papildymas ir tvirtinimas**

1. Teismas, atsižvelgdamas į grupės ieškinio dalyką ir pagrindą, į galimą grupės dydį ir jos narių sklaidą, šio Kodekso 441<sup>7</sup> straipsnio 1 dalyje nurodytoje nutartyje nustato nuo ~~60 iki 90~~ **trisdešimties** dienų terminą grupei papildyti. Teismas, gavęs motyvuotą grupės ~~atstovo~~ **vedlio** prašymą, gali šį terminą pratęsti, bet ne ilgiau kaip ~~30~~ **trisdešimčia** dienų.

2. Grupės ~~atstovas~~ **vedlys** šio Kodekso 441<sup>7</sup> straipsnio 1 dalyje nurodytą ir teismo nutartimi patvirtintą pranešimą dėl grupės pildymo **ne vėliau kaip per septynias dienas nuo šios nutarties priėmimo privalo paskelbti specialiaame Nacionalinės teismų administracijos administruojamame interneto tinklalapyje**, gali platinti visuomenės informavimo priemonėse ir kitais būdais.

3. Asmens teisė prisijungti prie grupės ~~ieškinio~~ ar iš jos pasitraukti per šio straipsnio 1 dalyje nurodytoje nutartyje numatytą laiką neribojama. Asmuo prisijungia prie grupės pateikdamas grupės ~~atstovui~~ **vedliui** užpildytą šio Kodekso 441<sup>3</sup> straipsnio 2 dalies 1 punkte nurodytą pareiškimą, o pasitraukia iš grupės pateikdamas teismui ir ~~atstovui~~ **grupės vedliui** rašytinį atsisakymą būti grupės nariu ir ieškovu grupės ieškinio byloje.

4. Pasibaigus šio straipsnio 1 dalyje nustatytam terminui, grupės ~~atstovas~~ **vedlys** ne vėliau kaip per ~~14 keturiolika~~ **keturiolika** kalendorinių dienų turi pateikti teismui tvirtinti patikslintą grupės narių sąrašą ir, jeigu reikia, patikslintą ieškinį. Patikslintą grupės narių sąrašo kopiją ir ieškinio kopiją teismas nedelsdamas išsiunčia atsakovui šio Kodekso 117 straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka, nurodydamas, kad atsakovas per septynias dienas nuo nutarties įteikimo dienos gali pareikšti prieštaravimus dėl patikslinto grupės narių sąrašo ir dėl patikslinto grupės ieškinio.

5. Teismas, įvertinęs atsakovo prieštaravimus, nutartimi išsprendžia klausimą, ar patikslintas ieškiny, kurį pateikė grupės ~~atstovas~~ **vedlys**, atitinka šio Kodekso 441<sup>3</sup> straipsnyje nurodytas sąlygas, taip pat, patikrinęs, ar visi ieškinį pateikę asmenys gali būti laikomi grupės nariais, patvirtina galutinį grupės narių sąrašą.

6. Šio straipsnio 5 dalyje nurodyta nutartis yra neskundžiama.

7. Kartu su šio straipsnio 5 dalyje nurodytos nutarties kopija teismas atsakovui ir tretiesiems asmenims nusiunčia pranešimą dėl atsiliepimų į pareikštą ieškinį pateikimo nutartį priėmusiam teismui. Atsakovas, pateikdamas atsiliepimą į ieškinį, kaip ieškovo duomenis nurodo grupės ~~atstovo~~ **vedlio** duomenis ir pažymi, kad atsiliepimas pateikiamas ir dėl kitų grupės narių reikalavimų.

8. Teismui priėmus šio straipsnio 5 dalyje nurodytą nutartį, asmenys, dėl svarbių priežasčių negalėję pasinaudoti teise tapti grupės nariais, turi teisę pateikti teismui motyvuotą prašymą prisijungti prie grupės. Teismas tokį prašymą gali tenkinti tik esant grupės ~~atstovo~~ **vedlio** ir atsakovo sutikimui, išskyrus šio Kodekso 441<sup>10</sup> straipsnio 1 dalyje nurodytą atvejį.

#### **441<sup>9</sup> straipsnis. Bylos nagrinėjimas**

1. Teismas žodinio proceso tvarka išnagrinėja grupės ieškiniu keliamus reikalavimus ir grupės ieškinio byloje priima bendrą visiems grupės nariams sprendimą.

2. Jeigu grupės ieškinyje reiškiami individualaus pobūdžio grupės narių reikalavimai, teismas žodinio proceso tvarka išnagrinėja grupės ieškinyje keliamus klausimus dėl grupės narius vienijančių faktinių aplinkybių ir šioje bylos dalyje priima bendrą visiems grupės nariams prejudicinį sprendimą dėl grupės narius vienijančių faktinių aplinkybių.

3. Remdamasis priimtu prejudiciniu sprendimu grupės ieškinio byloje, teismas rašytinio proceso tvarka (jeigu nemano, kad būtinas žodinis procesas) išsprendžia kiekvieno grupės nario individualaus pobūdžio reikalavimus ir priima individualius sprendimus kiekvienam grupės nariui.

#### **441<sup>10</sup> straipsnis. Grupės ieškinio ir individualių ieškinių santykis**

1. Kai iki grupės patvirtinimo pagal šio Kodekso 441<sup>8</sup> straipsnio 5 dalį buvo pareikštas tapačiomis arba panašiomis faktinėmis aplinkybėmis grindžiamas individualus ieškinys, kuriame keliami tapatūs arba panašūs reikalavimai tam pačiam atsakovui ir siekiama tuo pačiu teisinės gynybos būdu apginti materialines teises ar įstatymo saugomus interesus, ieškovas savo iniciatyva arba teismo siūlymu gali pasinaudoti šio Kodekso 139 straipsnyje numatyta teise atsiimti ieškinį ir tapti grupės nariu pagal šio Kodekso 441<sup>8</sup> straipsnyje nustatytas taisykles. Šiuo atveju, jeigu grupės ieškinį nagrinėjantis teismas patvirtina asmenį grupės sąraše, ieškovo individualus reikalavimas paliekamas nenagrinėtas teismo iniciatyva be atsakovo sutikimo.

2. Jei ieškovas nepasinaudoja savo teise atsiimti ieškinį ir tapti grupės nariu, teismas, atsižvelgdamas į bylos aplinkybes ir vadovaudamasis šio Kodekso 7 straipsnyje įtvirtintais principais, gali sustabdyti bylos pagal individualų ieškinį nagrinėjimą, kol bus priimtas sprendimas grupės ieškinio byloje.

#### **441<sup>11</sup> straipsnis. Teismo vaidmuo**

1. Teismas, be grupės ~~atstovø~~ **vedlio**, į posėdį gali kviesti ir kitus grupės narius, kai, teismo nuomone, tai yra būtina siekiant tinkamai išnagrinėti bylą.

2. Jei, teismo nuomone, advokatas netinkamai atstovauja grupės interesams teismo procese, teismas gali pasiūlyti grupės ~~atstovui~~ **vedliui** pakeisti advokatą. Tokiu atveju grupės ~~atstovas~~ **vedlys** privalo apie teismo siūlymą nedelsdamas, bet ne vėliau kaip per tris darbo dienas, informuoti grupės narius.

3. Jei, teismo nuomone, grupės ~~atstovas~~ **vedlys** netinkamai ~~atstovauja~~ **gina** grupės ~~interesams~~ **interesus**, teismas gali siūlyti grupės nariams pasinaudoti teise pakeisti grupės ~~atstovą~~ **vedlį** ir šio Kodekso 441<sup>4</sup> straipsnio 6 dalyje nustatyta tvarka paskirti kitą grupės ~~atstovą~~ **vedlį**.

4. Teismas, įvertinęs grupės narių skaičiaus sumažėjimą, turi teisę nuspręsti dėl tolesnio bylos nagrinėjimo pagal grupės ieškinio bylų nagrinėjimo procesines taisykles tikslingumo.

#### **441<sup>12</sup> straipsnis. Procesinių dokumentų įteikimas**

Teismo procesinių dokumentų įteikimas grupės ~~atstovui~~ **vedliui** ir grupei (~~ieškovams~~) atstovaujančiam advokatui vienu iš šio Kodekso 117 straipsnio 1 dalyje nurodytų būdų laikomas tinkamu procesinių dokumentų įteikimu visiems grupės nariams.

#### **441<sup>13</sup> straipsnis. Teismo sprendimo galia**

1. Teismo sprendimas yra privalomas visiems teismo sprendime nurodytiems asmenims, teismo sprendimo priėmimo metu esantiems grupės nariais.

**2. Pirmosios instancijos teismo grupės ieškinio byloje priimtas bendras visiems grupės nariams sprendimas ir prejudicinis sprendimas įsiteisėja praėjus šešiasdešimčiai dienų nuo sprendimo priėmimo.**

#### **441<sup>14</sup> straipsnis. Apeliacinio proceso ypatumai**

1. Apeliacinį skundą dėl pirmosios instancijos teismo grupės ieškinio byloje priimto bendro visiems grupės nariams neįsiteisėjusio sprendimo arba dėl neįsiteisėjusio prejudicinio sprendimo turi teisę paduoti grupės ~~atstovas~~ **vedlys per trisdešimt dienų nuo sprendimo priėmimo dienos**. Apeliacinį skundą surašo advokatas. Apeliacinį skundą pasirašo advokatas ir grupės ~~atstovas~~ **vedlys**. **Kartu su apeliaciniu skundu teismui pateikiamas grupės narių sąrašas. Grupės nariais yra laikomi visi asmenys, kurie yra nurodyti skundžiamame teismo sprendime ir nepasitraukę iš grupės pagal šio straipsnio 2 dalį.**

2. Jeigu pirmosios instancijos teismo bendras visiems grupės nariams priimtas sprendimas arba priimtas prejudicinis sprendimas yra dėl reikalavimų dėl priteisimo, Kiekvienas kiekvienas grupės narys per **dvidešimt dienų nuo šio sprendimo priėmimo dienos** apeliacinio skundo padavimo terminą gali pareikšti, kad **šio teismo sprendimo** neginčija grupės ieškinio byloje pirmosios instancijos teismo priimto bendro visiems grupės nariams sprendimo arba prejudicinio sprendimo ir pasitraukia iš grupės, įteikdamas teismui rašytinį pareiškimą dėl išstojimo iš grupės apeliaciniame procese. Šis terminas gali būti atnaujintas, jei buvo praleistas dėl svarbių priežasčių.

3. Jei grupės atstovas **vedlys** apeliacine tvarka neapskundė šio straipsnio 1 dalyje nurodyto sprendimo per **trisdešimt dienų nuo šio sprendimo priėmimo dienos**, apeliacinio skundo padavimo terminą, teismas, priėmęs bendrą visiems grupės nariams sprendimą dėl grupės ieškinio arba prejudicinį sprendimą, gavęs rašytinį grupės narių prašymą, šio sprendimo įsiteisėjimą neskundžiama nutartimi atideda 40 dienų ir paskelbia, kad per 10 dienų nuo teismo pranešimo paskelbimo dienos bet kuris grupės narys **iki sprendimo įsiteisėjimo dienos** turi teisę kreiptis į teismą, kad būtų pripažintas grupės atstovu **vedliu** apeliaciniame procese, **pateikdamas iš apeliacinio proceso nepasitraukusių grupės narių absoliučios daugumos rašytinius sutikimus dėl jo paskyrimo grupės vedliu ir šio straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka surašytą ir pasirašytą apeliacinį skundą**. Ši informacija skelbiama viešai specialiame Nacionalinės teismų administracijos administruojamame interneto tinklalapyje. Naujas grupės atstovas pateikia daugumos apeliaciniame procese dalyvaujančiųjų grupės narių rašytinius sutikimus dėl jo paskyrimo grupės atstovu apeliaciniame procese.

4. Teismas, **nutartimi išsprendžia klausimą dėl naujo grupės vedlio patvirtinimo** pakeisti grupės atstovą pagal šio straipsnio 3 dalyje numatytą grupės nario kreipimąsi būti pripažintu grupės atstovu apeliaciniame procese, atsižvelgdamas į **įvertinęs grupės nario tinkamumą būti vedliu pagal šio Kodekso 441<sup>7</sup> straipsnio 1 dalį tuo klausimu priima nutartį**. Ši nutartis skelbiama viešai specialiame interneto tinklalapyje. Ši nutartis neskundžiama.

5. Šio straipsnio 4 dalyje nustatyta tvarka paskirtas grupės atstovas apeliacinį skundą dėl grupės ieškinio byloje priimto bendro visiems grupės nariams sprendimo arba dėl prejudicinio sprendimo teismui privalo paduoti iki šio straipsnio 3 dalyje teismo nustatyto 40 dienų termino pabaigos. Šis terminas gali būti atnaujintas, jei buvo praleistas dėl svarbių priežasčių.

5. 6. Apeliacinio teismo sprendimas yra privalomas **visiems apeliacinio teismo sprendime nurodytiems asmenims, apeliacinio teismo sprendimo priėmimo metu esantiems grupės nariais** grupės nariams, kurie šio straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka nepareikšė apie išstojimą iš grupės apeliaciniame procese.

6. 7. Jeigu nepaduodamas grupės apeliacinis skundas, kiekvienas grupės narys gali paduoti individualų apeliacinį skundą dėl sprendimo, kurį teismas priėmė sprenddamas klausimą dėl to grupės nario individualaus pobūdžio reikalavimų, kuriuos jis reiškė grupės ieškinio byloje, pagal šiame Kodekse numatytas bendrąsias apeliacinio skundo taisykles. Grupės narys individualų apeliacinį skundą gali paduoti per **30 trisdešimt dienų** po to, kai pasibaigė terminas paduoti grupės apeliacinį skundą.

7. 8. Atskiruosius skundus dėl pirmosios instancijos teismo grupės ieškinio byloje priimtų nutarčių turi teisę paduoti grupės **atstovas vedlys**. Atskirąjį skundą surašo advokatas. Atskirąjį skundą pasirašo advokatas ir grupės **atstovas vedlys**. Atskirųjų skundų padavimui taikomos šio Kodekso XVI skyriaus antrojo skirsnio taisyklės.

#### **441<sup>15</sup> straipsnis. Kasacinio proceso ypatumai**

Kasaciniam procesui grupės ieškinio byloje *mutatis mutandis* taikomos šio Kodekso 441<sup>14</sup> straipsnio nuostatos ir bendrosios kasacinio proceso taisyklės.

#### **441<sup>16</sup> straipsnis. Bylinėjimosi išlaidų paskirstymas grupei ir atsakovui**

Bylinėjimosi išlaidos paskirstomos vadovaujantis šiame Kodekse įtvirtintomis bendrosiomis bylinėjimosi išlaidų paskirstymo taisyklėmis, jeigu šiame skyriuje nenumatyta kitaip.

#### ~~441<sup>17</sup> straipsnis. Žyminis mokestis grupės ieškinio byloje~~

~~1. Už grupės ieškinį dėl grupės nariams bendro neturtinio reikalavimo mokamas 500 Lt žyminis mokestis.~~

~~2. Už grupės ieškinį dėl grupės nariams bendro turtinio reikalavimo žyminio mokesčio dydis nustatomas pagal bendrąsias šiame Kodekse nustatytas taisykles.~~

~~3. Už kiekvieną grupės nario individualaus pobūdžio reikalavimą apskaičiuojamas atskiras žyminis mokestis, kurio dydis nustatomas pagal bendrąsias šiame Kodekse nustatytas taisykles.~~

~~4. Šiame skyriuje išdėstytos taisyklės taikomos taip pat ir tam žyminiam mokesčiui, kurį grupės atstovas sumoka paduodamas apeliacinį ir kasacinį skundą, taip pat prašymą dėl proceso atnaujinimo.~~

#### **441<sup>17</sup> straipsnis. ~~441<sup>18</sup> straipsnis.~~ Bylinėjimosi išlaidų paskirstymas grupės nariams**

1. Kai pagal šio Kodekso 93 straipsnį teismas priteisia iš grupės atlyginti kitos šalies bylinėjimosi išlaidas, atsižvelgiant į šio straipsnio 2–6 dalis, laikoma, kad šios išlaidos iš visų ieškovų priteisiamos lygiomis dalimis.

2. Kai grupės ieškinyje buvo pareikšti piniginiai reikalavimai, bylinėjimosi išlaidos iš grupės nario priteisiamos proporcingai jo pareikšto reikalavimo dydžiui.

3. Grupės ~~atstovė~~ **vedlio** protingos ir būtinos išlaidos, jei jos nepriteisiamos iš kitos šalies, padalijamos visiems grupės nariams po lygiai arba proporcingai pareikštiems reikalavimams.

4. Jei priimamas prejudicinis sprendimas, šio straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatytos taisyklės taikomos tik prejudicinio sprendimo priėmimo išlaidoms. Grupės narių individualaus pobūdžio reikalavimų nagrinėjimo išlaidos po prejudicinio sprendimo priėmimo tenka atskirai kiekvienam individualų reikalavimą pareiškusiam grupės nariui.

5. Jeigu grupės narys pasitraukia iš grupės, jis atsako tik už tas išlaidas, kurios yra susijusios su procesiniais veiksmais, atliktais iki jo pasitraukimo.

6. Šio Kodekso 441<sup>14</sup> straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka iš grupės pasitraukęs asmuo neatsako dėl apeliaciniame ir kasaciniame procese atsiradusių bylinėjimosi išlaidų. Grupės nariui dalyvaujant apeliaciniame arba kasaciniame procese, bylinėjimosi išlaidų klausimas sprendžiamas vadovaujantis šiame straipsnyje nustatytais taisyklėmis.“

*Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.*

RESPUBLIKOS PREZIDENTAS

## RAŠTO DARBE SIŪLOMAS PROJEKTAS

(Paryškintu šriftu pažymėti įstatymo projekto pavadinimas, skyriaus pavadinimas ir straipsnių pavadinimai)

Projektas

### LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO PROCESO KODEKSO 49, 83, 307 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR KODEKSO PAPILDYMO 261<sup>1</sup> STRAIPSNIU BEI XXIV<sup>1</sup> SKYRIUMI ĮSTATYMAS

2012 m. d. Nr.

Vilnius

(Žin., 2002, Nr. 36-1340; 2011, Nr. 85-4126)

#### **1 straipsnis. 49 straipsnio 6 dalies pripažinimas netekusia galios**

49 straipsnio 6 dalį pripažinti netekusia galios.

#### **2 straipsnis. 83 straipsnio 1 dalies papildymas 1)<sup>1</sup> punktu**

Papildyti 83 straipsnio 1 dalį 1)<sup>1</sup> punktu ir šį punktą išdėstyti taip:

„1)<sup>1</sup> ieškovai – grupės ieškinio bylose;“

#### **3 straipsnis. Kodekso papildymas 261<sup>1</sup> straipsniu**

Papildyti Kodeksą 261<sup>1</sup> straipsniu ir jį išdėstyti taip:

##### **„261<sup>1</sup> straipsnis. Prejudicinis sprendimas grupės ieškinio byloje**

1. Jeigu grupės ieškinyje yra reiškiami individualaus pobūdžio grupės narių reikalavimai, grupės ieškinio bylą nagrinėjantis teismas priima visiems grupės nariams privalomą prejudicinį sprendimą dėl grupės narius vienijančių faktinių aplinkybių grupės ieškinyje.

2. Remdamasis priimtu prejudiciniu sprendimu grupės ieškinio byloje, teismas išsprendžia kiekvieno grupės nario individualaus pobūdžio reikalavimus ir priima individualius sprendimus kiekvienam grupės nariui.“

#### **4 straipsnis. 307 straipsnio 1 dalies papildymas**

307 straipsnio 1 dalyje po žodžio „dienos“ įrašyti žodžius „,o grupės ieškinio byloje – per šešiasdešimt dienų nuo pirmosios instancijos teismo sprendimo priėmimo dienos“ ir šią dalį išdėstyti taip:

„1. Apeliacinis skundas gali būti paduotas per trisdešimt dienų nuo pirmosios instancijos teismo sprendimo priėmimo dienos, o grupės ieškinio byloje – per šešiasdešimt dienų nuo pirmosios instancijos teismo sprendimo priėmimo dienos.“

#### **5 straipsnis. Kodekso papildymas XXIV<sup>1</sup> skyriumi**

Papildyti Kodeksą XXIV<sup>1</sup> skyriumi ir jį išdėstyti taip:

## **„XXIV<sup>1</sup> SKYRIUS BYLŲ DĖL GRUPĖS IEŠKINIO NAGRINĖJIMO YPATUMAI**

### **441<sup>1</sup> straipsnis. Bendrosios nuostatos**

1. Grupės ieškinio bylas teismas nagrinėja pagal šiame skyriuje nustatytas taisykles. Šiame Kodekse ar kituose įstatymuose nustatytos bendrosios bylų nagrinėjimo taisyklės byloms dėl grupės ieškinio taikomos tiek, kiek grupės ieškinio nagrinėjimo taisyklių nenustato šis skyrius.

2. Šiame skyriuje nustatyta tvarka nagrinėjami ginčai, kai ieškinys grindžiamas tapačiomis arba panašiomis faktinėmis aplinkybėmis ir juo siekiama vienodu teisinės gynybos būdu apginti į grupę susijungusių fizinių ar juridinių asmenų, kurie pareiškė ieškinį, tapačias ar panašaus pobūdžio materialines teises ar įstatymo saugomus interesus.

3. Bylos pagal grupės ieškinį vedamos privalomai dalyvaujant advokatui.

4. Šiame skyriuje nurodytas bylas kaip pirmosios instancijos teismas nagrinėja apygardos teismas.

5. Skaičiuojant ieškinio senaties terminus laikoma, kad grupės narių reikalavimai, nepriklausomai nuo to, kada jie prisijungė prie grupės, buvo pateikti, kai buvo pareikštas grupės ieškinys, išskyrus atvejus, kai grupės nario reikalavimams pareikšti ieškinio senaties terminas jau buvo suėjęs prieš jam prisijungiant prie grupės.

6. Grupės ieškinį galima pareikšti dėl vartotojų teisės, aplinkos apsaugos teisės, darbo teisės, konkurencijos teisės pažeidimų ir kitose srityse.

### **441<sup>2</sup> straipsnis. Ginčo išankstinė nagrinėjimo ne teisme tvarka**

1. Grupės vedlys apie grupės ketinimą kreiptis į teismą dėl grupės ieškinio bylos iškėlimo turi pranešti preliminariam atsakovui išsiųsdamas jam rašytinę pretenziją, pridėdamas preliminarios grupės narių sąrašą. Pretenzijoje apibūdinama grupė ir jos reikalavimai ir nurodoma, kad preliminarus atsakovas į šią pretenziją turi atsakyti raštu išdėstydamas savo poziciją per grupės vedlio nustatytą ne trumpesnę kaip keturiolikos dienų terminą. Jei per nustatytą terminą atsakymas į pretenziją negaunamas, grupės vedlys apie tai paskelbia specialiame Nacionalinės teismų administracijos administruojamame interneto tinklalapyje. Tokiu atveju laikoma, kad preliminarus atsakovas pretenzijos nepatenkino ir grupė gali kreiptis į teismą, pareikšdama grupės ieškinį.

2. Jei grupės vedlys gauna preliminarus atsakovo atsakymą į pareikštą pretenziją, grupės vedlys šį atsakymą patalpina specialiame Nacionalinės teismų administracijos administruojamame interneto tinklalapyje. Jeigu grupės narių atsakymas netenkina, grupės vedlys preliminariam atsakovui išsiunčia antrą rašytinę pretenziją ir įspėja, kad, jeigu antroje pretenzijoje nurodyti grupės reikalavimai nebus įvykdyti per šioje pretenzijoje nurodytą laikotarpį, grupės nariai gali kreiptis į teismą ir pareikšti grupės ieškinį. Antroje pretenzijoje reikalavimams įvykdyti grupės vedlys nustato ne trumpesnę kaip dvidešimt dienų terminą. Jei per nustatytą terminą atsakymas į antrą pretenziją negaunamas, grupės vedlys apie tai paskelbia specialiame Nacionalinės teismų administracijos administruojamame interneto tinklalapyje. Tokiu atveju laikoma, kad preliminarus atsakovas jos nepatenkino ir grupė gali kreiptis į teismą, pareikšdama grupės ieškinį.

3. Jei grupės vedlys gauna preliminarus atsakovo atsakymą į pareikštą pretenziją, grupės vedlys šį atsakymą patalpina specialiame Nacionalinės teismų administracijos administruojamame interneto tinklalapyje. Jeigu grupės narių atsakymas netenkina, grupė gali kreiptis į teismą pareikšdama grupės ieškinį.

4. Jeigu pagal kitus įstatymus grupės ieškiniu reiškiams reikalavimams nustatyta kitokia privaloma ginčo išankstinė nagrinėjimo ne teisme tvarka, apie neteisminės ginčo sprendimo tvarkos eigą ir įgyvendinimą grupės vedlys turi pranešti specialiaame Nacionalinės teismų administracijos administruojamame interneto tinklalapyje.

5. Pirmos ir antros pretenzijos pareiškimo formą tvirtina teisingumo ministras.

### **441<sup>3</sup> straipsnis. Grupės ieškinio pareiškimo prielaidos ir sąlygos**

1. Grupės ieškinys gali būti nagrinėjamas šiame skirsnyje nustatyta tvarka, jeigu teismas nustato, kad:

1) pareikštas ieškinys dėl ginčo, atitinkančio šio Kodekso 441<sup>1</sup> straipsnio 2 dalyje nurodytas aplinkybes;

2) grupės ieškinys yra tikslingesnis, efektyvesnis ir tinkamesnis būdas išspręsti konkretų ginčą negu individualūs ieškiniai;

3) buvo laikytasi šio Kodekso 441<sup>2</sup> straipsnyje numatytos ginčo išankstinio nagrinėjimo ne teisme tvarkos;

4) grupės narius veda tinkamas vedlys.

2. Be bendrųjų šiame Kodekse įtvirtintų ieškinio pareiškimo sąlygų, grupės ieškinys turi atitikti šias specialiąsias sąlygas:

1) reikalavimą pareiškia skaitlinga fizinių ir (arba) juridinių asmenų, raštu išreiškusių savo valią būti grupės nariu ir pateikti ieškinį teismui, grupė. Pavyzdinę šio pareiškimo formą tvirtina teisingumo ministras;

2) grupės nariams atstovauja advokatas.

3. Atsižvelgiant į ieškinio pobūdį, be šio Kodekso 135 straipsnyje keliamų reikalavimų, ieškinyje turi būti nurodyta:

1) prašymas nagrinėti ieškinį pagal grupės ieškinio procesines taisykles;

2) pagrindimas, kodėl reikalavimus tikslingiausia nagrinėti pagal grupės ieškinio procesines taisykles;

3) grupės, su kuria susijęs grupės ieškinys, apibūdinimas;

4) aplinkybės, kurios yra tapačios ar panašios visiems grupės nariams;

5) individualaus pobūdžio grupės narių reikalavimai (jei tokie reiškiami), aplinkybės, kurios gali būti svarbios vertinant šiuos reikalavimus, ir įrodymai (jei tokių yra), pagrindžiantys minėtus reikalavimus ir aplinkybes. Grupės nario turtinis individualaus pobūdžio reikalavimas grupės ieškinio byloje negali būti didesnis negu 500 Lt;

6) grupės vedlio ir grupės advokato parašai.

4. Ieškinio prieduose turi būti pateikta:

1) grupės narių sąrašas, kuriame nurodyta: kiekvieno grupės nario vardas ir pavardė (pavadinimas), gyvenamoji vieta (buveinė), asmens kodas (juridinio asmens kodas), kiti kontaktiniai duomenys (adresas korespondencijai, telefonas, elektroninis paštas); kartu su grupės narių sąrašu pateikiami šio straipsnio 2 dalies 1 punkte nurodyti grupės narių pareiškimai;

2) teisiųjų paslaugų teikimo sutartis (jos išrašas), sudaryta grupės vedlio ir grupei atstovaujančio advokato;

3) pranešimas, kurį grupės vedlys ketina platinti, siekdamas per teismo nustatytą terminą papildyti grupę. Pranešime turi būti nurodytas grupės vedlys, jo vardas ir pavardė (pavadinimas), kontaktiniai duomenys (adresas korespondencijai, telefonas, elektroninis paštas), pateiktas grupės apibūdinimas, nurodytas atsakovas, ieškinio pagrindas ir ieškinyje keliami reikalavimai, informacija, kad asmenys, norintys tapti grupės nariais, gali kreiptis į grupės vedlį per teismo nustatytą terminą, taip pat tvarka, pagal kurią grupės nariams teikiama informacija ir pagrindinė informacija apie grupės ieškinio nagrinėjimo procesinius ypatumus. Pavyzdinę pranešimo formą tvirtina teisingumo ministras;

4) šio Kodekso 441<sup>2</sup> straipsnyje nurodytos rašytinės pretenzijos, išsiųstos atsakovui, kopija.

#### **441<sup>4</sup> straipsnis. Grupės vedlio procesinė padėtis, teisės ir pareigos**

1. Grupės vedlys yra grupės narys, išskyrus šio straipsnio 2 dalyje numatytą atvejį, pareiškiantis reikalavimą byloje ir suinteresuotas bylos baigtimi, kuris grupės narių vardu pasirašo ieškinį ir kartu su grupės advokatu veda grupės ieškinio bylą, siekdamas apginti visų grupės narių interesus.

2. Pagal savo kompetenciją vesti grupę grupės ieškinio byloje ir grupės vedliu būti gali valstybės ar savivaldybių institucija ar įstaiga, kuriai tokia teisė suteikta įstatymu.

3. Grupės vedlys yra laikomas ieškovu ir turi visas ieškovo teises ir pareigas. Bylos nagrinėjimo metu grupės vedlys grupės narių vardu teikia teismui įrodymus, atsikirtimus, argumentus, reikalavimus ar skundus, naudojasi kitomis šalių procesinėmis teisėmis, nurodytomis šio Kodekso 42 straipsnyje.

4. Grupės vedlys turi visas teises ir pareigas, susijusias su bylinėjimosi išlaidų apmokėjimu. Bylinėjimosi išlaidas apmoka grupės nariai vedliui šio Kodekso 441<sup>16</sup>–441<sup>17</sup> straipsniuose nustatyta tvarka.

5. Grupės vedlys privalo:

1) veikti atsižvelgdamas į grupės narių interesus;

2) priimti grupės narių turimus įrodymus ir paaiškinimus, ir, atsižvelgdamas į jų reikšmę bylai ir bylos nagrinėjimo stadiją, pateikti juos bylą nagrinėjančiam teismui;

3) visą informaciją apie individualaus pobūdžio grupės narių reikalavimus (jei tokie reiškiami), kurią vedliui atskleidė grupės nariai, pateikti teismui;

4) bendradarbiauti su grupe (ieškovams) atstovaujančiu advokatu ir teikti jam visą turimą su bylos nagrinėjimu susijusią informaciją;

5) įtraukti grupės narius priimant sprendimus, turinčius esminės įtakos grupės ieškinio bylos nagrinėjimui. Esminę įtaką bylos nagrinėjimui turinčiais sprendimais laikytini sprendimai, nurodyti šio Kodekso 441<sup>6</sup> straipsnyje;

6) sudaryti grupės nariams galimybes susipažinti su duomenimis apie bylinėjimosi išlaidas (visą išlaidų sumą ir kiekvienam grupės nariui tenkančią išlaidų sumą). Šią informaciją grupės vedlys privalo skelbti specialiame Nacionalinės teismų administracijos administruojamame interneto tinklalapyje;

7) informuoti grupės narius apie bylos nagrinėjimo eigą ir byloje atliekamus procesinius veiksmus. Šią informaciją grupės vedlys privalo skelbti specialiame Nacionalinės teismų administracijos administruojamame interneto tinklalapyje.

7) vykdyti kitas šiame Kodekse nustatytas pareigas.

6. Grupės vedlys pakeičiamas teismo nutartimi, kai:

1) grupės vedlys pateikia teismui prašymą, kuriame nurodo nelaikyti jo grupės vedliu, ir prašo teismo paskirti grupės vedliu kitą grupės narį. Prašyme nurodomas asmuo, kurį siūloma skirti grupės vedliu, pateikiamas grupės nario sutikimas būti grupės vedliu ir įrodymai, kad dauguma grupės narių pritaria grupės vedlio kandidatūrai;

2) dauguma grupės narių pateikia prašymą teismui pakeisti grupės vedlį. Prašyme turi būti nurodytas asmuo, kurį grupės nariai pageidauja skirti nauju grupės vedliu. Prašymą turi pasirašyti jį pateikiantys grupės nariai, kartu su prašymu turi būti pateiktas rašytinis asmens, kurį siūloma skirti grupės vedliu, sutikimas būti grupės vedliu;

3) šio Kodekso 441<sup>14</sup> straipsnio 2 dalyje nurodytu atveju, kai naujasis grupės vedlys pateikia daugumos grupės narių rašytinius sutikimus dėl jo paskyrimo grupės vedliu apeliaciniame procese.

7. Teismas šio straipsnio 6 dalyje nurodytą nutartį viešai paskelbia specialiame Nacionalinės teismų administracijos administruojamame interneto tinklalapyje. Ši nutartis neskundžiama.



8. Kai vadovaujantis šio straipsnio 6 dalimi grupės vedlys pakeičiamas, grupės nariams ir naujai paskirtam grupės vedliui iki jo paskyrimo atlikti procesiniai veiksmai yra privalomi tiek, kiek jie buvo privalomi grupės nariams ir buvusiam grupės vedliui. Grupės vedlio pakeitimas nereiškia grupės santykių su grupės advokatu pasibaigimo.

9. Jei grupės nariai nesutaria dėl naujo grupės vedlio paskyrimo arba grupė dėl kitų priežasčių lieka be grupės vedlio, teismas specialiaame interneto tinklalapyje viešai paskelbia, kad grupė nebeturi vedlio ir nustato ne trumpesnę nei trisdešimties dienų terminą, per kurį teismui turi būti pateiktas grupės nario prašymas būti grupės vedliu ir įrodymai, kad grupės narių dauguma pritaria naujo vedlio kandidatūrai. Jeigu per teismo nustatytą terminą grupės nario prašymas būti grupės vedliu nepateikiamas, teismas grupės ieškinį palieka nenagrinėtą.

#### **441<sup>5</sup> straipsnis. Grupės narių procesinė padėtis, teisės ir pareigos**

1. Visi grupės nariai laikomi ieškovais. Turimas procesines teises ir pareigas, išskyrus šiame skyriuje nurodytas teises ir pareigas, grupės nariai įgyvendina per grupės vedlį. Grupės nariai grupės ieškinio byloje kiekvienas atskirai negali savarankiškai vesti bylos ir veikti savo vardu.

2. Grupės narys laikomas prisijungusiu prie grupės, kai parašomas pareiškimas, nurodytas šio Kodekso 441<sup>3</sup> straipsnio 2 dalies 1 punkte.

3. Kiekvienas grupės narys gali raštu informuoti teismą, kad pasitraukia iš grupės ir grupės ieškinio. Šia teise jis gali pasinaudoti iki laiko, kai teismas priima šio Kodekso 441<sup>8</sup> straipsnio 5 dalyje nurodytą nutartį, išskyrus šio Kodekso 441<sup>6</sup> straipsnio 3 ir 4 dalyse nurodytus atvejus. Pasitraukimas iš grupės ieškinio neužkerta kelio pasitraukusiam grupės nariui reikšti individualų ieškinį tuo pačiu pagrindu ir dėl to paties dalyko.

4. Kai grupės ieškiniu pareiškiami ir individualūs grupės narių reikalavimai, kiekvienas grupės narys, išreikšdamas valią būti grupės nariu ir pateikti grupės ieškinį teismui, privalo informuoti grupės vedlį apie turimą individualų reikalavimą ir pateikti jį pagrindžiančius įrodymus.

5. Grupės narys individualiai gali kreiptis dėl priverstinio pagal jo reikalavimą priimto individualaus pobūdžio teismo sprendimo grupės ieškinio byloje vykdymo.

#### **441<sup>6</sup> straipsnis. Grupės procesinės teisės ir pareigos**

1. Grupės narių absoliučiosios daugumos pritarimu grupė turi teisę pakeisti grupės ieškinio pagrindą arba dalyką, taip pat padidinti ar sumažinti bendrus grupės ieškinio reikalavimus iki laiko, kai teismas priima šio Kodekso 441<sup>8</sup> straipsnio 5 dalyje nurodytą nutartį. Nurodytus procesinius veiksmus atlieka grupės vedlys, kartu teismui pateikdamas rašytinius grupės narių absoliučiosios daugumos sutikimus.

2. Grupė absoliučiosios daugumos grupės narių pritarimu gali pasinaudoti teise atsiimti grupės ieškinį iki laiko, kai teismas priima šio Kodekso 441<sup>8</sup> straipsnio 5 dalyje nurodytą nutartį, arba vėliau, bet tik turėdama atsakovo sutikimą. Nurodytus procesinius veiksmus atlieka grupės vedlys, kartu teismui pateikdamas rašytinius grupės narių absoliučiosios daugumos sutikimus.

3. Grupė gali sudaryti taikos sutartį su atsakovu. Grupės vedlys informuoja grupės narius apie tokį ketinimą, prideda parengtos taikos sutarties kopiją, nurodo, kad teismui patvirtinus taikos sutartį, byla bus nutraukta ir grupės nariai nebegalės reikšti ieškinių tuo pačiu pagrindu ir dėl to paties dalyko. Grupės vedlys paskelbia visą šią informaciją specialiaame Nacionalinės teismų administracijos administruojamame internetiniame tinklalapyje. Pranešime taip pat turi būti nurodyta, kad taikos sutartis bus sudaryta, jeigu taikos sutarčiai pritarės absoliuti dauguma grupės narių ir taikos sutartį patvirtins teismas. Kiekvienas grupės narys, pritariantis šios taikos sutarties sudarymui, išreiškia savo pritarimą raštu, užpildydamas specialią formą, kurią tvirtina teisingumo ministras. Grupės vedlys pateikia teismui taikos sutarties kopiją ir absoliučios daugumos grupės narių

užpildytas specialias formas, kuriomis grupės nariai išreiškia pritarimą šiai taikos sutarčiai. Teismas netvirtina taikos sutarties, jeigu šiai taikos sutarčiai pritaria mažiau negu absoliuti dauguma grupės narių arba taikos sutartis prieštarauja grupės narių interesams. Teismas, prieš patvirtindamas taikos sutartį, ją paskelbia specialiame Nacionalinės teismų administracijos administruojamame internetiniame tinklalapyje ir nustato keturiolikos dienų terminą, per kurį grupės nariai, nepritariančios taikos sutarčiai, gali pasinaudoti šio Kodekso 441<sup>5</sup> straipsnio 3 dalyje nustatyta teise ir pasitraukti iš grupės. Praėjus šiam terminui teismas patvirtina taikos sutartį, kuri yra privaloma grupės nariams, nepasinaudojusiems šio Kodekso 441<sup>5</sup> straipsnio 3 dalyje numatyta teise.

4. Grupė gali atsisakyti grupės ieškinio. Grupės vedlys informuoja grupės narius apie tokį ketinimą, prideda paaiškinimus dėl grupės ieškinio atsisakymo priežasčių, nurodo, kad teismui priėmus nutartį dėl grupės ieškinio atsisakymo, byla bus nutraukta ir grupės nariai nebegalės reikšti ieškinių tuo pačiu pagrindu ir dėl to paties dalyko. Grupės vedlys paskelbia visą šią informaciją specialiame Nacionalinės teismų administracijos administruojamame internetiniame tinklalapyje. Pranešime taip pat turi būti nurodyta, kad grupės ieškinio bus atsisakyta, jeigu tam pritaris absoliuti dauguma grupės narių ir grupės ieškinio atsakymą nutartimi patvirtins teismas. Kiekvienas grupės narys, pritariančias grupės ieškinio atsisakymui, išreiškia savo pritarimą raštu, užpildydamas specialią formą, kurią tvirtina teisingumo ministras. Grupės vedlys pateikia teismui paaiškinimus dėl grupės ieškinio atsisakymo ir absoliučios daugumos grupės narių užpildytas specialias formas, kuriomis grupės nariai išreiškia pritarimą dėl grupės ieškinio atsisakymo. Teismas netvirtina grupės ieškinio atsisakymo, jeigu grupės ieškinio atsisakymui pritaria mažiau negu absoliuti dauguma grupės narių arba grupės ieškinio atsisakymas prieštarauja grupės narių interesams. Teismas, prieš patvirtindamas grupės ieškinio reikalavimo atsisakymą, informaciją apie tai paskelbia specialiame Nacionalinės teismų administracijos administruojamame internetiniame tinklalapyje ir nustato keturiolikos dienų terminą, per kurį grupės nariai, nepritariančios grupės ieškinio atsisakymui, gali pasinaudoti šio Kodekso 441<sup>5</sup> straipsnio 3 dalyje nustatyta teise ir pasitraukti iš grupės. Praėjus nustatytam terminui teismas priima nutartį dėl grupės ieškinio atsisakymo ir nutraukia grupės ieškinio bylą. Grupės ieškinio reikalavimo atsisakymas yra privalomas grupės nariams, nepasinaudojusiems šio Kodekso 441<sup>5</sup> straipsnio 3 dalyje numatyta teise.

5. Vykdomasis raštas dėl bendro visiems grupės nariams teismo sprendimo grupės ieškinio byloje išduodamas grupės vedliui. Jeigu teismo sprendimas nėra įvykdytas ir grupės vedlys nesikreipė dėl vykdomojo rašto išdavimo, vykdomasis raštas dėl bendro visiems grupės nariams teismo sprendimo grupės ieškinio byloje gali būti išduodamas bet kuriam vykdomojo rašto reikalaujančiam grupės nariui.

#### **441<sup>7</sup> straipsnis. Grupės ieškinio priėmimas**

1. Grupės vedliui pateikus grupės ieškinį, teismas nutartimi dėl grupės ieškinio priėmimo išsprendžia klausimą, ar ieškinys gali būti nagrinėjamas pagal grupės ieškinio procesines taisykles, įvertina, ar visi ieškinį pateikę asmenys gali būti laikomi grupės nariais, ar pareikšti individualūs reikalavimai yra susiję su grupės ieškinio dalyku ir pagrindu. Teismas, sprenddamas grupės vedlio tinkamumo klausimą, pagal grupės vedlio pateiktą informaciją ir kitus teismui žinomus duomenis įvertina grupės vedlio sąžiningumą, reputaciją, kompetenciją vesti grupę grupės ieškinio procese, patirtį kitose bylose dėl grupės ieškinio, jeigu tokią turi, vedlio finansines galimybes vesti grupės ieškinio bylą, ar nėra grupės vedlio ir grupės narių interesų konflikto. Teismas, sprenddamas, ar grupės ieškinys yra tikslingesnis, efektyvesnis ir tinkamesnis būdas išspręsti konkretų ginčą negu individualūs ieškiniai, pagal grupės vedlio pateiktą informaciją ir kitus teismui žinomus duomenis įvertina apibūdintos grupės savybes, grupės ieškiniu ginamų pažeistų teisių pobūdį, grupės ieškinio reikalavimo rūšį, bendro grupės reikalavimo ir individualių grupės narių reikalavimų, jei tokie reiškiami, santykį,

individualių grupės narių reikalavimų, jei tokie reiškiami, dydį, ir kitas aplinkybes. Ta pačia nutartimi teismas nustato terminą grupei papildyti ir patvirtina grupės vedlio pateiktą pranešimą dėl grupės papildymo. Ši nutartis gali būti skundžiama atskiruoju skundu.

2. Prieš priimdamas šio straipsnio 1 dalyje nurodytą nutartį, teismas šio Kodekso 142 straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka išsiunčia atsakovui ieškinio kopiją ir informuoja, kad atsakovas gali pareikšti prieštaravimus per septynias dienas nuo nutarties įteikimo dienos. Taip pat teismas informuoja atsakovą apie žinomus ieškovus, prie grupės ieškinio kopijos pridėdamas grupės narių sąrašo kopiją, ir pažymi, kad šiuo metu grupė nėra patvirtinta, todėl žinomi ne visi ieškovai.

3. Kai ieškinys neatitinka šio Kodekso 441<sup>3</sup> straipsnio 2–4 dalyse keliamų reikalavimų, ieškinio trūkumai šalinami šio Kodekso nustatyta procesinių dokumentų trūkumams pašalinti tvarka.

4. Teismas, priėmęs šio straipsnio 1 dalyje nurodytą nutartį, specialiaame Nacionalinės teismų administracijos administruojamame interneto tinklalapyje paskelbia pranešimą dėl grupės papildymo.

5. Įsiteisėjus šio straipsnio 1 dalyje nurodytai nutarčiai, grupės egzistavimas vėlesnėse grupės ieškinio bylos nagrinėjimo stadijose negali būti ginčijamas.

#### **441<sup>8</sup> straipsnis. Grupės papildymas ir tvirtinimas**

1. Teismas, atsižvelgdamas į grupės ieškinio dalyką ir pagrindą, į galimą grupės dydį ir jos narių sklaidą, šio Kodekso 441<sup>7</sup> straipsnio 1 dalyje nurodytoje nutartyje nustato nuo trisdešimties dienų terminą grupei papildyti. Teismas, gavęs motyvuotą grupės vedlio prašymą, gali šį terminą pratęsti, bet ne ilgiau kaip trisdešimčia dienų.

2. Grupės vedlys šio Kodekso 441<sup>7</sup> straipsnio 1 dalyje nurodytą ir teismo nutartimi patvirtintą pranešimą dėl grupės papildymo ne vėliau kaip per septynias dienas nuo šios nutarties priėmimo privalo paskelbti specialiaame Nacionalinės teismų administracijos administruojamame interneto tinklalapyje, gali platinti visuomenės informavimo priemonėse ir kitais būdais.

3. Asmens teisė prisijungti prie grupės ar iš jos pasitraukti per šio straipsnio 1 dalyje nurodytoje nutartyje numatytą laiką neribojama. Asmuo prisijungia prie grupės pateikdamas grupės vedliui užpildytą šio Kodekso 441<sup>3</sup> straipsnio 2 dalies 1 punkte nurodytą pareiškimą, o pasitraukia iš grupės pateikdamas teismui ir grupės vedliui rašytinį atsisakymą būti grupės nariu ir ieškovu grupės ieškinio byloje.

4. Pasibaigus šio straipsnio 1 dalyje nustatytam terminui, grupės vedlys ne vėliau kaip per 14 keturiolika dienų turi pateikti teismui tvirtinti patikslintą grupės narių sąrašą ir, jeigu reikia, patikslintą ieškinį. Patikslintą grupės narių sąrašo kopiją ir ieškinio kopiją teismas nedelsdamas išsiunčia atsakovui šio Kodekso 117 straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka, nurodydamas, kad atsakovas per septynias dienas nuo nutarties įteikimo dienos gali pareikšti prieštaravimus dėl patikslinto grupės narių sąrašo ir dėl patikslinto grupės ieškinio.

5. Teismas, įvertinęs atsakovo prieštaravimus, nutartimi išsprendžia klausimą, ar patikslintas ieškinys, kurį pateikė grupės vedlys, atitinka šio Kodekso 441<sup>3</sup> straipsnyje nurodytas sąlygas, taip pat, patikrinęs, ar visi ieškinį pateikę asmenys gali būti laikomi grupės nariais, patvirtina galutinį grupės narių sąrašą.

6. Šio straipsnio 5 dalyje nurodyta nutartis yra neskundžiama.

7. Kartu su šio straipsnio 5 dalyje nurodytos nutarties kopija teismas atsakovui ir tretiesiems asmenims nusiunčia pranešimą dėl atsiliepimų į pareikštą ieškinį pateikimo nutartį priėmusiam teismui. Atsakovas, pateikdamas atsiliepimą į ieškinį, kaip ieškovo duomenis nurodo grupės vedlio duomenis ir pažymi, kad atsiliepiamas pateikiamas ir dėl kitų grupės narių reikalavimų.

8. Teismui priėmus šio straipsnio 5 dalyje nurodytą nutartį, asmenys, dėl svarbių priežasčių negalėję pasinaudoti teise tapti grupės nariais, turi teisę pateikti teismui motyvuotą prašymą prisijungti prie grupės. Teismas tokį prašymą gali tenkinti tik esant grupės vedlio ir atsakovo sutikimui, išskyrus šio Kodekso 441<sup>10</sup> straipsnio 1 dalyje nurodytą atvejį.

#### **441<sup>9</sup> straipsnis. Bylos nagrinėjimas**

1. Teismas žodinio proceso tvarka išnagrinėja grupės ieškiniu keliamus reikalavimus ir grupės ieškinio byloje priima bendrą visiems grupės nariams sprendimą.

2. Jeigu grupės ieškinyje reiškiami individualaus pobūdžio grupės narių reikalavimai, teismas žodinio proceso tvarka išnagrinėja grupės ieškinyje keliamus klausimus dėl grupės narius vienijančių faktinių aplinkybių ir šioje bylos dalyje priima bendrą visiems grupės nariams prejudicinį sprendimą dėl grupės narius vienijančių faktinių aplinkybių.

3. Remdamasis priimtu prejudiciniu sprendimu grupės ieškinio byloje, teismas rašytinio proceso tvarka (jeigu nemano, kad būtinas žodinis procesas) išsprendžia kiekvieno grupės nario individualaus pobūdžio reikalavimus ir priima individualius sprendimus kiekvienam grupės nariui.

#### **441<sup>10</sup> straipsnis. Grupės ieškinio ir individualių ieškinių santykis**

1. Kai iki grupės patvirtinimo pagal šio Kodekso 441<sup>8</sup> straipsnio 5 dalį buvo pareikštas tapačiomis arba panašiomis faktinėmis aplinkybėmis grindžiamas individualus ieškinys, kuriame keliami tapatūs arba panašūs reikalavimai tam pačiam atsakovui ir siekiama tuo pačiu teisinės gynybos būdu apginti materialines teises ar įstatymo saugomus interesus, ieškovas savo iniciatyva arba teismo siūlymu gali pasinaudoti šio Kodekso 139 straipsnyje numatyta teise atsiimti ieškinį ir tapti grupės nariu pagal šio Kodekso 441<sup>8</sup> straipsnyje nustatytas taisykles. Šiuo atveju, jeigu grupės ieškinį nagrinėjantis teismas patvirtina asmenį grupės sąrašė, ieškovo individualus reikalavimas paliekamas nenagrinėtas teismo iniciatyva be atsakovo sutikimo.

2. Jei ieškovas nepasinaudoja savo teise atsiimti ieškinį ir tapti grupės nariu, teismas, atsižvelgdamas į bylos aplinkybes ir vadovaudamasis šio Kodekso 7 straipsnyje įtvirtintais principais, gali sustabdyti bylos pagal individualų ieškinį nagrinėjimą, kol bus priimtas sprendimas grupės ieškinio byloje.

#### **441<sup>11</sup> straipsnis. Teismo vaidmuo**

1. Teismas, be grupės vedlio, į posėdį gali kviešti ir kitus grupės narius, kai, teismo nuomone, tai yra būtina siekiant tinkamai išnagrinėti bylą.

2. Jei, teismo nuomone, advokatas netinkamai atstovauja grupės interesams teismo procese, teismas gali pasiūlyti grupės vedliui pakeisti advokatą. Tokiu atveju grupės vedlys privalo apie teismo siūlymą nedelsdamas, bet ne vėliau kaip per tris darbo dienas, informuoti grupės narius.

3. Jei, teismo nuomone, grupės vedlys netinkamai gina grupės interesus, teismas gali siūlyti grupės nariams pasinaudoti teise pakeisti grupės vedlį ir šio Kodekso 441<sup>4</sup> straipsnio 6 dalyje nustatyta tvarka paskirti kitą grupės vedlį.

4. Teismas, įvertinęs grupės narių skaičiaus sumažėjimą, turi teisę nuspręsti dėl tolesnio bylos nagrinėjimo pagal grupės ieškinio bylų nagrinėjimo procesines taisykles tikslingumo.

#### **441<sup>12</sup> straipsnis. Procesinių dokumentų įteikimas**

Teismo procesinių dokumentų įteikimas grupės vedliui ir grupei atstovaujančiam advokatui vienu iš šio Kodekso 117 straipsnio 1 dalyje nurodytų būdų laikomas tinkamu procesinių dokumentų įteikimu visiems grupės nariams.

#### **441<sup>13</sup> straipsnis. Teismo sprendimo galia**

1. Teismo sprendimas yra privalomas visiems teismo sprendime nurodytiems asmenims, teismo sprendimo priėmimo metu esantiems grupės nariais.
2. Pirmosios instancijos teismo grupės ieškinio byloje priimtas bendras visiems grupės nariams sprendimas ir prejudicinis sprendimas įsiteisėja praėjus šešiasdešimčiai dienų nuo sprendimo priėmimo.

#### **441<sup>14</sup> straipsnis. Apeliacinio proceso ypatumai**

1. Apeliacinį skundą dėl pirmosios instancijos teismo grupės ieškinio byloje priimto bendro visiems grupės nariams neįsiteisėjusio sprendimo arba dėl neįsiteisėjusio prejudicinio sprendimo turi teisę paduoti grupės vedlys per trisdešimt dienų nuo sprendimo priėmimo dienos. Apeliacinį skundą surašo advokatas. Apeliacinį skundą pasirašo advokatas ir grupės vedlys. Kartu su apeliaciniu skundu teismui pateikiamas grupės narių sąrašas. Grupės nariais yra laikomi visi asmenys, kurie yra nurodyti skundžiamame teismo sprendime ir nepasitraukę iš grupės pagal šio straipsnio 2 dalį.

2. Jeigu pirmosios instancijos teismo bendras visiems grupės nariams priimtas sprendimas arba priimtas prejudicinis sprendimas yra dėl reikalavimų dėl priteisimo, kiekvienas grupės narys per dvidešimt dienų nuo šio sprendimo priėmimo dienos gali pareikšti, kad šio teismo sprendimo neginčija ir pasitraukia iš grupės, įteikdamas teismui rašytinį pareiškimą dėl išstojimo iš grupės apeliaciniame procese. Šis terminas gali būti atnaujintas, jei buvo praleistas dėl svarbių priežasčių.

3. Jei grupės vedlys apeliacine tvarka neapskundė šio straipsnio 1 dalyje nurodyto sprendimo per trisdešimt dienų nuo šio sprendimo priėmimo dienos, bet kuris grupės narys iki sprendimo įsiteisėjimo dienos turi teisę kreiptis į teismą, kad būtų pripažintas grupės vedliu apeliaciniame procese, pateikdamas iš apeliacinio proceso nepasitraukusių grupės narių absoliučios daugumos rašytinius sutikimus dėl jo paskyrimo grupės vedliu ir šio straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka surašytą ir pasirašytą apeliacinį skundą. Ši informacija skelbiama viešai specialiame Nacionalinės teismų administracijos administruojamame interneto tinklalapyje.

4. Teismas nutartimi išsprendžia klausimą dėl naujo grupės vedlio patvirtinimo pagal šio straipsnio 3 dalyje numatytą grupės nario kreipimąsi įvertinęs grupės nario tinkamumą būti vedliu pagal šio Kodekso 441<sup>7</sup> straipsnio 1 dalį. Ši nutartis skelbiama viešai specialiame interneto tinklalapyje. Ši nutartis neskundžiama.

5. Apeliacinio teismo sprendimas yra privalomas visiems apeliacinio teismo sprendime nurodytiems asmenims, apeliacinio teismo sprendimo priėmimo metu esantiems grupės nariais.

6. Jeigu nepaduodamas grupės apeliacinis skundas, kiekvienas grupės narys gali paduoti individualų apeliacinį skundą dėl sprendimo, kurį teismas priėmė spręsdamas klausimą dėl to grupės nario individualaus pobūdžio reikalavimų, kuriuos jis reiškė grupės ieškinio byloje, pagal šiame Kodekse numatytas bendrąsias apeliacinio skundo taisykles. Grupės narys individualų apeliacinį skundą gali paduoti per trisdešimt dienų po to, kai pasibaigė terminas paduoti grupės apeliacinį skundą.

7. Atskiruosius skundus dėl pirmosios instancijos teismo grupės ieškinio byloje priimtų nutarčių turi teisę paduoti grupės vedlys. Atskirąjį skundą surašo advokatas. Atskirąjį skundą pasirašo advokatas ir grupės vedlys. Atskirųjų skundų padavimui taikomos šio Kodekso XVI skyriaus antrojo skirsnio taisyklės.

#### **441<sup>15</sup> straipsnis. Kasacinio proceso ypatumai**

Kasaciniam procesui grupės ieškinio byloje *mutatis mutandis* taikomos šio Kodekso 441<sup>14</sup> straipsnio nuostatos ir bendrosios kasacinio proceso taisyklės.

#### **441<sup>16</sup> straipsnis. Bylinėjimosi išlaidų paskirstymas grupei ir atsakovui**

Bylinėjimosi išlaidos paskirstomos vadovaujantis šiame Kodekse įtvirtintomis bendrosiomis bylinėjimosi išlaidų paskirstymo taisyklėmis, jeigu šiame skyriuje nenumatyta kitaip.

#### **441<sup>17</sup> straipsnis. Bylinėjimosi išlaidų paskirstymas grupės nariams**

1. Kai pagal šio Kodekso 93 straipsnį teismas priteisia iš grupės atlyginti kitos šalies bylinėjimosi išlaidas, atsižvelgiant į šio straipsnio 2–6 dalis, laikoma, kad šios išlaidos iš visų ieškovų priteisiamos lygiomis dalimis.

2. Kai grupės ieškinyje buvo pareikšti piniginiai reikalavimai, bylinėjimosi išlaidos iš grupės nario priteisiamos proporcingai jo pareikšto reikalavimo dydžiui.

3. Grupės vedlio protingos ir būtinos išlaidos, jei jos nepriteisiamos iš kitos šalies, padalijamos visiems grupės nariams po lygiai arba proporcingai pareikštiems reikalavimams.

4. Jei priimamas prejudicinis sprendimas, šio straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatytos taisyklės taikomos tik prejudicinio sprendimo priėmimo išlaidoms. Grupės narių individualaus pobūdžio reikalavimų nagrinėjimo išlaidos po prejudicinio sprendimo priėmimo tenka atskirai kiekvienam individualų reikalavimą pareiškusiam grupės nariui.

5. Jeigu grupės narys pasitraukia iš grupės, jis atsako tik už tas išlaidas, kurios yra susijusios su procesiniais veiksmais, atliktais iki jo pasitraukimo.

6. Šio Kodekso 441<sup>14</sup> straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka iš grupės pasitraukęs asmuo neatsako dėl apeliaciniame ir kasaciniame procese atsiradusių bylinėjimosi išlaidų. Grupės nariui dalyvaujant apeliaciniame arba kasaciniame procese, bylinėjimosi išlaidų klausimas sprendžiamas vadovaujantis šiame straipsnyje nustatytomis taisyklėmis.“

*Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.*

RESPUBLIKOS PREZIDENTAS